

KARANEH PARS

توجه‌ابنیه

Toseh Abnieh Social and Economic Quarterly

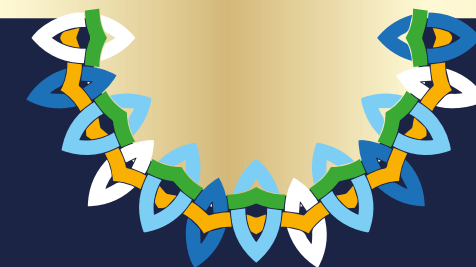
فصلنامه اجتماعی اقتصادی - شماره ۲۴ | Social and Economic Quarterly | قیمت ۱۴۰۰۰۰۰ ریال | Price 1400000 Rials

فصلنامه اجتماعی اقتصادی توسعه ابنیه | زمستان ۱۴۰۰ | شماره ۲۴ | No 24 | Toseh Abnieh

Karane Pars

شرکت فنی مهندسی خدمات مشاوره ای گردشگری، ارائه دهنده طرح های توجیهی، ظرفیت سنجی، سودآوری ایده پردازی در حوزه صنعت گردشگری

Technical engineering company, tourism consulting services, provider of justification plans, profitability, Ideation in the field of tourism industry

بزرگترین دپوی سنگ در غرب تهران

تولید انواع سنگ های ساختمانی نما و کف

(تراورتن مرمریت دهبید چینی گرانیت مرمر)

در سایز های اسلب تایل و طولی با بهترین متد روز دنیا

افتخار همکاری با پروژه های خصوصی و دولتی

در ایران و خارج از ایران

**DEHBID
LAND**

برج مسکونی زاگرس
ZAGROS
RESIDENTIAL TOWER

دفتر فروش: تهران، ساحل شرقی دریاچه چیتگر، پروژه لکسون

02144755719-23-24 02144710097 0214784

09123118190 09121011061 09121003623

توعه ابنيه
TOSEH ABNIEH Social and Economic Quarterly

فهرست

۰۶	بازار طلا
۱۲	بازار پول
۳۲	بازار مسکن
۵۲	بازار ارز
۵۸	بازار انرژی
۷۸	بازار بودجه
۸۲	مقاله

صاحب امتیاز: حامد مهري

مدیر مسئول: شهرام پروین جهرمی

سردبیر: حامد مهري

مدیر اجرایی: رضا شعبان زاده

روابط عمومی: مهران جعفرشعار

دبیر گروه اقتصادی: وحید پا افشار

دبیر گروه عمران و معماری: روشنک میرحسینی

هیات تحریریه: امیر اسماعیل تبریزی - شهرام پروین جهرمی - پرویز جعفری

رسول میر قادری - حمید پرهیزکار - رضا شعبان زاده

مشاوران: محمد قاسمی - فرخ مسلمی - علیرضا فراهانی - حامد آراسته - رضا ملک

حمیدرضا دادگر - شهروز معصومی - روح الله شمسی - مهدی یاسور عینی - وحید قاسمی

طراح گرافیک: سمانه اسلامی ثمرین

آدرس: تهران، شهرک گلستان، بلوار امیرکبیر، خیابان گلغام، پلاک ۷، واحد ۳، تلفن: ۴۲۷۵۵۷۴۴
آدرس چاپخانه: تهران، میدان بهارستان، ابتدای خیابان ملت، برج بهارستان، طبقه همکف، واحد ۱۱۵
چاپخانه تندیس برتر - تلفن: ۰۲۱۲۸۴۲۹۶۳۹

بازار طلا

G O L D M A R K E T

بازارهای دیگر و به‌طور کلی اقتصاد جهانی دیدگاه افزایشی دارد. بر اساس گزارش این بانک، اقتصاد جهانی در سال آینده ۴/۳ درصد، آمریکا ۳/۸ درصد، منطقه اروپا ۴/۶ درصد، چین ۴/۷ درصد و بازارهای نوظهور نیز ۴/۶ درصد رشد می‌نمایند. کارشناسان این بانک برای سال ۲۰۲۲ نیز انتظار دارند که بازار سهام نیز روند صعودی را تجربه نمایند. در سال پیش رو نیز کاهش فشار عرضه، اصلاح عادات مربوط به مخارج و بهبود مسائل چین و بازارهای نوظهور، بازارهای سهام شرایط بهتری را تجربه خواهند کرد.

پایداری انتظارات تورمی بلندمدت در افراد، سیاستگذار پولی ایالات متحده مجبور خواهد بود که نرخ بهره را باز هم افزایش دهد. جی‌بی‌سی، یکی از کارشناسان بلند پایه این بانک معتقد است که بازدهی اوراق ۱۰ ساله در میانه‌های سال به ۲ درصد و در انتهای سال ۲۰۲۲ به ۲/۲۵ درصد برسد. این موضوع می‌تواند قیمت طلا را به‌شدت تحت تاثیر قرار دهد و روند طلا را به شکل ارائه شده توسط جی‌بی‌سی مورگان تغییر دهد. اما همواره نکته‌های مهمتری در بازار طلا رقم خورده که مسیر را دگرگون نموده است. در زمستان نیز بازار امن طلا مقصد سرمایه‌گذارانی شد که از بیم جنگ روسیه و اوکراین به این بازار رجوع نمودند. این موضوع مسیر تحلیل‌های سازمان‌های بزرگ اقتصادی مانند جی‌پی‌مورگان را خدشه دار نمود. اما جی‌پی‌مورگان در خصوص

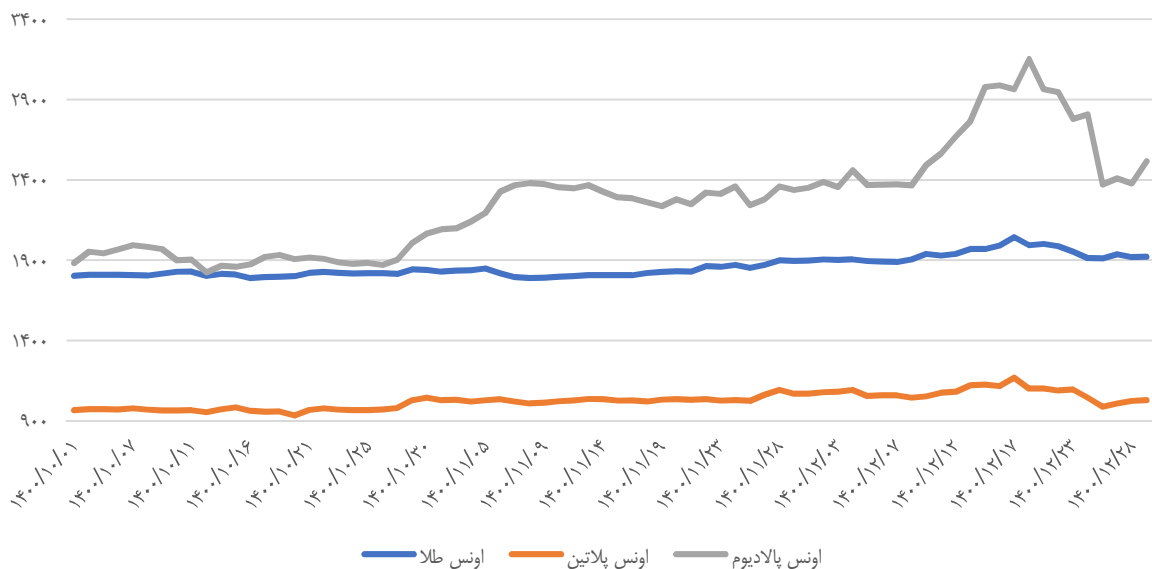
فعالان بازار طلا بر این باور بودند که طلا برای سال ۲۰۲۲ همچنان در مسیر افزایشی اما با نوسان بسیار کم باقی خواهد ماند. اما طلا در روزهای معاملاتی آخر سال میلادی چندبار موفق به شکست مقاومت حیاتی ۱۸۰۰ دلار شد، هرچند زمان زیادی بالای آن دوام نیاورده است، اما شکست‌های متعدد راه طلا را برای تثبیت قیمت بالای این محدوده باز کرده است. بانک JP Morgan چندان به تداوم این مسیر افزایشی ایمان نداشت اما در خصوص بازارهای دیگر نظر متفاوتی را اعلام داشتند.

فدرال رزرو سیاست‌های ضدتورمی را در دستور کار قرار داده و امیدوار تا از آسیب‌های کم‌های مالی در طی زمان پاندمی کویید ۱۹ بکاهند. در طرف دیگر واکاوی داده‌ها نشان از تورم افسارگسیخته دارند و شیوع سویه‌های جدید ویروس کرونا نیز اقتصاد کشورها و به‌طور کلی اقتصاد جهانی را تهدید می‌کند. اما افزایش نرخ بهره به میزان ۷۵ صدم درصد طی ۹ ماه نمی‌تواند تاثیر چندانی بر قیمت طلا بگذارد، تحلیلگران بانک جی‌پی‌مورگان بر این عقیده‌اند که با توجه به

جی‌پی‌مورگان که برای شاخص اس‌اند‌پی ۵۰۰ در سال ۲۰۲۱ پیش‌بینی درستی داشت، اکنون پیش‌بینی کرده که این شاخص در سال آینده به ۵۰۵۰ واحد خواهد رسید. درحالی که در سال ۲۰۲۱ بازار کامودیتی‌ها رشد بسیار خوبی را با سردمداری بخش انرژی تجربه کردند، تحلیلگران این بانک بر این عقیده‌اند که این روند صعودی در سال آینده نیز ادامه خواهد داشت. بر اساس گزارش این بانک در سال ۲۰۲۲ عرضه محصولات معدنی و کشاورزی تلاش می‌کند تا خود را به تقاضای موجود برساند. در حال حاضر تقاضای جهانی به علت بهبود شرایط پاندمی کرونا در حال بهبود است. این درحالی است که هنوز زنجیره عرضه نتوانسته بهبودی کامل را تجربه کند و احتمالاً این موضوع در سال ۲۰۲۲ به وقوع بپیوندد. در همین حین در بازار پول نیز این بانک انتظار دارد که با توجه به رشد اقتصادی آمریکا، دلار ۱/۶ درصد رشد را در سال آینده تجربه کند. حال با در نظر گرفتن موارد فوق از مسیر دیگری اگر بخواهیم روند آتی طلا را دنبال کنیم بهتر است سیاست‌های فدرال رزرو را بررسی نماییم. با مشخص شدن آثار سوء سیاست‌های فدرال رزرو طی دو سال گذشته که تورم بالا مهم‌ترین نشانه آن است، چشم‌انداز آینده قیمت طلا مثبت‌تر شد.

بهای فلزات گرانبها در بازارهای جهانی در زمستان ۱۴۰۰

ابزارهای طلایی بورس کالا

GOLD TOOLS OF THE COMMODITY EXCHANGE

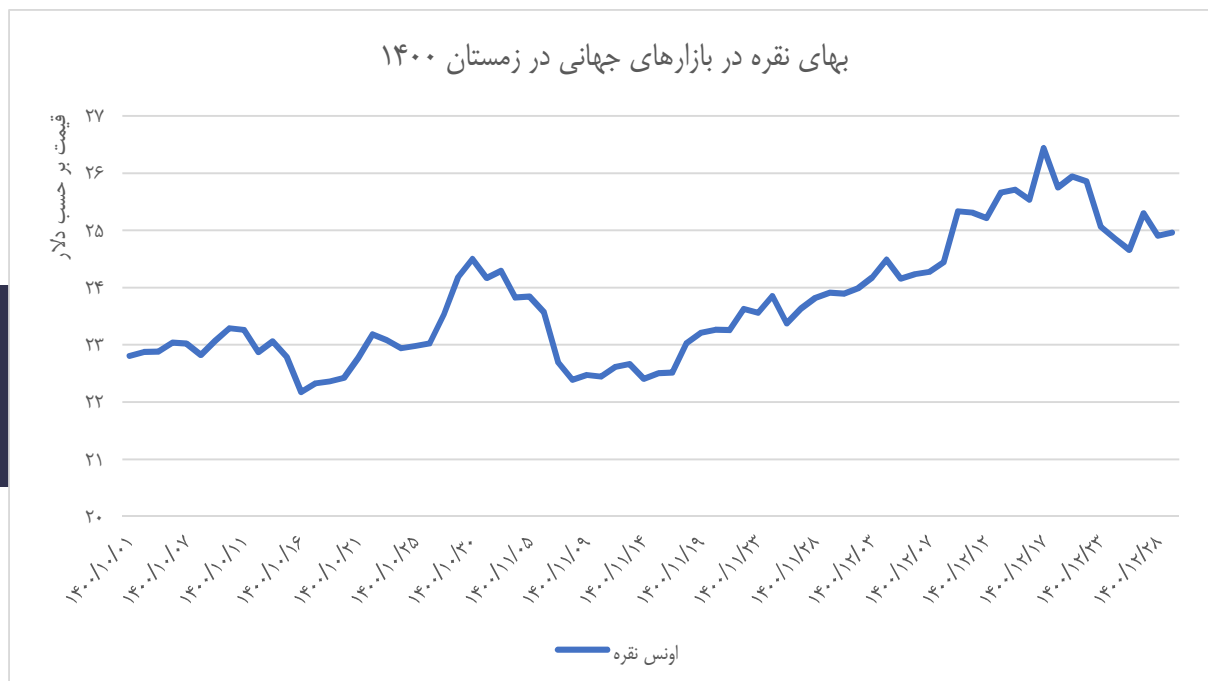
در کشور ما ایران و در بازار صندوق‌های طلایی بورس کالا ناظر بر مبادله اوراق مالی-طلایی با نرخ پایین‌تر از بهای ابطالشان بودیم، به گونه‌ای که میانگین فاصله هر ۶ صندوق طلای قابل معامله در این بازار به میزان منفی $1/38$ درصد به ثبت رسید که نشان از تعمیق انتظارات در محدوده منفی دارد. با شدت گرفتن نوسان کاهشی بهای ارز به‌عنوان یکی از متغیرهای اثرگذار بر جریان معاملات این بازار، شاهد تعمیق انتظارات در محدوده منفی بودیم که این امر ثبات در این محدوده منفی را برای این بازار ترسیم می‌کند. اینکه جریان بازار و ذهنیت غالب معامله‌گران این اوراق احتمال ریزش نرخ را جدی ارزیابی کرده و سعی دارند در سطوح قیمتی پایین‌تر از بهای بنیادین به معامله بپردازند، از ریسک نانوخته بالا بودن قیمت‌های فعلی حکایت می‌کند که این افراد سعی دارند به تدریج با پایین آوردن قیمت‌ها بازار را به تعادل برسانند و از کاهش جدی و یکباره نرخ که به ایجاد صف فروش منتهی می‌شود، جلوگیری کنند. این رخداد در بازار گواهی سپرده سکه طلا نیز به‌وضوح قابل مشاهده است؛ تا جایی که نوسان نرخ در این بازار نیز منفی بوده و متوسط فاصله هر ۶ نماد قابل معامله گواهی سکه بورس کالا با بهای سکه فیزیکی بازار آزاد نیز به میزان منفی $2/42$ درصد ارزیابی می‌شود. به این ترتیب ابزار گواهی سپرده سکه به عنوان مادر سایر ابزارهای مالی-طلایی بورس کالا نیز قیمت‌های فعلی را بالا می‌داند که اهالی این بازار نیز در جریان معاملات اخیر خود سعی داشته‌اند به تعدیل تدریجی نرخ بپردازند. این در حالی است که در اوراق پیش‌نگر بورس کالا، یعنی پیمان‌های آتی که واحدهای صندوق طلای بورس کالا با سررسیدهای آینده معامله می‌شوند، قیمت تسویه نزدیک به نرخ بنیادین و حتی در سررسیدهای نزدیک‌تر با بهایی پایین‌تر از نرخ دارایی پایه خود مبادله شدند.

از سوی دیگر این روند موضوع قیمت نفت را تا بشکهای ۱۳۰ دلار بالا برد که بیشترین قیمت آن از سال ۲۰۰۸ است و قیمت گاز طبیعی در اروپا را هم به ۳۹۰۰ دلار به ازای هر هزار متر مکعب رساند. افزایش قیمت حامل‌های انرژی موجب شده بسیاری از تحلیلگران اقتصادی اطمینان بیشتری به بقای تورم بالا در سال ۲۰۲۲ پیدا کنند.

با تشدید حملات روسیه در اوکراین، دولت ایالات متحده و دولت‌های اروپایی تصمیم گرفتند تا تحریم‌های سنگین‌تری را علیه روسیه اعمال نمایند. این تحریم‌ها مستقیماً اقتصاد روسیه را هدف می‌گیرد. اقتصاد روسیه به شدت به منابع طبیعی این کشور به خصوص نفت و گاز آن وابسته است و بدون فروش این منابع، راه‌های درآمدی چندانی جلوی پای این کشور نخواهد بود. از طرفی هم اروپا بزرگ‌ترین مشتری این کشور بوده است و اقتصاد قاره سبز نیز به شدت به منابع طبیعی روسیه وابسته است. حال با توجه به اعمال تحریم‌ها علیه روسیه، دولت‌های اروپایی به دنبال جایگزین مناسب برای روسیه هستند.

از این رو به سه شکل متفاوت در این بازارها احتمال پایین آمدن قیمت‌ها جدی ارزیابی می‌شود و افراد تلاش می‌کنند ابزارهای مالی-طلائی خود در بورس کالا را پیش از تغییر شدید قیمت‌ها با روندی آرام و تدریجی به سوی نرخ‌های کاهش‌ی هدایت کنند. به این ترتیب اگر بخواهیم هر سه بازار مالی-کالایی بورس کالا را در کنار یکدیگر مورد بحث و بررسی قرار دهیم، انتظارات تورمی منفی به وضوح قابل رویت است که بر مبنای این داده‌ها سطوح فعلی نرخ‌های بازار ارز هنوز هم امکان تضعیف را دارند. بنابراین با توجه به جریان مبادلات اوراق طلائی بورس کالا، حتی عقب‌گرد به کانال قیمتی ۲۵ هزار تومانی برای بهای آزاد دلار نیز دور از انتظار نخواهد بود.

در نهایت قیمت حامل‌های انرژی و اونس طلا، با فشار خرید شدیدی روبه‌رو شد. ترس از تورم هم باعث کوچ سرمایه به بازارهای امن شده است. از این رو طلا به قیمت ۲۰۰۵ دلار به ازای هر اونس رسید. هرچند طلا در این محدوده بقای زیادی نداشت، اما همین نفوذ به کانال ۲ هزار دلار، کار را برای صعود آتی قیمت این فلز ارزشمند بازتر خواهد کرد.

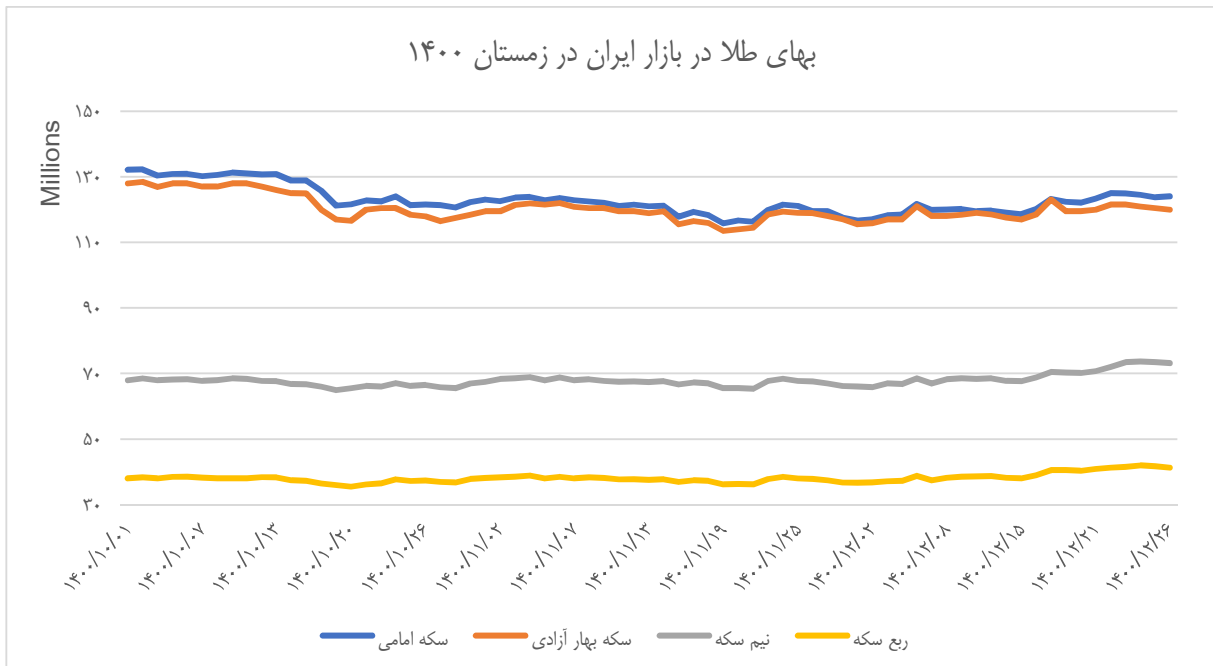
بازار گواهی سکه

بازار گواهی سپرده کالایی در آخرین هفته کاری اسفند ۱۴۰۰ دستخوش سیگنال‌های متعدد و متناقضی شد که جریان غالب در این بازار را با تغییرات زیادی روبه‌رو کرد. در این شرایط، استمرار انتظارات منفی میان معامله‌گران بازار مالی تنها رویه ثابت بازار گواهی سپرده کالایی در ماه‌های پایانی سال ۱۴۰۰ بود که به‌خصوص در نمادهای گواهی سکه به‌وضوح بروز کرد. چشم‌انتظار به نتیجه رسیدن مذاکرات احیای برجام باعث شده است تا معامله‌گران این بازار با انتظار کاهش نرخ ارز احتمال کاهش قیمت را مد نظر داشته باشند و حتی در زمان ایجاد جریان مثبت قیمتی در بازار نیز جانب احتیاط را رعایت کنند و معاملات این بازار در نرخی کمتر از ارزش بنیادی جریان داشته باشد. در این شرایط و در روزهای پایانی سال ۱۴۰۰ اخباری درباره توقف مذاکرات احیای برجام منتشر شد که زمینه سبزپوشی بازار گواهی را در ساعات ابتدایی پس از انتشار فراهم کرد.

اما حفظ این سبزیپوشی بسته به نوع گواهی کالایی و سایر مولفه‌های اثرگذار بر بازار کالای مورد نظر متفاوت بود. دست آخر پرونده بازارها در سال ۱۴۰۰ در ایران به بایگانی رفت. بازار سهام یا بورس تهران که دو سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ به صورت متوالی، بیکه‌تازی می‌کرد، در آخرین سال قرن از رقبایش جاماند و سودی کمتر از ۳ درصد از آن سهامداران خود کرد. در میان دیگر گزینه‌های سرمایه‌گذاری نیز دلار ۵/۸ درصد سودآوری را نصیب سرمایه گذاران کرد، و سکه بیش از ۱۱ درصد گران‌تر نسبت به ابتدای سال دادوستد شد. در بازار مسکن هم آمارها از رشد ۹/۲ درصدی حکایت می‌کرد. به این ترتیب پس از چند سال صعود پرشتاب قیمت‌ها، شاهد چربی‌سوزی در بازارهای دارایی‌محور و ثبات نسبی قیمت‌ها بودیم.

در نهایت در آخرین روز فعالیت بازارها در قرن جاری خورشیدی در حالی پایان می‌یابد که بازار سرمایه یا بورس تهران با کسب بازدهی ۲/۹ درصدی، ضعیف‌ترین عملکرد سالانه را در میان گزینه‌های دیگر سرمایه‌گذاری ثبت کرده است.

بازار پول

پوشش ناترازی بودجه و ناترازی نظام بانکی است که در ادبیات اقتصادی به «مالیات تورمی» موسوم است. فلسفه این نام‌گذاری آن است که تورم عینا مانند مالیات بر ضعیف‌ترین اقشار جامعه (صاحبان درآمدهای ثابت) تحمیل می‌شود و بخش مهمی از درآمد آنان را به گروه‌های دیگر (صاحبان سرمایه و دارایی) انتقال می‌دهد. این چرخه با سیاست‌های اقتصادی فجیع‌تری (به نام حمایت از اقشار ضعیف ولی به کام اقشار ذی‌نفع) تکمیل می‌شود. مخرب‌ترین سیاست اقتصادی مکمل که باعث تلخی مضاعف تورم برای اقشار دارای درآمد ثابت و گوارا شدن آن برای اقشار ذی‌نفع می‌شود، به‌کارگیری سیاست منسوخ «لنگر ارزی» برای سرکوب تورم دست‌ساز در طول نیم‌قرن اخیر بوده که در عموم کشورهای جهان به جز ونزوئلا سالهاست که کنار گذاشته شده است.

در اوایل دهه ۵۰ و با جهش قیمت طلای سیاه در ایران انحراف «خلق ثروت» از فعالیت‌های تولیدی و افت شدید سرمایه‌گذاری عمدتاً معلول کارکرد همین فرمول و چرخه ثروت کاذب بود. که حتی با تغییر دولت‌ها، ترجیح‌بند سیاست‌های اقتصادی پنجاه سال اخیر بوده است. این چرخه ثروت کاذب (موج‌سواری روی بازده اسمی دارایی‌ها) که در حلقه آخر به «خروج سرمایه» منتهی می‌شود با تشدید تحریم‌ها سرعت بیشتری به خود گرفته و به‌طور مثال در نیمه اول سال جاری که کشور در شدیدترین مضیقۀ ارزی بوده به خروج ۶ میلیارد دلار سرمایه منجر شده است. به عبارت دقیق‌تر، تحریم‌ها صرفاً شتاب‌دهنده چرخه‌ای بوده که علت اصلی آن، سیاست‌های غلط اقتصادی است. پایه اصلی این سیاست‌گذاری، تکیه بر منابع تورم‌زا برای

کسب و کار در دولت سیزدهم

رشد اقتصاد با نگاه ویژه به کسب و کار یکی از وعده های دولت در شروع کار بود. در نشست هیات نمایندگان اتاق تهران، از مهم ترین بخش سیاست بهبود محیط کسب و کار از سوی دولت جدید که آوردن بسیاری از کسب و کارهای زیرزمینی روی زمین است، رونمایی شد. چهار ابزار دولت برای بهبود محیط کسب و کار در دولت سیزدهم به ترتیب شامل «تسهیل دریافت مجوزهای کسب و کار»، «مقررات زدایی از سرمایه گذاری و تولید»، «پیگیری و رفع موانع سرمایه گذاری و تولید» و در نهایت، «بهبود رتبه ایران در گزارش های جهانی کسب و کار» هستند. در این نشست بر بازنگری در ۲۸۸۹ مجوز

دولتی که صادرکننده مشخص دارند، اشاره کرد؛ روندی که بنا به ادعای وی از مدتی قبل آغاز شده و تا پایان امسال ۸۰ درصد این ۲۸۸۹ مجوز بازگذاری خواهد شد. سیاح با اعلام اینکه تا پایان بهمن ماه امسال، برای حداقل ۳۰ درصد کل مجوزها، صدور اعلانی صورت خواهد گرفت، افزود: صدور مجوز کسب و کار، حق شهروندی است، نه لطف حکومتی؛ از این رو بر اساس رویکرد دولت، اعطای مجوز دیگر بی معنی خواهد بود و نظارتها را پسینی و تمامی مجوزها را اعانی خواهیم کرد. وی تاکید کرد: مسیر به شکلی در حال تدبیر است که اگر دستگاهی در زمان مشخص با مدارک مشخص و با هزینه مشخص اقدام به صدور مجوز نکرد، امکان پیگیری قضایی این موضوع برای ذی نفعان فراهم شود. اما نباید با این کمک موجب فلج شدن عملکرد بنگاه های

اقتصادی شود، در ارکها تذکر می دهند لطفا به حیوانات غذا ندهید. توریستهای حیات وحش، با غذا دادن به حیواناتی که طبیعت زندگی شان شکار در دنیای بی رحم رقابت است، آنها را به خوردن غذای آماده عادت می دهند و زمستان وقتی که دیگر توریستی در کار نیست، حیوانات که حالا شکار را هم از یاد برده اند، از یافتن غذای خود درمی مانند و تلف می شوند. لوییجی زینگالس، اقتصاددان ایتالیایی زمانی رابطه میان دولت و کسب و کارها را به مثال بالا تشبیه کرد و از دولت ایتالیا خواست که با اعطای یارانه و تصویب قوانین ضد رقابتی، کسب و کارها را تنبل و عاجز از تغییر نکند. دولت ما نیز باید از این نگاه اندیشمندانه در حوزه کسب و کار بهره برداری لازم را داشته باشد.

روند کاهشی تورم که از ابتدای پاییز شروع شده بود، در ماه پایانی این فصل ادامه یافت. طبق این آمار، نرخ تورم سالانه با یک درصد کاهش نسبت به آبان ماه به ۴۳/۴ درصد

تورم زمستانه از نگاه آمار

رسیده است. تورم نقطه به نقطه نیز با کاهش نیم درصدی نسبت به ماه قبل در سطح ۳۵/۲ درصدی توقف کرده است. اما گزارش مرکز آمار حاکی از آن است که در اولین ماه زمستان، تورم ماهانه دهک دهم درآمدی با ۲/۷ درصد بالاترین در میان دهک‌های درآمدی قرار گرفت. این در حالی است که در ماه‌های گذشته این جایگاه متعلق به دهک اول درآمدی بود. این تفاوت را می‌توان متأثر از افزایش تورم کالاهای غیرخوراکی و خدمات و کاهش یافتن تورم خوراکی‌ها نسبت به ماه‌های قبل دانست. همچنین تورم نقطه به نقطه دهک اول درآمدی با ۳۷/۲ درصد بالاترین در میان دهک‌های درآمدی است، دهک دوم با ۳۶/۷ درصد و دهک دهم با ۳۶/۴ درصد بیشترین افزایش شاخص بهای مصرف‌کننده را نسبت به مدت مشابه سال گذشته ثبت کرده‌اند. معمولاً رشد قابل توجه تورم دهک دهم درآمدی متأثر از افزایش تورم کالاهای غیرخوراکی و خدمات است، در حالی که در دی ماه این مساله به کالاهای غیرخوراکی و خدمات محدود نمانده و دهک دهم در هر دو گروه کالاهای خوراکی و غیرخوراکی بالاترین رشد در تورم نقطه به نقطه به ثبت رساند. مرکز آمار در گزارش دیگری تورم استان‌های کشور را نیز ارائه داد که بر اساس آن تهران با ۳/۹ درصد بالاترین تورم ماهانه را در میان استان‌های کشور تجربه کرد و استان‌های همدان با ۲/۶ درصد و گیلان با ۲/۵ درصد در رده‌های بعدی بالاترین افزایش شاخص بهای مصرف‌کننده قرار گرفته‌اند. در خصوص تورم وزیر اقتصاد عنوان کرد: شتاب تورم در ماه‌های اخیر با اتخاذ سیاست‌های اقتصادی کاهش داشت به شکلی که این شاخص از میزان ۳/۸ درصد در شهریورماه به میزان ۳/۳ درصد در مهرماه و در ادامه به ۱/۳ درصد در دی‌ماه رسیده است که با سیاست‌هایی که دولت در دستور کار دارد تا سال ۱۴۰۲ به وضعیت مطلوب توری خواهد رسید. علاوه بر این خاندوزی به موارد دیگر در راستای اقدامات وزارت اقتصاد پرداخت که رشد ۴۰ درصدی صادرات نفت، اختصاص اولین خط اعتباری از روسیه، تسهیل ارائه مجوز برای ایجاد کسب‌وکار و کاهش ۵ درصدی مالیات تولیدکنندگان از مهم‌ترین این موارد هستند.

اصلاحات اقتصادی از چه زمانی شروع خواهد شد

واکاوی داده‌ها نشان از آن دارد که در شرایط کنونی ۴ گزینه برای اصلاحات اقتصادی روی میز سیاستگذار قرار دارد: «تعیین تکلیف ارز ترجیحی»، «عدالت بنزینی»، «اصلاحات بانکی» و «اصلاح بودجه». کارشناسان معتقدند طرحی که به‌عنوان گزینه نخست برای اصلاحات اقتصادی انتخاب می‌شود، باید شامل چند ویژگی مشخص باشد.

- ۱- اثرات ملموسی در افزایش رفاه خانوارهای کم‌درآمد و متوسط داشته باشد.
- ۲- زیرساخت‌ها کشور برای اجرای کامل آن آماده و سهل‌الوصول باشد.
- ۳- اثرات تورمی آن حداقل باشد.
- ۴- اجرای آن از سوی جامعه مورد پذیرش باشد تا بتواند زمینه را برای اجرای اصلاحات بعدی فراهم کند.

حال بیش از هر زمان دیگری نیاز به انجام اصلاحات اقتصادی احساس می‌شود. طبیعتاً منابع محدود و درجه اهمیت متفاوت این مسائل اقتصادی ایجاب می‌کند دولت برای انجام اقدامات اصلاحی به‌غربال اهداف و انتخاب اولویت‌های مهم‌تر وارد شود. این دولت در دوره‌ای روی کار آمده است که کشور به واسطه دو شوک ناشی از وضع دوباره تحریم‌ها و رکود ناشی از شیوع ویروس کرونا، وارد دوره اقتصادی با تورم‌های بالا و رشد منفی شده است. در میان طرح‌هایی که به‌عنوان اصلاحات اقتصادی مطرح می‌شود، موضوعات آشنایی را می‌توان مشاهده کرد. اصلاح نظام بانکی، اصلاح مساله ارز ترجیحی، اصلاح بودجه و عدالت بنزینی عمده طرح‌های اصلاحی هستند که در کانون توجهات قرار می‌گیرند و درباره جزئیات هر کدام از آنها اظهارنظرهای مختلفی صورت می‌پذیرد.

بر این اساس علی‌صالح آبادی رییس کل بانک مرکزی در یک گفت‌وگو، ۴ محور اصلی سیاستگذار پولی را تشریح کرد.

جزئیات سیاست‌های بانک مرکزی در زمینه «انتشار اوراق در تامین مالی غیرتورمی در دولت سیزدهم»، «ضرورت اصلاح قوانین پولی»، «شفاف سازی در قرارداد تسهیلاتی» و «اصلاح ناترازی سیستم بانکی» خواهد بود. رییس کل بانک مرکزی به استقراض ۵۴ هزار میلیارد تومانی دولت گذشته از این دستگاه اشاره کرد و عنوان کرد: این دولت در تلاش است بخشی از منابع را از طریق انتشار اوراق تامین نماید و با هماهنگی‌هایی که با بورس انجام شده است، صندوق‌های بورسی این اوراق را جذب نمایند. مازاد براین، سه محور دیگر صحبت‌های علی صالح آبادی به اصلاح ناترازی در سیستم بانکی، اصلاح قوانین پولی و بانکی و برنامه برای استرداد سود اضافی از سوی بانک‌ها به مردم اشاره داشت.

در این راستا رییس‌جمهوری نیز در دیدار با مدیران بانکی کشور، پنج فرمان خطاب به نظام بانکی داد. این فرامین، با هدف حذف ناکارآمدی و تحول نظام بانکی به نفع مردم صادر شده است. در ادبیات اقتصادی، نقش نظام بانکی در اقتصاد روشن است. به شکل ساده، بانک‌ها پس‌انداز را از سرمایه‌گذاران جمع‌آوری می‌کنند و این منابع صرف تجهیز فعالیت‌های اقتصادی می‌گردد. اگر این فرآیند به شکل درستی انجام شود، موجب افزایش رفاه جامعه

شرایط به راهی واضح دست یابد که برای تکوین سیاست موثر، به آن نیازمند است. در یک تعریف ساده این گونه می توان گفت که سیاست پولی می تواند شامل استفاده از هر ابزاری باشد که بانک مرکزی یا سیاستگذار برای ایجاد ثبات قیمتی از آنها بهره می گیرد. بر این اساس سیاست ارزی، کنش‌های نظارتی، تعیین سقف برای ترازنامه‌های بانکی و... جزئی از سیاست پولی به شمار می رود.

حال این تعریف یک مشکل را با خود به همراه دارد و آن این است که این تعریف عدم تمرکز بر ابزارهای مستقیمی است که بانک مرکزی با آنها سروکار دارد و انتظار است که به واسطه این ابزار به ثبات دست یابد. اگر بخواهیم که تعریفی متفاوت و علمی تر از سیاست پولی داشته باشیم و بر ابزار نرخ بهره در بازار وام‌های بسیار کوتاه‌مدت برای رسیدن به ثبات قیمتی تمرکز کنیم.

بررسی آمارهای بدست آمده از عرضه کل و تقاضای کل منتشر شده از مرکز آمار ایران نشان از آن دارد که عوامل ایجاد تورم پس از بازگشت تحریم‌ها از سال ۱۳۹۷ دو اثر را بر عرضه کل و تقاضای کل (بودجه دولت) داشته است. در بخشی شوک منفی ایجاد شده ظرفیت‌های اقتصاد ایران را محدود ساخته و در نتیجه توان ایجاد رشد اقتصادی را از ایران گرفته و باعث ایجاد تورم شده است.

بررسی داده های انباشت سرمایه و عدم جبران استهلاک موجب شده است که اقتصاد ایران روند کاهشی بلندمدتی را طی نماید. سیاستگذار پولی نیز هیچ ابزاری برای مهار یا جبران این شوک طرف عرضه را ندارد و از همین رو باید بپذیریم که تا زمان وجود این تحریم‌های ظالمانه علیه ایران، سطح بلندمدت تورم در اقتصاد ایران با جهش مواجه شده است و خواهد ماند. اما عامل بزرگ‌تر تورم که ابزار پولی می‌تواند آن را کنترل کند، در بخش تقاضا روی داده است.

می‌شود. از سود استقرار یک نظام بانکی صحیح، دولت، مردم و بنگاه‌ها منتفع خواهند شد. به عبارت دیگر، نظام بانکی می تواند موجب افزایش رفاه و رضایت آحاد اقتصادی نشده است، بلکه اصلاح نظام بانکی، به‌عنوان یکی از اولویت‌های اصلی اقتصاد مطرح می‌شود.

از این رو چه دلایلی وجود دارد که نظام بانکی نتواند به وظایف اصلی خود عمل نماید؟ یا اگر نظام بانکی کشور در یک وضعیت نادرست قرار دارد، آیا پنج فرمان جدید منشأ تحول نظام بانکی خواهد بود؟

۵ فرمان رییس جمهوری به نظام بانکی: سخت‌گیری بر بدحساب‌ها، تسهیل پرداخت وام به مردم، واگذاری بنگاه‌های تولیدی تملک شده بانک‌ها، استرداد سود مازاد دریافتی از مردم و تولیدکنندگان و بازنگری در نظامات و مقررات بانکی به نفع مردم بود.

اما پیش از اینکه این فرمان‌ها مورد بررسی قرار گیرد، باید به این پرسش توجه شود که وظیفه نظام بانکی در یک نظام اقتصادی چیست؟ و در شرایط کنونی نظام بانکی کشور با چه اولویت‌هایی روبه‌رو است؟

اما تحلیل گران حوزه سیاست های پولی معتقدند که رسیدن به سیاست پولی مطلوب با شناسایی ریشه تورم کنونی میسر است. هنر سیاستگذار آن است که با مدل‌سازی و ساده‌سازی

سیاست جدید در خصوص قراردادهای تسهیلاتی

اخذ هر نوع دریافت نرخ سود بانکی در تسهیلات خارج از مصوبات شورای پول و اعتبار و نیز بازگشت مبالغ مشمول این قاعده به مشتریان به دستور سیاستگذار پولی متوقف شد. این طرح، شامل قراردادهای قبلی نیز خواهد شد. تصمیمی که علاوه بر ایجاد شوک در ترازنامه بانکی، در شرایط تورم ۴۰ درصدی عرضه وام‌های بانکی را با اختلال روبه‌رو خواهد نمود. خاندوزی وزیر اقتصاد از توقف اخذ هر نوع دریافت نرخ سود بانکی در تسهیلات خارج از مصوبات شورای پول و اعتبار و نیز الزام بانکها به استرداد تمام مبالغ اخذشده سود بانکی مازاد بر نرخهای مصوب شورای پول و اعتبار به مشتریان، از روز گذشته خبر داد.

- ۱- سهم پایین بهره‌وری در رشد اقتصادی.
- ۲- عدم توجه و درک مناسب به اقتصاد مقاومتی.
- ۳- وجود فساد گسترده و رانت و قاچاق در اقتصاد.
- ۴- نداشتن برنامه و سیاست درست در ارتباط با محیط‌زیست.
- ۵- بحران صندوق‌های بازنشستگی.
- ۶- اصلاح ناترازی سیستم بانکی.
- ۷- وابستگی ساختار تولید به واردات مواد اولیه و تجهیزات و کیفیت پایین قطعات داخلی کشور.
- ۸- معیوب بودن نظام توزیع اقتصاد کشور و عدم ارتباط آن با چرخه تولید.
- ۹- محدودیت‌های پایه‌های مالیاتی در کشور.

نشریه اکونومیست ۱۰ چالش مهم سال جاری میلادی را این گونه برشمرد:

- ۱- دموکراسی یا اقتدارگرایی
 - ۲- از پاندمی تا اندمی (همه‌گیری محلی)
 - ۳- نگرانی‌های تورمی
 - ۴- آینده بازار کار
 - ۵- مقررات کسب‌وکارهای حوزه تکنولوژی
 - ۶- رشد رمزارزها
 - ۷- تغییرات آب‌وهوایی
 - ۸- لغو سفرهای بین‌المللی و ممنوعیت‌های مسافرتی
 - ۹- رقابت‌های فضایی
 - ۱۰ ورزش و سیاست
- در این راستا و درباره رویارویی دموکراسی با اقتدارگرایی، اکونومیست به رقابت واشنگتن و پکن اشاره کرد؛ رقابتی که در عرصه‌های تجارت، واکسیناسیون، مقررات حوزه تکنولوژی و سفرهای فضایی شدت خواهد گرفت. از نگاه اکونومیست، برای اولین بار در طول ۴ دهه گذشته، چین در حال ارتکاب اشتباهات بیشتری نسبت به آمریکا بوده که مهم‌ترین آنها در زمینه کرونا و مقررات‌گذاری حوزه تکنولوژی است. اکونومیست، در مطلبی دیگر، نرخ تورم و رشد اقتصادی ۸۰ کشور جهان در سال آینده را پیش‌بینی کرد. رشد اقتصادی ایران به ۸/۸ درصد و تورم به رقم ۲۳/۵ درصد خواهد رسید.

بررسی‌ها نشان از آن دارد که این تصمیم در جهت عدالت و کمک به فعالان اقتصادی و تولیدکنندگان گرفته شده و بانک‌های دولتی باید مبالغ خارج از مصوبه شورای پول و اعتبار را به مشتریان بازگرداند. علاوه بر این عنوان شد که فعالان اقتصادی و تولیدکنندگان از با مراجعه به بانک‌ها می‌توانند برای اصلاح قراردادهای خود اقدام و مبلغ مازاد دریافت‌شده توسط بانک‌ها را مطالبه کنند.

تغییر دیگر در سیاست‌های پولی به گزارش وزیر اقتصاد، حرکت از وثیقه و ضامن‌محوری به سمت اعتبارسنجی مشتریان بود. به گفته این مقام مسئول با انجام این مهم بخش زیادی از مردم و فعالان اقتصادی از انجام این قیود آزاد می‌شوند که در این زمینه هماهنگی خوبی صورت گرفته است و در هفته آینده خبر آن اعلام خواهد شد.

در این خصوص رییس‌کل پیشین بانک مرکزی، در نشستی به تحلیل وضعیت اقتصادی کشور پرداخت و مهم‌ترین اولویت اقتصادی را «اصلاح حکمرانی اقتصادی» به معنای تکیه بر اصول علمی در مدیریت امور کشور دانست. عبدالناصر همتی ۹ چالش مدیریت کشور را که در قالب حکمرانی اقتصادی قرار دارند، تشریح کرد. این کارشناس حوزه اقتصاد در یک نشست دانشگاهی به بیان وضعیت اقتصاد کشور پرداخت.

به نظر او مهم‌ترین اولویت در اصلاح وضعیت اقتصادی کشور، اصلاح حکمرانی به معنای تکیه بر اصول علمی برای مدیریت امور کشور است. رییس‌کل پیشین بانک مرکزی مشکلات حکمرانی کشور را در ۳ حوزه اقتصادی (دخالت در سازوکار بازار)، سیاسی (تحریم‌ها) و حقوقی- نهادی بیان کرد. به عقیده عبدالناصر همتی، نتیجه این مشکلات این است که رتبه ایران در ۵ شاخص اقتصادی (رقابت اقتصادی، آزادی اقتصادی، تسهیل کسب‌وکار، حقوق مالکیت و ادراک فساد) در نازل‌ترین جایگاه در بین کشورهای دنیا قرار گرفته است.

عبدالناصر همتی ۹ چالش اقتصاد ایران را اینگونه برشمرد:

تعداد بانک‌های شرکت‌کننده در این مرحله ۱۹ واحد، مدت توافق باخرید ۷ روز و حداقل نرخ باخرید به میزان ۱۹/۳ درصد بود. در کنار عملیات ریپو، تسهیلات قاعده‌مند نیز توسط سیاستگذار پولی انجام شد؛ به‌نحوی که ۳ بانک و موسسه اعتباری از این مکانیزم استفاده کردند. میزان مداخله سیاستگذار در قالب تسهیلات قاعده‌مند معادل ۰/۹۲ هزار میلیارد تومان بود و به میزان ۰/۶۸ هزار میلیارد تومان از این توافق‌های باخریدشده مذکور نیز سررسید شد.

عملیات بازار باز دولتی در راستای مدیریت نقدینگی در بازار بین‌بانکی و با هدف هموارسازی منابع در شبکه بانکی توسط بانک مرکزی به‌صورت هفتگی اجرا می‌شود.

این عملیات به‌طور معمول در روزهای دوشنبه به‌صورت هفتگی اجرا می‌شود. مکانیزم اجرایی عملیات مذکور به این صورت است که سیاستگذار پولی با توجه به رصد منابع در بازار بین بانکی در هر هفته سیاست خود را انتخاب می‌کند؛ به‌نحوی که در هفته‌هایی که بانک‌ها با کاهش منابع در بازار بین بانکی روبه‌رو هستند، سیاست بانک مرکزی تزریق نقدینگی به وسیله عملیات ریپو و از سوی دیگر در هفته‌هایی که این بازار با افزایش منابع مواجه است، سیاست این نهاد پولی در راستای مدیریت نقدینگی، عملیات ریپوی معکوس است.

تورم در مقیاس جهانی

در ایالات متحده آمریکا نرخ تورم به بالاترین رقم در ۴۰ ساله اخیر رسید. نرخ تورم در قاره سبز نیز به قله ۳۰ ساله خود رسید. در همین راستا ترکیه و برزیل نیز تورم دورقمی را گزارش نموده‌اند. برخی از کشورها به‌دلیل ضعف در استقلال بانک مرکزی نتوانستند عملکرد قابل قبولی داشته باشند، اما برخی با عکس‌العمل به موقع نتوانستند تورم را در سطح هدف نگه‌دارند.

حال با نگاهی به مطلب فوق می‌توان گفت مهمترین عوامل کنترلی در نگه داشتن تورم در سطح هدف:

- ۱- اهمیت انتظارات تورمی در کنترل تورم
 - ۲- ضرورت استقلال و اعتبار بانک مرکزی
 - ۳- لزوم ارتباط موثر سیاستگذار پولی با آحاد اقتصادی
 - ۴- وزن انتظارات تورمی در زمان سیاست انبساطی
 - ۵- ارتباط تنگاتنگ سیاست‌های مالی و پولی خواهند بود.
- در سیزدهمین روز از دی ماه چهل‌وسومین مرحله از اجرای عملیات بازار باز در سال جاری به گزارش بانک مرکزی به اجرا درآمد. موضع عملیاتی بانک مرکزی در این مرحله مشابه ۱۷ مرحله قبلی، تزریق نقدینگی بود؛ به‌نحوی که طی این مرحله در مجموع به میزان ۷۲/۷۶ هزار میلیارد تومان در قالب عملیات ریپو مداخله کرد که بیشترین میزان تزریق منابع از ابتدای سال است. دیگر اینکه در مرحله مذکور برابر ۷۰/۱۷ هزار میلیارد تومان از توافق‌های باخرید گذشته، سررسید شد.

Employment In The Statistics
Months Of The Year 9 Of The First 1400

اشتغال در آمار ۹ ماهه ابتدای سال ۱۴۰۰

آمارهای مرکز آمار نشان می‌دهد میزان اشتغال در پاییز سال جاری به ۲۳ میلیون و ۵۳۵ هزار نفر رسیده که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۱۲۲ هزار نفر افزایش داشته است. همچنین نرخ بیکاری نیز با کاهش ۰/۵ واحد درصدی نسبت به فصل مشابه سال قبل به ۸/۹ درصد رسیده است.

اگرچه این دو روند در مجموع خبر خوبی برای اقتصاد ایران محسوب خواهند شد، اما

بررسی‌های حاکی از آن خواهد بود که میزان اشتغال و مشارکت هنوز تا رسیدن به سطح قبل از پاندمی کویید ۱۹ فاصله قابل توجهی را داشته است.

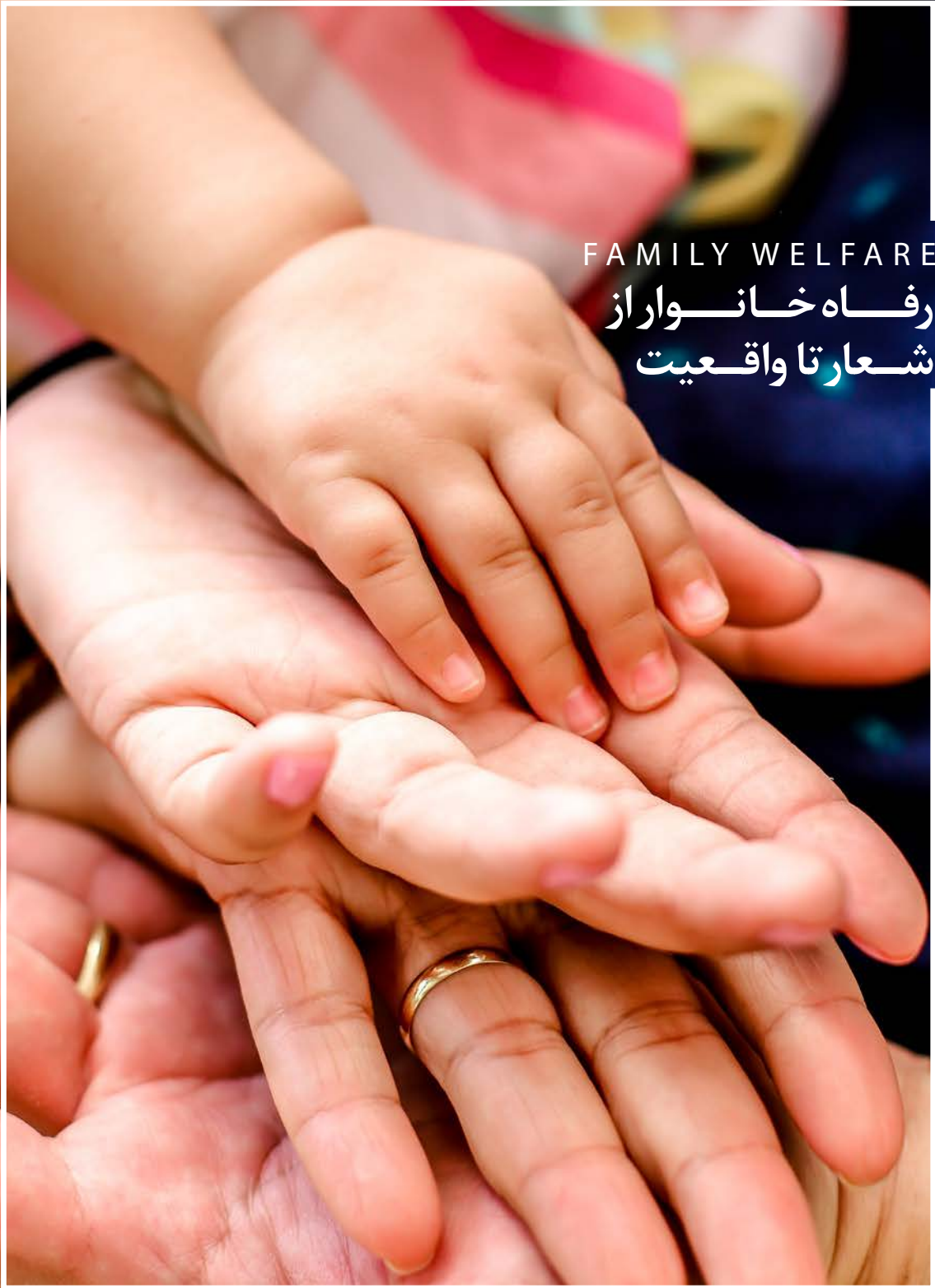
مرکز آمار در گزارشی، نرخ مشارکت اقتصادی پاییز سال جاری را ۴۰/۹ درصد و میزان جمعیت شاغل را ۲۳ میلیون و ۵۳۵ هزار نفر اعلام کرد. مقایسه این آمار با پاییز ۱۳۹۸ و دوران قبل از شیوع کرونا نشان می‌دهد که همچنان آسیب کرونا بر بازار اشتغال ایران باقی مانده است. نرخ مشارکت پاییز ۹۸ حدود ۴۴/۳ درصد و جمعیت شاغل حدود ۲۴ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر گزارش شده بود. رصد آمار مربوط به بیکاری و اشتغال نشان می‌دهد که از زمستان سال ۱۳۹۸ و همزمان با آغاز پاندمی کرونا در ایران، نرخ مشارکت اقتصادی و میزان جمعیت شاغل در کشور کاهش چشمگیری داشت. کاهش چشمگیر جمعیت فعال در ماه‌های بعد نیز ادامه یافت و در فصل سوم سال جاری با وجود واکسیناسیون گسترده، میزان جمعیت شاغل و نرخ مشارکت همچنان در سطوح پایینی بوده است. نرخ مشارکت اقتصادی که قبل از آغاز کرونا، بیش از ۴۴ درصد بود، پس

از شروع پاندمی در تمام ماه‌های سال در سطح ۴۲ درصد یا کمتر از آن گزارش شده است. جمعیت شاغل قبل از پاندمی کرونا یعنی در پاییز سال ۹۸ بیش از ۲۴ میلیون گزارش شده بود. با این حال از زمستان همان سال تا پاییز سال جاری جمعیت شاغل از سطح ۲۳/۵ میلیون نفر فراتر نرفته و در مقطعی به ۲۲ میلیون نفر نیز رسیده است. این دو موضوع در کنار یکدیگر نشان می‌دهد، پاندمی

کرونا به بازار اشتغال در ایران آسیب جدی وارد کرده که همچنان آثار آن در اقتصاد کشور ماندگار است.

FAMILY WELFARE
رفاه خانوار از
شعار تا واقعیت

سیاستگذاران برای بهره‌مندی بیشتر خانوارها از کالاها، قیمت‌ها را در کنترل خود بگیرند. در رویکرد دوم، عمدتاً دو نوع کالا با قیمت دستوری عرضه می‌شود یا کالاها قابل مبادله هستند که سیاستگذار در صورت افزایش تقاضا شروع به واردات می‌کند یا در انحصار دولت است که باید عرضه آن به صورت مستمر افزایش یابد. در نهایت اختلال در قیمت‌گذاری شرایط را برای ایجاد یک شوک بزرگ فراهم می‌کند که به دلیل ناتوانی در عدم تامین کالاها از سوی سیاستگذار صورت گرفته و این شوک باعث ایجاد نارضایتی عمومی می‌شود. بازنده روش دوم، سیاستگذار، مردم و در نهایت اقتصاد است.

در این راستا مرکز پژوهش‌های مجلس در ادامه گزارش‌های تحلیلی خود به بررسی عوامل موثر بر روند تورم پرداخته است. از نگاه این گزارش، متغیرهای پولی یعنی رشد پایه پولی و نقدینگی در وضعیتی قرار دارد که می‌تواند تورم‌های بزرگ‌تری را در آینده به همراه داشته باشد. در این شرایط، سه دسته سیاست فوری باید در دستور کار دولت قرار گیرد. «کنترل هزینه‌های جاری و تدوین بودجه ۱۴۰۱ با کسری کمتر»، «اصلاح سیاست‌های ارزی و کنترل خروج سرمایه» و «اصلاح ناترازی بانک‌ها» سه اقدام فوری مهار تورم است.

کارشناسان در این خصوص معتقدند که معمولاً اقتصاددانان طرفدار سیاست‌های انقباضی از سوی کسانی که می‌توان آنان را «تورم‌گرا» نامید، مورد نقد هستند که به فکر تولید و رشد اقتصادی نیستند. تورم‌گرایان کسانی هستند که می‌خواهند مشکل تولید را در ایران با وام‌های ارزان قیمت حل و فصل کنند. با وجودی که می‌دانند ما دهه‌هاست که این راه بدون ثمر را رفته‌ایم و چیزی جز تورم‌های افسارگسیخته عایدمان نشده و به کشوری با مداوم‌ترین تورم دورقمی تاریخ بدل شده‌ایم.

در مقام پاسخ به تورم‌گرایان باید گفت سیاست‌های انقباضی نه تنها می‌تواند یکی از مشکلات عمده اقتصاد ایران یعنی تورم را حل کند، بلکه بر عکس آنچه همگان می‌انگارند، اثری مثبت بر تولید ملی خواهد داشت.

با نگاهی تکنیکال به اقتصادهای جهان در نیم‌قرن اخیر می‌بینیم، کشورهای وجود داشتند که حتی تا سه یا چهار دهه گذشته، نتوانسته بودند امکانات اولیه رفاه خانوار خود را تامین کنند. کره جنوبی، چین و حالا کشورهای در حال توسعه از شرق آسیا و آفریقا از یک ابزار مهم برای بهبود رفاه خانوارها استفاده کردند. بر اساس بررسی ظاهری آمارها، کشورهایی که در یک بازه زمانی بلندمدت، رشد اقتصادی بالا و پایدار داشتند، توانستند یک اقتصاد را بزرگ کنند تا به هر خانواری سهم بیشتری برسد. اگرچه این نقد وجود دارد که افزایش رفاه تنها در گرو افزایش رشد اقتصادی نیست و باید ابعاد اجتماعی و انسانی نیز مدنظر قرار گیرد، اما می‌توان با قطعیت گفت کشورهایی که نتوانند در مسیر رشد اقتصادی پایدار و فراگیر حرکت کنند، در تامین سایر ابعاد نیز ناموفق خواهند بود. ایجاد محیط مناسب برای رشد کسب‌وکارها، بهره‌گیری از ابزار مدرن تامین مالی، افزایش تعاملات تجاری با سایر کشورها و ثبات فضای اقتصاد کلان عواملی هستند که حرکت در مسیر افزایش رفاه خانوارها را با بهبود رشد اقتصادی امکان‌پذیر می‌کنند. این یعنی که سیاستگذار انتخاب کرده است خانوارها را از یک مسیر امن به رفاه برساند.

اما برخی به دنبال راه‌های دم‌دستی‌تری هستند تا زود به نتیجه برسند. به بیان دیگر سیاستگذارانی که نمی‌توانند شرایط را برای بهبود رشد اقتصادی و افزایش درآمد ایجاد کنند، به دنبال گزینه‌های دیگر هستند. یک راه دیگر که هنوز مورد استفاده قرار می‌گیرد، مداخله در قیمت‌ها توسط سیاستگذار است. راهی که آغازی شیرین، اما پایانی تلخ و پردردسر دارد. موضوعی است که ما در این سال‌های اخیر همواره از سیاستگذار مشاهده می‌کنیم، و تأثیر آن را در سفره خود می‌توانیم مشاهده نماییم. به عبارت دیگر اصولاً سیاستگذاری برای افزایش رفاه خانوارها از دو مسیر علمی و دیگری با رویکرد شبه‌علمی که به یک «میانبر» شباهت دارد بهره می‌گیرد. رویکرد علمی این است که رشد اقتصادی کشورها افزایش یابد و با بزرگ شدن حجم اقتصاد، درآمد سرانه افراد نیز رشد کند. اما رویکرد شبه‌علمی این است که

از نگاه این اقتصاددانان برجسته، در نیم‌دهه گذشته، تحریف قیمت‌های نسبی با فرمول «قیمت‌گذاری» یا «اعمال یارانه‌ها» باعث شده است که هم تولیدکنندگان و هم مصرف‌کنندگان دچار سوءبرداشت شوند.

در این شرایط هم رفاه خانوار تخریب شده و هم جریان سرمایه‌گذاری در تولید به سمت سوداگری در دارایی‌ها منحرف شده است. در شرایطی که قیمت‌های نسبی با تحریف روبه‌رو می‌شوند، میزان مصرف خانوارها از کالاهای مفید و ضروری کاهش می‌یابد، اما مصرف کالاهای غیرمفید در سبد خانوار رشد می‌کند. همچنین اختلال در قیمت‌های نسبی، تخریب منابع و سوداگری را نسبت به سرمایه‌گذاری مولد توجیه‌پذیر می‌کند. وزیر اقتصاد وعده داد که سال آینده نرخ تورم بسیار کمتر خواهد بود. همه ما می‌دانیم که راهکار آن انتشار اوراق مصون از تورم است. اوراقی که سال‌هاست در دنیا متداول است و در آمریکا هم با نام TIPS شناخته می‌شود.

یکی از جنبه‌های کاهش تورم از سطوح فعلی بر رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری پیش از این بارها مورد اشاره قرار گرفته و آن، کاهش سطح ریسک و پیش‌بینی‌پذیری بیشتر اقتصاد است که می‌تواند بر تصمیم‌های سرمایه‌گذاری و در نتیجه رشد اقتصادی موثر باشد؛ اما جنبه دیگری از آن کمتر مورد توجه بوده است. حال موتور اصلی تخریب تولید و رفاه خانوار در ایران چیست؟

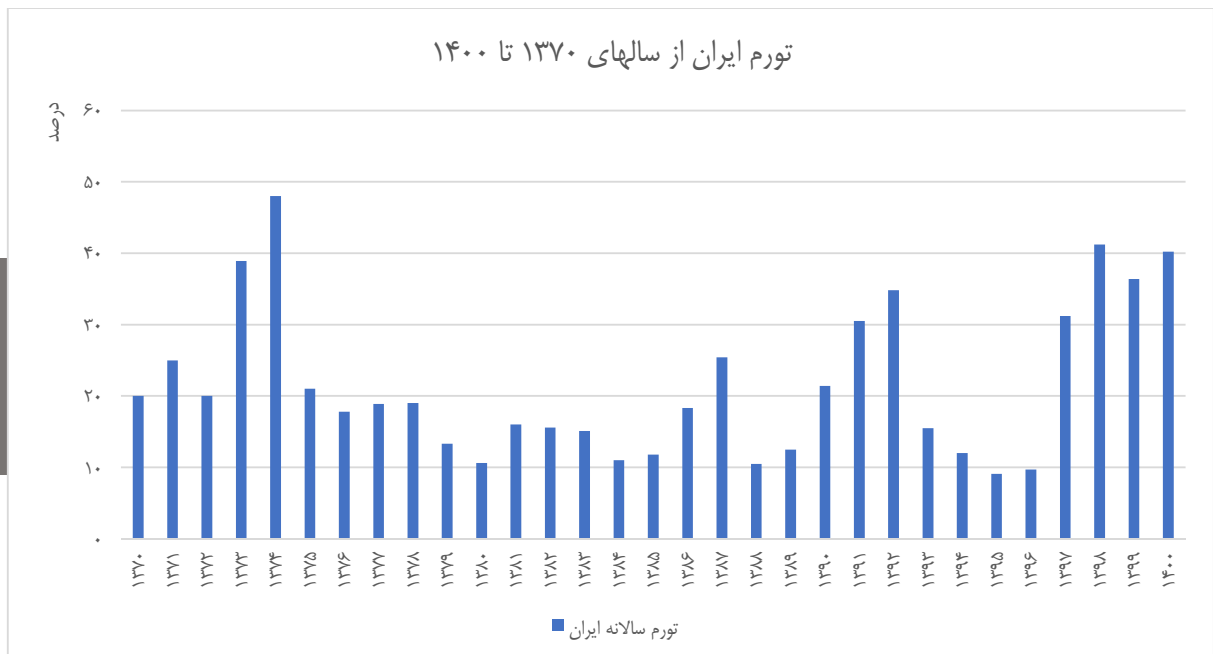
اگر چه کارشناسان پاسخ‌های گوناگونی برای این پرسش ارائه کرده و روی میز سیاست‌گذاری قرار داده‌اند، اما دو اقتصاددان برجسته معتقدند که یک «تحریف بزرگ» موتور اصلی تخریب منابع، فعالیت‌های مولد و رفاه خانوار در اقتصاد ایران است. پر و فسورها شرم‌پسران و دکتر موسی

غنی‌نژاد، مهم‌ترین مشکل اقتصاد ایران را تحریف قیمت‌های نسبی می‌دانند.

بانک مرکزی خودمان هم هر از چندی این اوراق را تحت عناوین مختلف از جمله اوراق ودیعه مطرح می‌کند و مجدداً موضوع به محقق فراموشی می‌رود.

در این اوراق، سود ثابت نیست و شناور است؛ این اوراق متناسب با تورمی که در اقتصاد به وجود می‌آید، به شما سود می‌دهد. مثلاً اگر تورم در یکسال آینده ۵۰ درصد باشد، باید به دارندگان اوراق ۵۰ درصد سود پرداخت شود و در مقابل اگر تورم ۱۰ درصد باشد، ۱۰ درصد سود تعلق می‌گیرد.

این اوراق دو مزیت نسبت به دیگر سبدهای سرمایه گذاری دارند: اولین حسن آن است که مردم با خرید این اوراق اطمینان پیدا می‌کنند که قدرت خرید پولشان حفظ می‌شود و لذا لازم نیست هرروز به یک بازار از قبیل ارز، طلا، خودرو، ملک، سهام و... هجوم ببرند. دومین و مهم‌ترین ویژگی این اوراق آن است که انگیزه افزایش تورم را از دولت می‌گیرد؛ چون تورم بالاتر به معنی پرداخت سود بالاتر از سوی دولت خواهد بود.

EXCHANGE

زمستان بورس از نگاه آمار

بازار سرمایه در زمستان

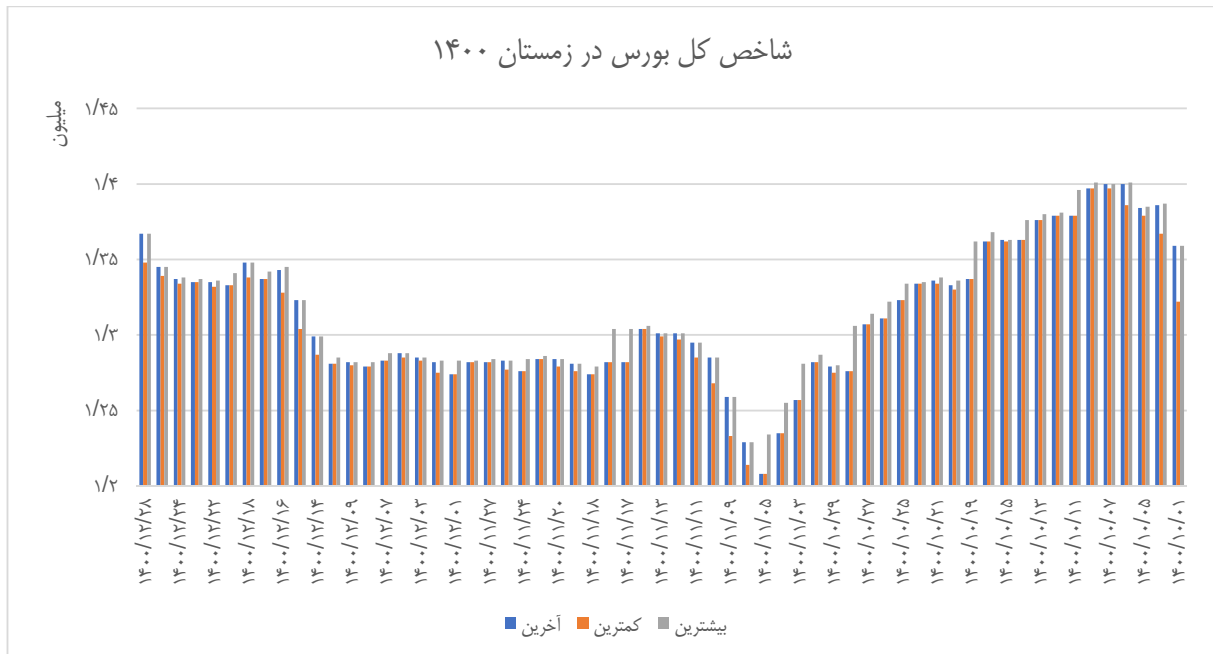
محل اضافه برداشت از بانک مرکزی و متعاقبا رشد پایه پولی شکل می‌گیرد. از این رو باید بگوییم که بهترین راهکار برای جلوگیری از تکرار نه تزریق پول به این بازارها بلکه اعمال راهکارهایی پایدارتر برای کاهش هزینه‌های دولت و کم کردن پایدار کسری بودجه است.

در اولین ماه زمستان معاملات بورس تهران نیز سپری شد و شاخص کل سهام نتوانست کارنامه‌ای بهتر از افت حدود ۳ درصدی به دست سهامداران خود بدهد. هر چند در آخرین روز کاری این ماه با رشد مختصری همراه شد. در میان بازارهای موازی نیز دلار با افت ۷/۶ درصدی مواجه شد و سکه نیز ۷/۱ درصد ارزان‌تر قیمت خورد. شاخص کل تالار شیشه‌ای در معاملات ابتدای دی‌ماه قدم در مسیر صعودی گذاشته بود. موضوعی که باعث افزایش امیدواری معامله‌گران بورسی به تغییر مسیر بازار شده بود.

در این بازه از سال کارشناسان، تحلیلگران و فعالان بازار به دو دسته تقسیم شده بودند برخی از حمایت‌های تکنیکال سخن می‌گفتند و برخی دیگر به حمایت‌های بنیادی و قیمت‌های ارزنده سهام اشاره می‌کردند. اما در ششمین روز دی‌ماه روند نزولی در پیش گرفت و حتی ابرکانال ۱/۳ میلیونی را نیز از دست داد. سیاستگذار فکری برای اصلاح قوانین منسوخ شده نکرد؛ جایی که هر روز افت بیشتری بازار را در برمی‌گرفت و ناامیدی از آینده بازار، این بار سرمایه‌های قدیمی را نیز به خروج از گردونه معاملات سهام ترغیب کرده است. آمارها نشان می‌دهد در اولین ماه فصل سرد سال شاهد جابه‌جایی سهامی به ارزش ۴۹۲۵ میلیارد تومان در مسیر حقیقی به حقوقی بودیم. به این ترتیب ضمن خروج کامل سرمایه‌های وارد شده به بورس در ۵ ماه نخست سال گذشته ۴۷۰۲ میلیارد تومان از سرمایه‌های قدیمی نیز فرار را برقرار ترجیح دادند.

دست آخر در آغاز آخرین فصل سال شاخص کل بورس تهران با ثبت رشد ۳/۰۸ درصدی ضمن رقم زدن سبزترین روز بازار سهام در سال جاری با رشد ارزش معاملات همراه شد. سهامداران خرد نیز پس از دوری ۲۱ روزه به زمین خرید سهام بازگشتند تا امیدها نسبت به تداوم این روند صعودی افزایش یابد. به نظر می‌رسد افزایش جذابیت قیمت‌ها پس از افت‌های متوالی سبب شده است تا شاهد توجه سرمایه‌گذاران به مولفه‌های بنیادی موثر بر سهام باشیم. در این روز شاخص بورس رشد بیش از ۴۰ هزار واحدی را نشان داد. و در شرایطی به نقطه یک‌میلیون و ۳۵۹ هزار واحدی رسید که تا همین چندی قبل سهامداران ناامید شده بودند. به نظر می‌آید آنچه در روز گذشته توانسته پیشران اصلی قیمت‌ها در بازار سهام باشد قاطعیت دولت در اعلام حمایت از بازار سرمایه بود که توانسته خود را در مثبت شدن خالص خرید حقیقی در این بازار پس از ۲۱ روز نمایان کند.

بازار سرمایه در سالهای اخیر هر از چندی روند صعودی قدرتمندی را تجربه می‌نماید. اما بررسی‌ها نشان از آن دارد که روند یاد شده نه به دلیل رشد قابل توجه سطح تولید یا ارتقای سودآوری واقعی بلکه عموماً ناشی از افزایش ارزش ریالی فروش و تاثیرات ثانویه تورم است. در تمامی این دوره‌ها تب تند رونق به سرعت جای خود را به عرق سرد رکود می‌دهد و آنچه باقی می‌ماند تقلاي سیاستگذاران است برای بهبود وضعیت بازار سرمایه که آن هم به سبب خطای تشخیص، دست‌چاچی در اتخاذ تصمیمات و عدم بهره‌برداری از اظهارات کارشناسی راه به جایی نمی‌برد. این در حالی است که تمامی این مشکلات در چارچوبی کلان‌تر ناشی از سرکوب قیمت ارز و تداوم پایدار رشد نقدینگی است؛ دو مولفه‌ای که هر دو بیش از هر چیز، تحت تاثیر کسری بودجه بالا و نیاز به تامین هزینه‌های دولت از

و افزایش دوره زمانی ممنوع و متوقف شدن نمادها در بازه زمانی سال‌های ۹۲ تا ۹۶ اشاره کرد. این در حالی است که هم در آن زمان و هم در ماه‌های پس از مرداد ۹۹ محدود کردن فروشندگان در دستور کار بوده است. چنین عاملی نه تنها اعمال مالکیت مردم را بر دارایی خود با مشکل مواجه کرده بلکه در هر دو دوره توانسته با افزایش احساس ناامنی در بازار، شکل‌گیری تقاضاهای تازه را با مشکل روبه‌رو کند.

تحولات رخ داده در طول بیش از یک دهه نشان می‌دهد، که پس از دوره افزایش قیمت‌های تورمی بازار سرمایه که به سبب قوانینی نظیر دامنه نوسان و حجم مبنای بیش واکنشی تقاضا منتهی شده به یکباره جای خود را به رکود سنگین داده است و در این بین سیاستگذار بازار سرمایه هر چه کرده نتوانسته وضعیت بازار سهام را بهبود بخشد. در همین حال همواره سیاست‌های چکشی در دستور کار قرار گرفته است. در تایید این مورد می‌توان به افت طولانی‌مدت پالایشی‌ها

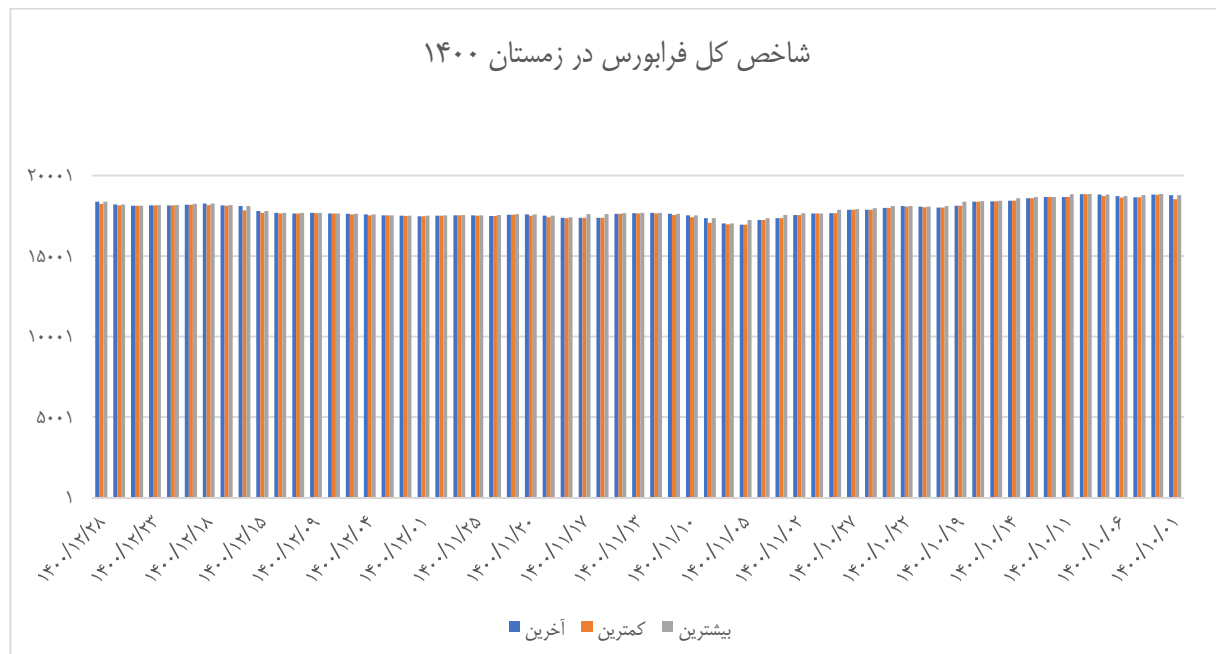

شده؛ جایی که خوش‌بینی‌ها به امکان حصول توافق و رفع تحریم‌ها در کوتاه‌مدت افزایش یافته است. زمستان ۹۴ نیز تالار شیشه‌ای در وضعیتی مشابه قرار داشت و پس از حدود ۲ سال افت فرسایشی، خروج سرمایه‌های حقیقی، نزول ارزش دادوستدها به کف دوساله و ناامیدی بورس‌بازان، با اجرایی شدن توافق برجام و منتفع شدن اقتصاد ایران از رفع تحریم‌ها، شاهد واکنش خلاف انتظار بورس در کوتاه‌مدت بودیم و شاخص کل در یک بازه زمانی ۳ ماهه از اوایل دی ماه ۹۴ تا اوایل فروردین ۹۵ بیش از ۳۳ درصد رشد کرد و یکی از بهترین دوره‌های رونق کوتاه‌مدت را به ثبت رساند. حالا باید دید

واحدی نشان می‌دهد که تشدید افت گسترده سهام از احتمال زیادی برخوردار نیست و اکثر صنایع با فشار فروش عمده‌ای مواجه نیستند. در سمت مقابل اما فقدان انگیزه خریداران موجب شده نوسانات فرسایشی بازار در یک محدوده قیمتی مشخص ادامه یابد. به این ترتیب، با ثبت بازدهی در محدوده ۴ درصد از ابتدای سال، پس از ثبت رکورد رویایی جهش ۱۵۵ درصدی در سال ۹۹، بورس تهران این بار در قعر جدول سودآوری در بین دارایی‌های رقیب قرار گرفته است. در همین حال، نگاه اکثر فعالان بورس و سایر سرمایه‌گذاران به دور هشتم مذاکرات هسته‌ای در وین دوخته

شتاب‌دهنده عرضه و تقاضا تنها چیزی است که باید در خود بازار سهام تغییر نماید. اگر این امر محقق شود، می‌توان انتظار داشت که نه روندهای صعودی در بازار بیش از حد تشدید شوند و نه روندهای نزولی به شکلی غیرمعمول سود و اصل سرمایه مردم را تهدید کنند. بازار سهام در میانه دی ماه شاهد بازگشت جو رکود و رخوت بود، تا جایی که با افت ۲/۴ درصدی شاخص بورس، ارزش معاملات خرد روزانه مجدداً به کانال ۲ هزار میلیارد تومان عقب‌نشینی کرد. با این حال نگاهی به ترکیب عرضه و تقاضا و نیز حمایت نموداری شاخص کل در کانال ۱/۳ میلیون

آیا این تجربه شیرین بار دیگر تکرار می‌شود؟ گرچه سهامداران معمولاً از عنوان «بازار» برای بورس استفاده می‌کنند، اما به نظر می‌رسد بورس تهران به «نابازار» شبیه‌تر است تا «بازار» و همه مصائب تحمیل‌شده به سهامداران ریشه در همین قواعد «نابازار» دارد. نابازاری که همیشه دل در گرو حمایت دولتی دارد. در هر زمانی که رکودی به جان این نابازار می‌افتد، تمام سیاست‌ها به تزریق پول و حمایت‌های مشابه برای بازگشت قیمت‌ها معطوف می‌شود. در رکود فرسایشی ۵۲۴ روز اخیر نیز، تلاش‌های یادشده خود را در ۱۰ فرمان حمایتی و اختصاص برخی مواد و تبصره‌های بودجه‌ای به حمایت از نمانگرهای بورسی نشان داد. آن هم در شرایطی که به گفته کارشناسان مالی، نیاز اصلی یک بازار سهام کارآمد، نه پول‌پاشی از محل منابع عمومی، بلکه تطبیق ریزساختارهای بورس با پیش‌نیازهای شکل‌گیری بازارهای شفاف و کارآمد و بسترسازی برای بهبود فضا است. سیاستگذاری‌ها اما به سمتی سوق یافته که به جای راهبرد «تخریب خلاق» بورس را هم مانند سایر بخش‌های اقتصاد به یک حوزه رانتی با چارچوب‌های ناکارآمدتر از گذشته تبدیل کرده است که با هر مشکلی دست نیاز به سوی دولت دراز می‌کند.

OMICS

EFF	EWPE	LSM/VK
▲ 1054.0	▼ 16.0680	▲ 24.7050
▲ 1054.0	▼ 20.6500	47.0540
▲ 707.5	▲ 1807.50	▲ 6760.70
▲ 707.5	▲ 62.3240	▲ 34.7080
▲ 5.407	▲ 72.2400	▼ 1807.50
▲ 5.407	▲ 74.9870	▼ 62.3240
▲ 5.407	▲ 18.6350	▼ 72.2400
▲ 5.407	▲ 24.7050	▼ 74.9870
▲ 5.407	47.0540	▼ 18.6350
▲ 5.407	▲ 24.7050	▼ 24.7050
▲ 5.407	47.0540	▼ 20.6500
▲ 5.407	▲ 6760.70	▲ 1807.50
▲ 5.407	▲ 34.7080	▲ 62.3240
▲ 5.407	▼ 1807.50	▲ 72.2400
▲ 5.407	▼ 62.3240	▼ 74.9870
▲ 5.407	▼ 72.2400	▼ 18.6350
▲ 5.407	▼ 74.9870	▼ 24.7050
▲ 5.407	▼ 18.6350	▼ 20.6500
▲ 5.407	▼ 24.7050	▲ 1807.50
▲ 5.407	47.0540	▲ 62.3240
▲ 5.407	▲ 6760.70	▲ 72.2400
▲ 5.407	▲ 34.7080	▼ 18.6350
▲ 5.407	▼ 1807.50	▼ 24.7050
▲ 5.407	▼ 62.3240	▼ 20.6500
▲ 5.407	▼ 72.2400	▲ 1807.50
▲ 5.407	▼ 74.9870	▲ 62.3240
▲ 5.407	▼ 18.6350	▲ 72.2400
▲ 5.407	▼ 24.7050	▲ 18.6350

آغاز فعالیت بورس در ایران به بهمن ۱۳۴۶ بر می گردد، به عبارت دیگر بورس تهران در حال حاضر ۵۴ ساله است، حال سوال اینگونه مطرح می شود آیا بورس ۵۴ ساله ما به بلوغ لازم و یا کافی رسیده است؟ یا راهی طولانی برای رشد و توسعه در پیش دارد. اما بازار سهام ایران در چه سنی بالغ می شود؟ چه نیازهایی دارد؟ کارشناسان می گویند عدم ارتباط با بورس های بین المللی، وجود محدودیت های معاملاتی و نابازارسازهایی همچون دامنه نوسان و حجم مینا، دخالت های دولتی، قیمت گذاری دستوری، جعبه ابزار ناقص، بازار بدهی کم عمق، بازار اولیه توسعه نیافته و همچنین تاثیرپذیری زیاد از ریسک های سیستماتیک تنها بخشی از نقاط ضعفی است که مانع از بلوغ این بازار میانسال شده است. از این رو تا زمانی که این کاستی ها مرتفع نشود و دولت دست از دخالت در مکانیزم بازار بردارد، بازار سهام کشور در هر سنی که باشد، بالغ نخواهد شد. به عبارتی شرط رسیدن این میانسال ۵۴ ساله به بلوغ، حرکت از «تابزار» فعلی به سمت یک «بازار» کارآ است.

شاخص بورس تهران در هفته های پایانی سال از محدوده یک میلیون و ۲۸۰ هزار واحدی تا محدوده یک میلیون و ۳۵۰ هزار واحدی در روزهای اخیر، در آغاز آخرین هفته سال تغییر جهت داد و به میزان ۱۵ هزار واحد کاهش یافت. همین امر سبب شد تا در پایان معاملات شاهد افت این نماگر به محدوده یک میلیون و ۳۳۲ هزار واحدی باشیم، از این رو به واسطه افزایش عرضه سهام در بسیاری از نمادهای طی روز معاملاتی اخیر، میانگین وزنی قیمت ها کاهشی ۱/۱۴ درصدی داشته است. بررسی ها نشان می دهد که بازار سهام با طولانی تر شدن روند مذاکرات احیای برجام و اعلام تنفس مجددا در معرض رخوت قرار گرفته و به دلیل کاهش سرعت

رشد قیمت‌ها در بازارهای جهانی حالا شاهد تردید معامله‌گران در زمین خرید سهام است، با این حال طبق معمول بسیاری از روزهای فعالیت بازار در سال‌ها و ماه‌های اخیر، روند بازار چه مثبت باشد و چه منفی، همواره نمادهایی وجود داشته‌اند که به شناکردن برخلاف جهت کلی بازار ادامه دهند.

در این راستا و در آخرین مرحله از حراج اوراق به میزان ۱۰ میلیارد تومان تامین مالی انجام شد که نسبت به هفته قبل ۲۴۰ میلیارد تومان کاهش را نشان داد. از این رو می‌توان گفت دومین حراج کم‌رمق متوالی در هفته‌های پایانی نیز ثبت شد. در مجموع دولت توانست در سال ۱۴۰۰ به حدود ۹۰ درصد از هدف ۲۰۰ هزارمیلیارد تومانی خود برسد. از سوی دیگر بررسی عملکرد فصلی حراج اوراق نشان می‌دهد که بیشترین میزان تامین مالی در فصول تابستان و زمستان بوده است، به نحوی که در این فصول آمار فروش اوراق به ترتیب برابر ۴۰/۶ همت و ۲۱ همت بوده است.

از طرفی تاکنون عملیات بازار باز در ۵۳ مرحله انجام شده است؛ به نحوی که در این بازه زمانی در مجموع موضع بانک مرکزی در ۳۴ هفته سیاست تزریق نقدینگی و در ۱۳ هفته جذب نقدینگی بوده و در ۶ هفته نیز اقدامی انجام نداده است. در آخرین مرحله به میزان ۹۴/۵ همت در قالب عملیات ریپو، منابع در بازار بین بانکی تزریق شد که بیش از ۴/۲ همت نسبت به مرحله قبلی رشد داشته است. در نهایت اینکه نرخ سود بین بانکی نیز با کاهشی ۰/۰۵ واحد درصدی به ۲۰/۲۵ درصد رسید. این دومین مرحله متوالی است که نرخ سود تعادلی در مسیر نزولی قرار گرفت. بیشتر شدن سرعت کاهش نرخ سود مذکور می‌تواند ناشی از کفایت منابع در بازار بین بانکی باشد.

بازار مسکن

شوک‌های چهارگانه مسکن در پایان قرن

در زمستان روند رشد هزینه مربوط به دستمزد نیروی کار در بازار ساخت‌وساز نشان از آن دارد در شش ماهه اول سال جاری این فاکتور هزینه‌ای بارشده بی‌سابقه در مقایسه با سه سال قبل مواجه شده است. دستمزد کارگران ساختمانی بیش از ۷۰ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش پیدا کرده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که ۴ عامل در این رشد تاثیر داشته است از جمله کاهش کاملاً محسوس کارگر ساختمانی افغان در یک‌سال اخیر و جاماندن این فاکتور از رشد سایر هزینه‌ها. به عبارت دیگر بعداز جهش «زمین»، تورم «مسکن» و صعود «مصالح»، نوبت به «دستمزد ساخت» رسیده بود. اولین شوک به سازنده‌ها که منجر به افزایش عمق رکود در بازار ساخت‌وساز شد، مربوط به جهش قیمت زمین است. در واقع جهش قیمت زمین را می‌توان به عنوان اولین شوک وارده به سازوبفروش‌ها معرفی کرد. شوک اول از اواخر سال ۹۶، بازار ساخت‌وساز و فعالیت سازنده‌های مسکن را تحت تاثیر قرار داد. میانگین قیمت زمین در فاصله ابتدای سال ۹۶ تا پایان سال ۹۹ حدود ۱۰ برابر افزایش یافته است. در ابتدای سال ۹۶ میانگین قیمت هر مترمربع زمین در شهر تهران برابر ۴ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان بود. این میزان به طور متوسط، در انتهای سال گذشته

به ۴۴ میلیون و ۶۰۰ هزار تومان به ازای هر مترمربع افزایش یافته بود. دومین شوک وارده به بازار ساخت‌وساز و سازنده‌های مسکن مربوط به آغاز دوره جهش قیمت مسکن از ابتدای سال ۹۷ در شهر تهران و از اواخر سال ۹۷ در سایر شهرهای کشور است. از آنجا که امکان فروش واحدهای مسکونی ساخته شده از سوی سازنده‌ها به متقاضیان در واقع آخرین حلقه از زنجیره ساخت مسکن و فعالیت سازوبفروش‌ها وسازنده‌ها محسوب می‌شود، فعالیت آنها از سال ۹۷ تحت تاثیر جهش قیمت و از دست رفتن توان خرید متقاضیان مصرفی به خصوص خانه‌اولی‌ها در بازار ملک، به شدت تحت تاثیر قرار گرفته و دچار آسیب شد. بازار معاملات مسکن شهر تهران از ابتدای سال ۹۷ وارد دوره جهش قیمت شد؛ این جهش قیمت در بازار معاملات واحدهای مسکونی تا پایان سال ۹۹ ادامه یافت. به گونه‌ای که دوره اخیر جهش قیمت در بازار معاملات مسکن را می‌توان به عنوان یکی از طولانی‌ترین و شدیدترین دوره‌های جهش و رشد قیمت در این بازار معرفی کرد. سومین شوک وارده به سازنده‌های مسکن بعد از جهش قیمت زمین و جهش قیمت مسکن و رکود بازار معاملات ملک، به جهش قیمت مصالح ساختمانی مربوط می‌شود.

«قیمت واقعی» ملک در تهران را رقم زد. این تغییر در دور موتور تورم ملکی به دلیل «انتظارات کاهشی» و البته «شرایط متغیرهای بنیادی» شکل گرفته که باعث ورود «تقاضای مصرفی» به صحنه معاملات شده است. با این حال، هنوز «نوعی تقابل نگاه» در بازار ملک وجود دارد. ماه گذشته «بازیگردان ارزی» باعث تحریک تقاضای غیرمصرفی شد. نبض خرید مسکن در شهر تهران در آذرماه تا مرز ۵ رقمی شدن افزایش یافت. آذرماه امسال، حجم معاملات خرید مسکن در تهران در مقایسه با ماه قبل-آبان- معادل $33/8$ درصد افزایش یافت. در این ماه تحت تاثیر افزایش حضور متقاضیان در بازار، بیش از ۹ هزار و ۷۰۰ معامله خرید مسکن در تهران به ثبت رسید. بررسی‌های از نقش دو موتور در صعود معاملات مسکن آذرماه خبر می‌دهد. اولین موتور به افزایش حضور تقاضای مصرفی به‌خصوص متقاضیان تبدیل به احسن واحدهای مسکونی و دومین موتور به پررنگ شدن حضور تقاضای سرمایه‌ای و بازگشت مجدد گروهی از سرمایه‌گذاران ملکی به بازار مربوط می‌شود. به عبارت دیگر بازار معاملات مسکن شهر تهران به رغم رسیدن تعداد معاملات به مرز ۵ رقمی همچنان به فاز رونق وارد نشده و نمی‌توان اعلام کرد که بازار به فاز رونق ورود کرده است. رونق زمانی در بازار معاملات مسکن شهر تهران روی خواهد داد که حجم معاملات خرید مسکن حداقل به بیش از ۱۰ هزار فقره در ماه افزایش یابد و تمام یا بخش عمده خریدهای صورت گرفته در بازار از جانب تقاضای مصرفی باشد.

قیمت مصالح ساختمانی در فاصله سال‌های ۹۶ تا ۹۸ با رشد محسوس و متناسب با جهش قیمت زمین و مسکن همراه نشد، اما از سال ۹۸ به بعد قیمت مصالح نیز به عنوان جزئی از عوامل و نهادهای ساخت مسکن دستخوش نوسان شدید افزایشی شد. سازنده‌ها از این زمان به بعد از ناحیه جهش قیمت مصالح ساختمانی نیز دچار شوک شدند. میانگین قیمت مصالح ساختمانی در فاصله ابتدای ۹۶ تا پایان ۹۹ بیش از ۵ برابر افزایش یافت. سال گذشته میانگین قیمت مصالح ساختمانی در مقایسه با سال ۹۸ معادل ۸۰ درصد افزایش یافت. نیمه اول امسال هم میانگین قیمت مصالح ساختمانی در مقایسه با نیمه اول سال قبل ۸۰ درصد رشد کرد. شوک چهارم وارد شده به بازار ساخت‌وساز در نیمه اول سال جاری و بعد از سه شوک قبلی ناشی از جهش قیمت زمین، جهش قیمت مسکن و رکود معاملاتی و همچنین رشد شدید قیمت مصالح ساختمانی، از ناحیه افزایش بیش از ۷۰ درصدی میانگین دستمزد نیروی انسانی فعال در پروژه‌های ساختمانی بروز کرد. بنا بر اعلام مرکز آمار ایران، در ۶ ماه اول امسال، متوسط دستمزد عوامل انسانی فعال در پروژه‌های ساختمانی ۷۳ درصد در مقایسه با نیمه اول ۹۹ افزایش یافت. متوسط دستمزد ساعتی کارگر ساده ساختمانی در نیمه اول سال جاری نسبت به نیمه اول سال ۹۶ هم، معادل $3/6$ برابر افزایش یافت. سرعت رشد «قیمت اسمی» مسکن طی ۶ ماه اخیر به یک‌هشتم سال ۹۹ کاهش یافت و افت محسوس

سیاستگذار به دنبال وضع قوانین برای خانه‌های خالی

علم به این گزارش رسمی که به صراحت از «خطای سیاستگذاری» خبر داده بود، اجرای همان قانون فاقد قابلیت اجرایی را با راه‌اندازی یک سامانه با عنوان «سامانه املاک و اسکان» استارت زد به این امید که دولت بتواند با اخذ مالیات از مالکان خانه‌های خالی جلوی «سفته‌بازی، ملاکی و هر فعالیت محرک جهش قیمت مسکن و ضربه‌زن به قدرت خرید خانه‌اولی‌ها» را بگیرد. یک‌سال بعد یعنی در پاییز سال ۹۹ باز هم بعد از ناکامی در «شناسایی خانه‌های خالی از طریق سامانه»، این بار مجلس که قانون سال ۹۴ را تصویب کرده بود، وارد ماجرا شد و قانون مالیات بر خانه خالی را به زعم خود اصلاح کرد. نسخه جدید این قانون دو تفاوت با نسخه ۹۴ دارد که هر دو، «ادامه همان بیراهه مالیاتی و البته معاف کردن یکسری ملاک از پرداخت مالیات احتمالی» است. در این نسخه، نرخ مالیات ۶ برابر شده است؛ اما این همه تغییرات نیست. در قانون فعلی «اخذ مالیات از مالکان خانه‌های خالی»، یک نفر که دارای همسر و فرزند است می‌تواند دو آپارتمان خالی از سکنه، یکی در شهر سکونت خود و دیگری در شهری دیگر که اسم آن را «قامتگاه فرعی» گذاشته‌اند، داشته باشد و برای آن مالیات نپردازد. صرف‌نظر از این «معافیت مشکوک»، آنچه اشکال اصلی قضیه است، «اصرار سیاستگذار بر دریافت مالیات انحرافی از جریان ملاکی» است آن هم در شرایطی که دنیا سال‌های

هفت سال از قانون مالیات بر خانه‌های خالی می‌گذرد و بازدهی صفر این طرح از همان روز اول مشهود بود، سیاستگذار در پاسخ عنوان می‌کند قانون خوب، باید اجرای خوب داشته باشد وگرنه به سرانجام نمی‌رسد. باور اینکه، «سیاستگذار دوست دارد خیلی زود میلیون‌ها آپارتمان منجمد را از طریق یک سیاست ضدملاکی، وارد بازار مصرف کند اما کار جلو نمی‌رود» خیلی سخت است. با این حال اگر مشخص شود به عنوان فرضیه اول «برخی از سیاستگذاران، فضای سیاستگذاری را کلاس درس و کارآموزی تصور کرده‌اند و الگوهای رایج در دنیا را بلد نیستند» یا در قالب فرضیه دوم «دسته‌هایی از جمعیت ملاک در کار سیاستگذاری اعمال نفوذ می‌کند تا آن اتفاقی که باید رخ دهد، نیفتد»، در این صورت است که می‌توان به حل مساله تورم مسکن یک‌بار برای همیشه امیدوار شد. سال ۹۴ مصوب شد از «خانه‌های خالی»، نوعی مالیات با عنوان «مالیات بر خانه‌خالی» دریافت شود اما دو سال بعد از عدم‌اجرای این قانون، معاونت اقتصادی وزارت اقتصاد در گزارشی درون‌سیستمی به آسیب‌شناسی این ماجرا پرداخت به طوری که چکیده آن نشان داد، به علت فراهم نبودن بانک اطلاعاتی قابل استناد از موقعیت، تعداد و مشخصات خانه‌های خالی و همچنین نرخ پایین مالیات بر خانه‌خالی، این قانون قابلیت اجرا ندارد. با این حال، سال ۹۸ متولی مسکن با

اشتباهی) و آلام جدید برای شیفت به کلید اصلی (مالیات سالانه) است. دو سند جدید «مالیات اشتباهی بر ملاکی» روز گذشته منتشر شد. اسناد جدید ارائه شده نشان‌دهنده دو تناقض مالیاتی در بازار مسکن هستند. سیاستگذار مسکن از یکسو درصد است بازار مسکن را از سفته‌بازی و انجماد ملکی رهایی دهد، اما اقدام به تعریف شکل اشتباه و ناکارآمد مالیاتی یعنی دریافت مالیات از خانه‌های خالی کرده است. از سوی دیگر اقدام به تعیین نرخ و

فرمولی بی‌اثر برای شکل دیگری

از مالیات ملکی یعنی

مالیات از خانه‌های

لوکس کرده است.

این مالیات اگرچه

مالیات سالانه

ملکی است اما به

دلیل محدود شدن

به درصد ناچیزی از موجودی

مسکن کل کشور عملاً

فاقد کارایی است.

مالیات بر خودروهای

لوکس با نرخ

یک درصد و از

کف یک میلیارد

تومان تعریف شده اما برای مسکن

با نرخ ۰/۱ درصد و از کف ۱۰ میلیارد

تومان تعیین شده که این مالیات سالانه

بر ملک یک مالیات کاریکاتوری است.

سیاستگذار مسکن در حالی با هدف تنظیم

بازار مسکن و مقابله با احتکار،

انجماد و سفته‌بازی ملکی

اقدام به تعریف دو اهرم

مالیاتی کرده است که هر دو

اهرم مالیاتی مسیری بیراهه و

نادرست و درخوش‌بینانه‌ترین

حالت، مسیری فرعی برای

تحقق این هدف هستند.

سال است که با «مالیات اصلی» در بازار مسکن توانسته «ریسک خریدهای سرمایه‌ای (غیرمصرفی) زمین و مسکن را تا حد بازدارندگی برای این نوع خریدها بالا ببرد» و بازار مسکن به عنوان بازاری که «گران‌ترین و ضروری‌ترین خرید خانوارها» از آنجا انجام می‌شود را از هجوم ملاکان در امان نگه دارد. آن مالیات اصلی که مرتب در مقالات، تحلیل‌ها و گزارش‌های به سیاستگذار توصیه شده است، «مالیات سالانه بر املاک» است که کاملاً برخلاف، «مالیات بر خانه خالی»، از همین امروز قابلیت اجرایی دارد و زودتر از هر سیاست دیگری می‌تواند «تاثیر مثبت بر کاهش جریان خریدهای غیرمصرفی ملک، پایان انجماد خانه‌های خالی، افزایش عرضه آپارتمان اجاره‌ای، کاهش قیمت مسکن و هزار و یک مورد دیگر» داشته باشد. کلید اشتباهی ۴۰ ساله برای گشایش قفل «خانه‌های خالی» یک‌بار دیگر در این دوره با اصرار سیاستگذار مورد استفاده قرار گرفت اما باز هم نچرخید و قفل را باز نکرد.

کارنامه اجرای فاز اول قانون «مالیات بر خانه خالی» نشان می‌دهد مجریان در مرحله «شناسایی مالکان خانه‌های خالی» به بن‌بست رسیده‌اند. حداقل ۲ میلیون آپارتمان در سراسر کشور خالی از سکنه است؛ به طوری که حجم قابل توجهی از سرمایه‌ها که می‌توانست در مسیر مولد به کار گرفته شود، در املاک بی‌کار منجمد شده است. اما مجریان «مالیات بر خانه خالی» تاکنون فقط ۲۴۵۰ واحد را به‌عنوان «خالی از سکنه و مشمول اخذ مالیات» تشخیص داده‌اند. حجم زیادی رکورد اطلاعاتی ناقص و غیرقابل استناد از املاک در یک «سامانه» جمع‌آوری شده است که می‌گوید حدود ۶ میلیون ملک، خالی از سکنه است. قرار بود با «خوداظهاری مالکان» این داده‌ها راستی‌آزمایی شود و در اختیار سازمان امور مالیاتی برای مالیات‌ستانی قرار بگیرد؛ اما تاکنون در حد ۱۲۰ هزار ملک به این داده‌ها واکنش نشان داده‌اند. اصرار سیاستگذار به این مالیات «خالی»، راه را برای قفل‌گشایی از مسکن با «مالیات اصلی» بسته است.

این کارنامه سند شکست انتخاب مالیات فرعی (کلید

اشتباه اول متولی مسکن تصمیم به افزایش عرضه به بازار مسکن به نفع تقاضای مصرفی و مقابله با احتکار و سوداگری ملکی دارد. این طرح سالیان زیادی است که در تمام دنیا به بن بست رسیده و هفت سال بعد از تصویب قانون آن، هنوز متولی موفق به شناسایی خانه‌های خالی از سکنه برای قرار دادن آنها در فهرست مشمولان پرداخت مالیات نشده است. اشتباه دوم نیز مربوط به نرخ غیربازدارنده تعریف شده برای مالیات‌گیری از املاک مسکونی لوکس است. در جایی دیگر خودروهای لوکس مشمول پرداخت مالیات سالانه معادل یک‌درصد ارزش روز شده‌اند، نرخ مالیات‌گیری از خانه‌های لوکس ۰/۱ تا ۰/۵ درصد ارزش روز این واحدها تعیین شده است. از سوی دیگر کف قیمتی برای محاسبه مالیات خودروهای لوکس یک‌میلیارد تومان اما کف قیمتی مبنای شناسایی خانه‌های لوکس ۱۰ میلیارد تومان تعیین شده است. قانون «مالیات بر خانه خالی» که هم‌اکنون مبنای دولت برای «مقابله با ملاکی (عاملان جهش قیمت)» قرار گرفته است، «دو معافیت عجیب برای خالی گذاشتن خانه» در متن خود دارد. این معافیت‌ها که با اسم رمز «تبصره» در میانه متن قانون گنجانده شده، به جای «عملیات واقعی برای شکست انجماد ملکی»، شوخی مالیاتی به راه انداخته است.

تناقض‌های سیاستگذار در گفت‌وگویی مشخص شد. اطلاعات ارائه شده از سوی سه ضلع متولی تنظیم بازار مسکن در حالی نشان‌دهنده بن‌بست اجرای مالیات انحرافی است که نسخه جدید قانون دریافت مالیات بر خانه‌های خالی، عملاً غالب واحدهای مسکونی خالی از سکنه را از مالیات معاف کرده است. بررسی‌های نشان می‌دهد، بر اساس نسخه جدید قانون مالیات بر خانه‌های خالی، عمده مالکان خانه‌های خالی

HOUSING MARKET TAX

که انجماد آنها در بازار ملک یکی از مهم‌ترین دلایل جهش قیمت و خروج اجباری متقاضیان مصرفی از بازار شده است از این قانون مالیاتی معاف شده‌اند. این قانون که اواخر سال گذشته مصوب و ابلاغ شد، به مالکان خانه‌های خالی مجوز داده است که دو خانه خالی دیگر نیز به جز اقامتگاه اصلی، معاف از مالیات، در مالکیت داشته باشند.

شوخی دوم مالیاتی با ملاکان کلید خورد. پیش‌تر، نمایندگان مجلس با اسم رمز «مقابلیه مالیاتی با خانه‌های خالی»، دو معافیت طلایی برای دارندگان املاک بلااستفاده (دو خانه‌ای‌ها) قائل شدند. همچنین در این طرح «کف خانه‌های مشمول مالیات لوکس» از ۱۰ میلیارد به ۲۰ میلیارد تومان افزایش یافت تا تقریباً هیچ مالکی در کشور در تور این مالیات قرار نگیرد. بررسی‌ها از سطح قیمت و شرایط املاک در کشور مشخص می‌کند، خانه‌های با میانگین قیمت بالای ۲ میلیارد تومان از نگاه بازار در ردیف «لوکس» قرار می‌گیرد. در تهران نیز کف واقعی مشخص است. کمیسیون تلفیق مجلس با اعمال تغییراتی عجیب در مالیات سالانه خانه‌های لوکس، سقف معافیت مالیاتی این خانه‌ها را تا ۲۰ میلیارد تومان افزایش داد. به گزارش مالیات سالانه املاک لوکس که به دلیل پایین بودن نرخ از یکسو و قرار گرفتن بخش قابل توجهی از خانه‌های گران‌قیمت خارج از تور مالیاتی از سوی دیگر، از ابتدا به عنوان نسخه عجیب «مالیات سالانه املاک» برای اجرا در کشور به تصویب رسید، با مداخله مجلس عجیب‌تر شد. نسخه اولیه قانون مالیات املاک لوکس که در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ گنجانده شده بود و تاکنون اجرا نشده است، به لحاظ پایین بودن نرخ به یک شوخی مالیاتی شبیه بود، چراکه کمترین نرخ متعارف مالیات ملکی به گران‌ترین خانه‌های کشور تعلق گرفته بود.

تحولات زمستانه بازار مسکن

تحولات دی ماه بازار معاملات مسکن از اثرگذاری دو متغیر برونزا حکایت داشت. آمارهای به دست آمده از «مرحله مقدماتی معاملات مسکن» در دی ماه نشان می‌دهد، روند افزایش «فایل فروش» در این ماه متوقف شد و تمایل به عرضه کاهش هر چند خفیف پیدا کرد. همچنین «تورم ماهانه پنهان» در بازار مسکن نیز به بالاترین سطح از ابتدای ۱۴۰۰ رسید.

این دو اتفاق مشخص می‌کند، یک سمت معاملات- بازیگران عرضه- عمدتاً تحت تاثیر شرایطی قرار گرفتند که «سیاست‌های پولی و اقتصادی» از یک‌سو و «بازدهی بازارهای موازی» از سوی دیگر شکل دادند. صعود تورم پنهان مسکن به قله سال ۱۴۰۰ در نخستین ماه زمستان ثبت شد. میانگین قیمت پیشنهادی فروش فایل‌های موجود در بازار مسکن شهر تهران طی دی ماه ۳ درصد نسبت به آذر رشد کرد و این در حالی است که پیش از این دست‌کم طی سه ماه پیاپی تورم پنهان ماهانه مسکن بسیار ناچیز و حول و حوش یک درصد بوده است. رشد قابل توجه تورم پنهان در شرایطی رخ داده که ریسک متغیر غیراقتصادی موثر بر بازارها در پی آغاز مذاکرات احیای برجام به شدت کاهش یافته است. اثر اقدامات دو کارگردان خارجی در بازار مسکن را که منتج به تورم پنهان مسکن شده، بررسی کرده است. بررسی نشان می‌دهد در یکی دو ماه نیز روند رشد پایه پولی از طریق استقراض غیرمستقیم از بانک مرکزی ادامه پیدا کرد و این موضوع به رشد نقدینگی در پایان دی ماه شده است. اگرچه استقراض مستقیم دولت از بانک مرکزی متوقف شده است، اما ماشین چاپ پول به شکل متفاوتی همچنان مشغول کار است. در واقع دولت به جای استقراض از بانک مرکزی، از سایر بانک‌ها منابعی دریافت می‌کند و بانک‌ها نیز به تبع آن ناگزیر به اضافه برداشت از بانک مرکزی شده‌اند. این شیوه استقراض غیرمستقیم از بانک مرکزی به افزایش تورم عمومی منجر می‌شود، طوری که در نهایت پایه پولی نرخ رشد چشمگیری در آذر ماه داشته و تغییرات نقطه‌ای آن به ۳۷/۶ درصد رسیده است. رشد پایه پولی نیز به رشد نقدینگی منجر شده است، طوری که تغییرات نقطه‌ای آن در ماه پایانی پاییز ۴۱ درصد بوده است. از سوی دیگر بر اساس گزارش مرکز آمار ایران، پس از سه ماه روند نزولی تورم در پاییز سال ۱۴۰۰، سرانجام نرخ تورم ماهانه و نقطه‌ای در نخستین ماه زمستان افزایشی شد. در دی‌ماه، نرخ تورم عمومی ماهانه ۲/۴ درصد و نرخ تورم نقطه‌ای ۳۵/۹ درصد گزارش شد تا افزایش ۰/۷ واحد درصدی آن نسبت به آذرماه ثبت شود.

طی هفته‌های پایانی سال بازار مسکن همسو با بازارهای موازی به «انتظارات گشایشی» واکنش نشان داد؛ به طوری که «فروشنده‌ها افزایش پیدا کردند» و همزمان «قیمت‌های پیشنهادی فروش آپارتمان کاهش پیدا کرد». بازار آنلاین مسکن - استارت‌آپ‌های ملکی - این دو اتفاق را به صورت شفاف برای فعالان بازار نمایش می‌دهد. با این حال، گروهی قصد دارند «نمایشگر کاهش قیمت خانه» را تخریب کنند.

توقف رشد قیمت مسکن در آمار رسمی از تحولات ملکی ماه بهمن منعکس شد. پیش‌تر با استناد به نشانه‌های تغییر رفتار قیمتی در فایل‌های فروش آپارتمان در پایتخت - مربوط به ماه بهمن - از واکنش معامله‌گران این بازار به متغیر برجام و روند مذاکرات خبر داده بود. اکنون مشخص شده میانگین قیمت قطعی فروش آپارتمان در ماه گذشته بدون تغییر بوده آن هم در شرایطی که از حجم معاملات خرید، تحت تاثیر کاهش تقاضای سرمایه‌ای، به شکل محسوس کاسته شده است. این وضعیت بیانگر مارش خروج از بازار مسکن است.

سقوط تورم پنهان مسکن موجب ایست قیمت مسکن در ماه میانی زمستان شد. بر اساس تازه‌ترین گزارش رسمی بانک مرکزی از تحولات بازار مسکن، میانگین قیمت هر مترمربع آپارتمان مسکونی در شهر تهران در معاملات بهمن ۳۳ میلیون و ۶۰ هزار تومان بوده که نسبت به دی تقریباً بدون تغییری را نشان نداده است.

بر این اساس اینگونه به نظر می‌رسد ایست قیمت مسکن ناشی از مارش خروج از بازار است که در روزهای پایانی سال تحت تاثیر اخبار مثبت حول وضعیت متغیر برون‌زای موثر بر بازار مسکن یعنی مذاکرات رفع تحریم‌ها یا برجام، توسط متقاضیان ریز و درشت مسکن نواخته می‌شود.

اما در یازدهمین ماه سال رفتار فروشندگانه در بازار معاملات مسکن طی ۲۰ روز اول از متغیر بیرونی موثر بر بازار تاثیر گرفت. در این مدت تعداد فایل‌های فروش آپارتمان در تهران نسبت به ماه قبل نزدیک به ۱۰ درصد افزایش پیدا کرد و همزمان «تورم پنهان» مسکن صفر شد. تحقیقات میدانی در کنار این آمارها نشان می‌دهد سمت عرضه مسکن در ماه مذاکرات به این برداشت رسیده که احتمال تحقق شرایط تخلیه حباب قیمت، نسبت به گذشته افزایش پیدا کرده است. اکنون علاوه بر متغیرهای درونی بازار مسکن، شرایط بیرونی هم در حال تغییر است.

از این رو گروه بسیار محدودی از انبوه متقاضیان مصرفی مسکن، طی هفته‌های اخیر موقعیت را از دو بابت مناسب خرید دیدند و توانستند بعد از حدود سه سال وارد بازار شوند؛ اما این گروه اکنون در آستانه خرید خانه به «دیوار دوم» برخورد کرده است. اگرچه توقف نسبی موج جهش قیمت مسکن در کنار افزایش سقف وام خرید خانه در پاییز امسال باعث شده اقلیتی از خانه‌اولی‌ها بتوانند از دیوار اول عبور کنند، اما «برجهش قیمت خرید امتیاز وام مسکن» در حال حاضر مانع جدید برای صاحبخانه شدن ایجاد کرده است. قیمت اوراق وام مسکن در یک ماه اخیر ۶۳ درصد و از ابتدای سال تا الان ۲۳۰ درصد صعود کرده است. این رشد شدید در شرایطی رقم خورده که همچنان حجم استفاده از وام مسکن در بین خریداران پایین‌تر از میزان طبیعی و حتی کمتر از سال گذشته است.

معمار «دیوار دوم» مقابل خریداران مسکن، سیاستگذار است که با سرکوب عرضه تسهیلات خرید خانه توسط بانک‌ها عملاً از انحصار پرداخت وام ملکی حمایت می‌کند. این دیوار با دو سیاست قابل تخریب است.

درآمد ثابت شهری فارغ از ساخت و ساز

است. در نبود شارژ شهری واقعی، به خاطر هزینه صفر سرمایه‌گذاری ملکی، بازار مسکن به پناهگاه سوداگران تبدیل شده و نتیجه‌اش به شکل «جهش قیمت ناشی از خریدهای غیرمصرفی» و «فقر مسکن» بروز پیدا کرده است. فرآیند اخذ گواهی عدم‌خلاف و پایان کار ساختمان زیر ذره‌بین مرکز پژوهش‌های مجلس قرار گرفت. گزارش کارشناسی مرکز پژوهش‌ها ضمن تشریح پروسه طولانی‌مدت صدور گواهی پایان کار ساختمانی، به صراحت از رواج دریافت رشوه دست‌کم در چهار مرحله از پروسه دریافت پایان کار خبر می‌دهد اما بر اساس این گزارش حتی پرداختی‌های غیررسمی هم از پیچیدگی و مصائب دریافت پایان کار چندان نمی‌کاهد؛ کما اینکه دریافت گواهی پایان کار از شهرداری‌ها در حال حاضر پروسه‌ای به درازای ۲۴۰ روز کاری است. هفته گذشته در گزارشی با عنوان «تساز و بفروشی با مجوز نامرئی؟» به چالش‌های ناشی از فرآیند طولانی صدور پایان کار پرداخته و نسبت به شیوع بسیار بالای فروش املاک بدون پایان کار در بازار مسکن چه در تهران و چه در اغلب شهرهای دیگر در کشور هشدار داده بود.

راز «بایکوت بزرگ‌ترین منبع تامین مالی سالم و پایدار برای اداره شهر» برملا شد؛ مرکز پژوهش‌های مجلس می‌گوید بوروکراسی شهری در درآمد ناسالم شهری ذی‌نفع است. سال‌هاست کارشناسان اقتصادی و شهری به شهرداران توصیه می‌کنند «به‌جای تراکم‌فروشی و تدوین بودجه‌های متزلزل برای اداره شهرها (همان درآمد ناسالم و ناپایدار)، قوی‌ترین منبع مالی یعنی شارژ شهری را فعال کنند.» در تهران این منبع - عوارض نوسازی - ظرفیت پوشش دست‌کم ۳۰ تا ۴۰ هزار میلیارد تومان از هزینه‌های ضروری پایتخت - مثل تجهیز مترو و اتوبوسرانی - را دارد؛ اما هیچ‌وقت به کار گرفته نشد؛ چون طبق تحقیقات مرکز پژوهش‌های مجلس، عوامل مدیریت شهری در شهرها از طریق دریافت هزینه‌های غیررسمی و زدوبندهای مالی - رشوه - در فرآیند صدور مجوزهای ساختمانی، در این مسیر درآمدی جایگزین ذی‌نفع هستند. مرکز پژوهش‌ها، دولت را مسوول اصلاح این رویه می‌داند. ذی‌نفع بودن مدیران در درآمد ناسالم شهری مانع حرکت به سمت درآمد سالم - شارژ شهری - شده

آیا ساخت یک میلیون مسکن در سال نیاز است؟

آمار جدید و البته رسمی از «نسبت موجودی مسکن به تعداد خانوارها»، ادعای «کسری حاد عرضه آپارتمان در کشور» را رد می‌کند اما بر «محرومیت بازار مصرف تحت تاثیر انحراف عرضه» مهر تایید می‌زند. داده‌های آماری از وضعیت عرضه و تقاضا در بازار مسکن نشان می‌دهد سال ۹۵ تعداد واحدهای مسکونی «در حال استفاده» حدود ۶ درصد کمتر از تعداد خانوارها بود؛ اما این کسری در پایان سال ۹۹ به ۲ درصد کاهش پیدا می‌کند آن هم در شرایطی که بازار ساخت‌وساز (تولید خانه) طی همین ۴ سال با «برکود بی‌سابقه» مواجه بود. تصویر دقیق‌تر از برابری عرضه کل در برابر تقاضای مسکن نیز مشخص می‌کند «مجموع خانه‌های در حال استفاده، خانه خالی و خانه دوم (تفریحی)» به‌عنوان موجودی کل مسکن، در سال ۹۹ دست‌کم ۱۲ درصد بیشتر از کل خانوارها بوده است. این وضعیت به معنای آن است که در این سال‌ها با وجود «برکود تولید مسکن»، بازار ملک مشکل بزرگی از بابت «کسری عرضه جدید» نداشته، بلکه ابرمشکل به «بازیگران غیرمصرفی بازار معاملات مسکن» مربوط است.

در حال حاضر فاصله (نابرابری) بین تعداد خانه‌های در حال استفاده و تعداد خانوارها به کمترین میزان ۱۰ سال گذشته رسیده و از ابرشکاف به شکاف جزئی تبدیل شده است. این شکاف در سال ۹۰ به میزان ۵ درصد کسری خانه در برابر خانوارها بود که سال ۹۵ درست در مقطع بعد از ابررونق ساخت‌وساز سال‌های ۹۰ تا ۹۲ و همچنین بعد از عصر احداث مسکن مهر، میزان آن (کسری عرضه در برابر تقاضا) نه تنها ترمیم نشد که تشدید هم شد و به ۶ درصد رسید. اما در ابتدای ۱۴۰۰ در شرایطی که تیراژ ساخت مسکن در سال‌های ۹۶ تا ۹۹ به نصف دوره‌های قبل رسید، شکاف مسکن نه تنها زیادت‌ر شد که به ۲ درصد کاهش پیدا کرد. همچنین اطلاعات تکمیلی نیز «واقعیت معنادارتر» را درباره بخش مسکن بازگو می‌کند؛ علاوه بر واحدهای مسکونی در حال مصرف، یکسری «خانه خالی و خانه دوم» در بازار ملک وجود دارد که مجموع این سه دسته املاک مسکونی در کل کشور، هم‌اکنون در بدترین حالت، «۱۲ درصد بیشتر از کل خانوارها» است.

این رفتارهای غیرمصرفی ریشه در اوضاع بیرونی بخش مسکن و همچنین ریسک‌صفر ملاکی (درون بازار) دارد. جعبه‌ابزار چهار منظوره برای رونق مسکن در سال آینده معرفی شد. یک سند رسمی جدید از «کفایت عرضه مسکن در برابر تقاضای موجود در کشور» منتشر شده است که محتوای آماری آن یکبار دیگر ضمن هشدار به سیاستگذار بابت «خطای تشخیص در شناسایی عامل بحران قیمت ملک»، اثبات می‌کند این ابررکود ملکی بسیار بعید است با سیاست‌های فعلی به خط‌پایان برسد چون کانون مساله جایی خارج از نقطه اصابت احتمالی سیاست موجود است. مرکز آمار ایران اخیراً گزارش جامعی با عنوان «جایگاه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان‌های کشور» منتشر کرد که در یکی از صفحات این گزارش، اطلاعاتی درباره «حجم واحدهای مسکونی در حال مصرف و همچنین تعداد خانوارهای موجود در کشور» منعکس شده است. این داده‌ها نشان می‌دهد، با وجود «رکود بی‌سابقه ساخت مسکن در ۵ سال گذشته»، اما

گزارش تحولات مسکن شهر تهران در زمستان ۱۴۰۰

بر اساس داده های بانک مرکزی در دیماه سال ۱۴۰۰، تعداد آپارتمانهای مسکونی معامله شده در شهر تهران به ۹/۸ هزار واحد مسکونی در بهمن ماه ۸/۵ هزار واحد مسکونی و در اسفند ماه این رقم به ۶/۸ هزار واحد مسکونی رسید. که نسبت به ماه قبل و ماه مشابه سال قبل به ترتیب معادل ۰/۵ و ۱۷۹/۳ درصد افزایش در دی را ماه نشان می داد. اما در بهمن ماه نسبت به ماه قبل ۱۳/۱ درصد کاهش و نسبت به ماه مشابه سال قبل ۱۱۷/۸ درصد افزایش نشان می داد. بررسی توزیع تعداد واحدهای مسکونی معامله شده در شهر تهران به تفکیک عمر بنا در زمستان سال ۱۴۰۰ نشان می دهد که از مجموع ۲۵۱۸۲ واحد مسکونی معامله شده، واحدهای تا ۵ سال ساخت با سهم ۳۳/۳۴ درصد بیشترین سهم را به خود اختصاص داده اند.

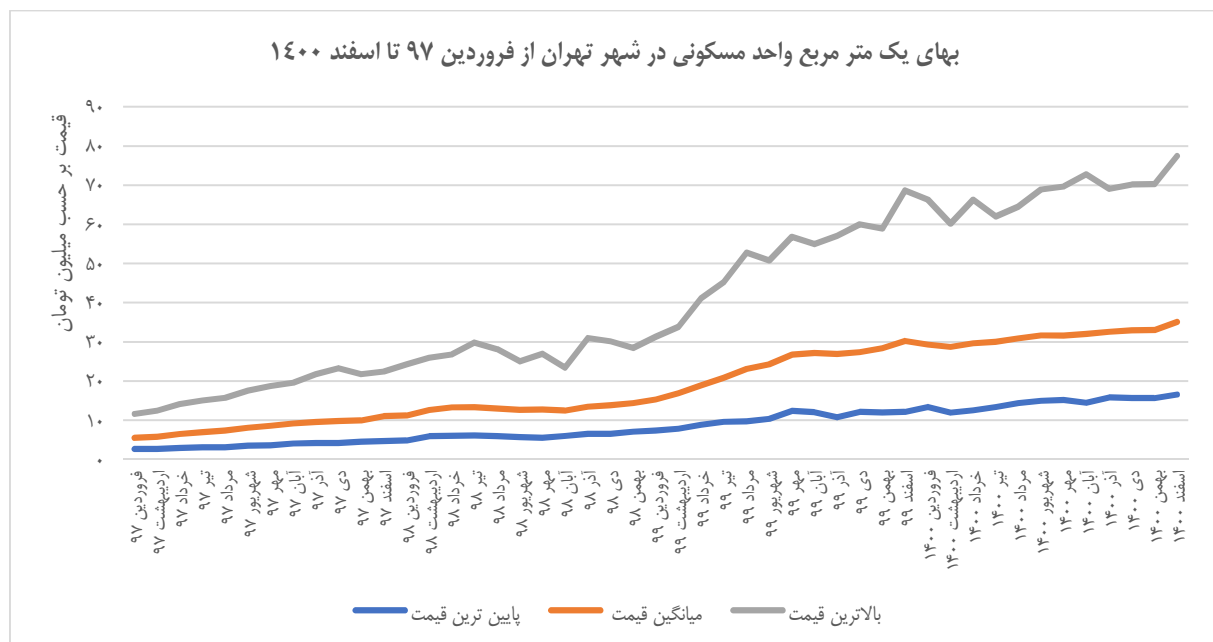
توزیع تعداد آپارتمانهای مسکونی معامله شده در شهر تهران بر حسب عمر بنا در زمستان									عمر بنا
۱۴۰۰			۱۳۹۹			۱۳۹۸			
اسفند	بهمن	دی	اسفند	بهمن	دی	اسفند	بهمن	دی	
۲۲۱۹	۲۸۷۱	۳۳۰۱	۲۰۲۵	۱۵۴۵	۱۳۷۲	۴۵۸۳	۵۷۳۱	۴۴۷۰	تا ۵ سال
۱۱۵۳	۱۷۵۳	۲۰۵۵	۹۹۴	۶۸۵	۶۲۹	۱۶۵۴	۲۴۱۰	۲۰۶۹	۶ تا ۱۰ سال
۱۰۲۱	۱۱۸۰	۱۴۲۹	۶۷۳	۵۶۳	۴۵۸	۱۰۷۰	۱۶۷۷	۱۳۵۱	۱۱ تا ۱۵ سال
۱۰۴۲	۱۵۴۵	۱۷۵۵	۸۲۰	۶۲۹	۶۱۴	۱۵۹۴	۲۱۶۸	۱۸۰۷	۱۶ تا ۲۰ سال
۱۳۹۹	۱۱۸۳	۱۳۷۶	۷۶۱	۴۹۵	۴۴۲	۱۳۱۳	۱۲۷۸	۹۹۰	بیش از ۲۰ سال
۶۸۳۴	۸۵۲۲	۹۸۱۶	۵۲۷۳	۳۹۱۷	۹۸۱۶	۱۰۲۱۴	۳۹۱۷	۱۰۶۸۷	مجموع

متوسط قیمت خرید و فروش

در دی ماه، متوسط قیمت خرید و فروش یک متر مربع زیربنای واحد مسکونی معامله شده از طریق بنگاههای معاملات ملکی شهر تهران ۳۲۹/۴ میلیون ریال بود که نسبت به ماه قبل ۱/۱ درصد افزایش نشان داد. که این رقم نسبت به ماه مشابه سال قبل معادل ۲۰/۳ درصد افزایش داشته که در مقایسه با رشد نقطه به نقطه دیمه سال (۱۳۹۹ معادل ۹۸/۳ درصد) به مراتب کمتر بوده و مبین کند شدن آهنگ رشد قیمت مسکن در سال جاری است. اما در بهمن ماه این رقم به ۳۳۰/۶ میلیون ریال رسید که نشان می دهد افزایش اندک ۰/۴ درصدی نسبت به ماه قبل رقم خورده بود. همچنین این رقم نسبت به ماه مشابه سال قبل معادل ۱۶/۴ درصد افزایش داشته که در مقایسه با رشد نقطه به نقطه بهمن ماه سال (۱۳۹۹ معادل ۹۷/۲ درصد) به مراتب کمتر بوده و مبین کند شدن آهنگ رشد قیمت مسکن در سال جاری است. همچنین در اسفند ماه معاملات ملکی شهر تهران ۳۵۱/۲ میلیون ریال بود که از افزایش ۶/۲ درصدی نسبت به ماه قبل خبر می داد. همچنین این رقم نسبت به ماه مشابه سال قبل از آن معادل ۱۶/۰ درصد افزایش داشت که در مقایسه با رشد نقطه به نقطه اسفندماه سال (۱۳۹۹ معادل ۹۳/۷ درصد) به مراتب کمتر بوده و مبین کند شدن آهنگ رشد قیمت مسکن در سال ۱۴۰۰ است.

بهای یک متر مربع واحد مسکونی در شهر تهران از فروردین ۹۷ تا اسفند ۱۴۰۰

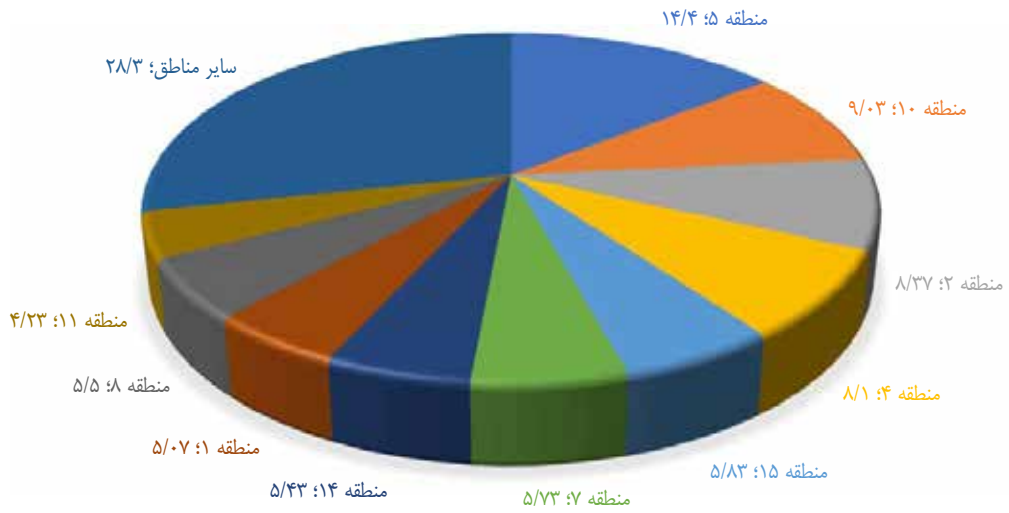

توزیع معاملات در مناطق مختلف شهر تهران

توزیع تعداد معاملات انجام شده بر حسب مناطق مختلف شهر تهران در زمستان نشان می‌دهد که از میان مناطق ۲۲ گانه شهر تهران، منطقه ۵ با سهم ۱۴/۶ درصدی از کل معاملات، بیشترین تعداد قراردادهای مبیعه نامه را به خود اختصاص داده است. بر اساس داده‌های بدست آمده منطقه ۵ در دی و بهمن ماه ۱۴/۸ درصد از معاملات و در اسفند ماه این رقم به ۱۴/۳ درصد رسید. در فصل زمستان همچنین مناطق ۱۰، ۴ و ۲ به ترتیب در رتبه‌های بعدی این سنجش قرار گرفته‌اند. در اولین ماه زمستان متوسط قیمت یک متر مربع زیربنای واحد مسکونی معامله شده از طریق بنگاههای معاملات ملکی شهر تهران ۳۲۹/۴ میلیون ریال بود که نسبت به ماه قبل و ماه مشابه سال قبل به ترتیب ۱/۱ و ۲۰/۳ درصد افزایش نشان داد. در دومین ماه این رقم به ۳۳۰/۶ میلیون ریال رسید که نسبت به ماه قبل و ماه مشابه سال قبل به ترتیب ۰/۴ و ۱۶/۴ درصد افزایش نشان داد. و در نهایت در آخرین ماه از قرن و سال ۱۴۰۰ به رقم ۳۵۱/۲ میلیون ریال رسید که ۶/۲ و ۱۶ درصد افزایش را نشان داد.

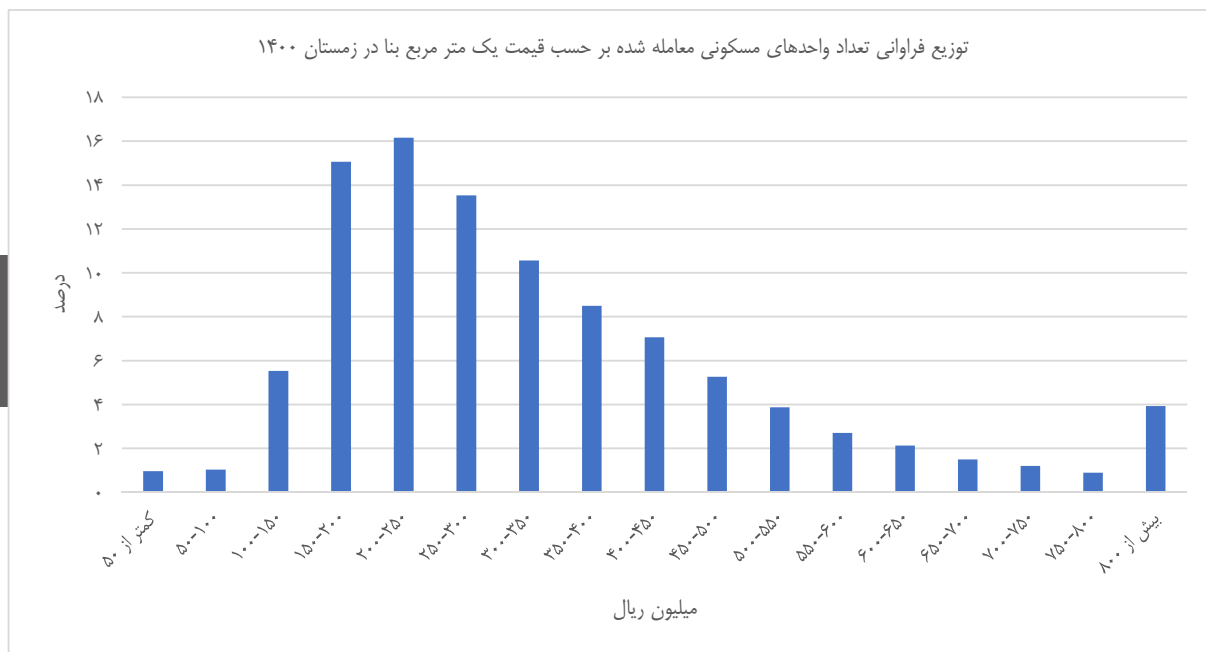

توزیع مناطق شهر تهران برحسب سهم از تعداد معاملات انجام شده در زمستان سال ۱۴۰۰

درصد تغییر نسبت به ماه مشابه سال قبل			درصد تغییر نسبت به ماه قبل			۱۴۰۰			۱۳۹۹				
اسفند	بهمن	دی	اسفند	بهمن	دی	اسفند	بهمن	دی	آذر	اسفند	بهمن	دی	
۳۹/۶	۱۱۷/۸	۱۷۹/۳	-۱۹/۹	-۱۳/۱	۰/۵	۶۸۳۴	۸۵۳۲	۹۸۱۶	۹۷۷۲	۵۲۷۳	۳۹۱۷	۳۵۱۵	تعداد معاملات (واحد مسکونی)
۱۶	۱۶/۴	۲۰/۳	۶/۲	۰/۴	۱/۱	۳۵۱۲۰۰	۳۳۰۵۶۲	۳۲۹۳۶۴	۳۲۵۹۰۸	۳۰۲۷۴۷	۲۸۳۸۹۱	۲۷۳۸۶۰	متوسط قیمت هر متر مربع (هزارریال)

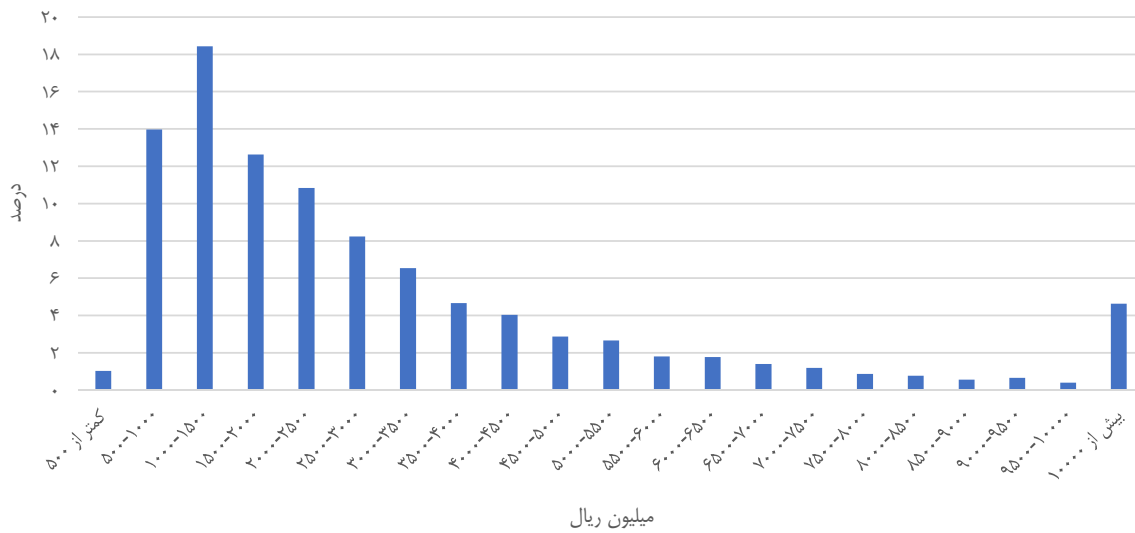
در میان مناطق ۲۲ گانه شهرداری تهران، بیشترین متوسط قیمت یک متر مربع زیربنای مسکونی معامله شده معادل ۷۰۲/۲ میلیون ریال به منطقه ۱ و کمترین آن با ۱۵۶/۵ میلیون ریال به منطقه ۱۸ تعلق داشته است. ارقام مزبور نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۹ به ترتیب ۱۷ و ۲۸/۸ درصد افزایش نشان دادند. در بهمن ماه بیشترین متوسط قیمت ۷۰۲/۶ میلیون ریال به منطقه ۱ و کمترین ۱۵۶/۷ میلیون ریال به منطقه ۱۸ تعلق داشت و در آخرین ماه سال بیشترین متوسط قیمت ۷۷۴/۷ میلیون ریال به منطقه ۱ و کمترین ۱۶۵/۶ میلیون ریال به منطقه ۱۸ رقم خورد.

مربع با سهم ۱۵/۴ درصد اختصاص داشته است. واحدهای دارای زیربنای «۵۰ تا ۶۰» و «۷۰ تا ۸۰» متر مربع به ترتیب با سهم های ۱۵/۳ و ۱۳/۳ بیشترین سهم از معاملات انجام شده را به خود اختصاص دادند. در آخرین ماه سال نیز بیشترین سهم به واحدهای مسکونی با زیربنای «۵۰ تا ۶۰» متر مربع با سهم ۱۴/۷ درصد رسید. واحدهای دارای زیربنای «۶۰ تا ۷۰» و «۷۰ تا ۸۰» متر مربع به ترتیب با سهم های ۱۴/۲ و ۱۱/۴ بیشترین سهم از معاملات انجام شده را به خود اختصاص دادند.

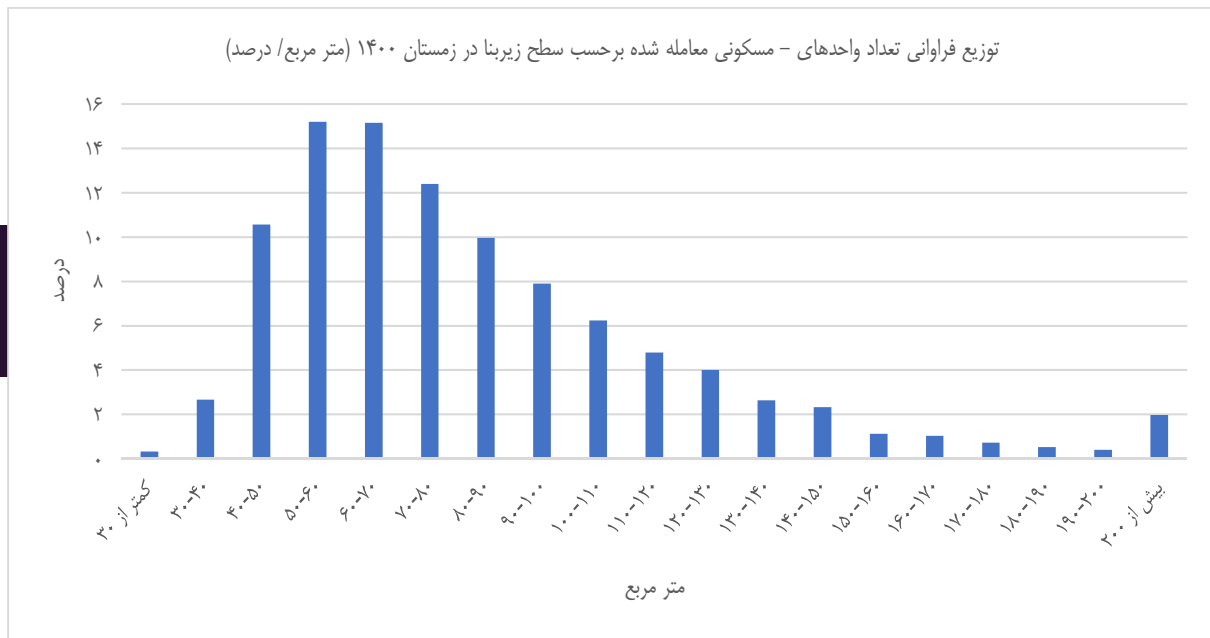
توزیع فراوانی تعداد واحدهای مسکونی معامله شده بر حسب سطح زیربنای هر واحد مسکونی در دی ماه سال ۱۴۰۰ نشان می دهد، بیشترین سهم از معاملات انجام شده به واحدهای مسکونی با زیربنای «۶۰ تا ۷۰» متر مربع با سهم ۱۵/۹ درصد اختصاص داشته است. واحدهای دارای زیربنای «۵۰ تا ۶۰» و «۷۰ تا ۸۰» متر مربع به ترتیب با سهم های ۱۵/۶ و ۱۲/۵ درصدی در رتبه های بعدی قرار گرفته اند. در بهمن ماه بیشترین سهم از معاملات انجام شده به واحدهای مسکونی با زیربنای «۶۰ تا ۷۰» متر

توزیع فراوانی تعداد واحدهای - مسکونی معامله شده برحسب ارزش واحد در زمستان ۱۴۰۰ (میلیون ریال / درصد)

بر اساس گزارش های بدست آمده در دی ماه توزیع فراوانی تعداد معاملات انجام شده بر اساس ارزش هر واحد مسکونی به این شکل بود که خانه های با ارزش ۱ تا ۱/۵ میلیارد تومان با ۱۹/۴ درصد بیشترین استقبال را از سوی خریداران داشت و پس از آن خانه های با ارزش ۰/۵ تا ۱ و ۱/۵ تا ۲ میلیارد تومان به ترتیب با ۱۵/۵ و ۱۲/۹ درصد رتبه های دوم و سوم قرار داشتند. در بهمن ماه خانه های با ارزش ۱ تا ۱/۵ میلیارد تومان با ۱۹/۱ درصد بیشترین استقبال را از سوی خریداران داشت و پس از آن خانه های با ارزش ۰/۵ تا ۱ و ۱/۵ تا ۲ میلیارد تومان به ترتیب با ۱۴ و ۱۲/۷ درصد رتبه های دوم و سوم قرار داشتند. همچنین در اسفند ماه خانه های با ارزش ۱ تا ۱/۵ میلیارد تومان با ۱۶/۸ درصد

بیشترین استقبال را از سوی خریداران داشت و پس از آن خانه های با ارزش ۰/۵ تا ۱ و ۱/۵ تا ۲ میلیارد تومان به ترتیب با ۱۲/۴ و ۱۲/۳ درصد رتبه های دوم و سوم قرار داشتند. بررسی شاخص کرایه مسکن اجاری در شهر تهران و کل مناطق شهری در دیماه سال ۱۴۰۰ نشان دهنده رشد به ترتیب معادل ۵۰/۷ و ۵۴ درصد نسبت به ماه مشابه سال قبل میباشد. در بهمن ماه این رقم به ۴۸/۴ و ۵۲/۲ درصد رسید و در اسفند ماه یعنی آخرین ماه قرن این رقم نشان دهنده رشد به ترتیب معادل ۴۵/۸ و ۵۰/۲ درصد نسبت به ماه مشابه سال قبل از آن می باشد. لازم به توضیح است رشد ماهانه شاخص مزبور در اسفندماه در شهر تهران و کل مناطق شهری به ترتیب معادل ۰/۴ و ۱/۲ درصد می باشد.

بازار ارز

آیا در ۱۴۰۱ مشکل ارز خواهیم داشت؟

مشکلات ارزی بخش خصوصی برداشته شود. ایشان در دومین دیدار خود با فعالان اقتصادی مستمع سخنان بخش خصوصی بود. در عین حال او با وعده‌هایی در این جمع حاضر شد که نشان از خوش‌بینی در تامین ارزی در سال آینده داشت. بر اساس گزارش‌های اعلامی در سال ۱۳۹۹ تامین ارز به روش‌های مختلف معادل ۳۶ میلیارد و ۴۸۲ میلیون دلار بوده، اما در ۹ ماهه منتهی به آذر ۱۴۰۰ تامین ارزی کشور از روش‌های مختلف نزدیک به ۴۰ میلیارد دلار بود.

رییس کل بانک مرکزی گفت برای تامین ارز در ۱۴۰۱ مشکلی پیش رو نخواهد بود. علی صالح آبادی معتقد است برای سیاستگذاری سال جدید بهتر است مروری بر سال ۱۴۰۰ داشته باشیم. وی از نحوه بازگشت ارز صادراتی و عرضه مناسب ارز در سامانه نیما ابراز رضایت کرد و در پاسخ به گلایه بخش خصوصی درباره نرخ ارز صادراتی نیز تاکید داشت که این نرخ باید به‌گونه‌ای باشد که صادرکننده متضرر نشود. رییس کل بانک مرکزی خاطر نشان کرد گام‌های موثری برای رفع

سرنوشت دلار ۴۲۰۰ در قرن جدید

مهم‌ترین عامل در ارزیابی سیاست ارز ترجیحی، نرخ تورم کالاهای مشمول این ارز و اختلاف قیمت آن کالاها با تورم کل است. بررسی‌های کارشناسان این حوزه نشان از آن دارد که میزان تغییرات تورم کل و قیمت‌های عمومی از ابتدای سال ۱۳۹۷ تا این اواخر تقریباً ۳۰۰ تا ۳۱۰ درصد افزایش داشته اما افزایش قیمت کالاهای مشمول ارز ترجیحی تقریباً ۵۰ تا ۶۰ درصد بیشتر از تورم کل بوده است. نتایج آمارهای منتشر شده نیز حاکی از آن است که هدف کنترل قیمت با ارز ارزان طبق سیاست تعریف شده محقق نشده است. در یک گزارش تحلیلی تغییر قیمت کالاهایی را که در فرآیند تولید از ارز ترجیحی استفاده کردند، با سایر کالاهایی که ارز ارزان دریافت نکرده‌اند، مقایسه کرده است.

تکرار تحریر سرنوشت ارز ترجیحی در مطبوعات امری اجتناب‌ناپذیر شده، آیا قرن پیش رو را می‌توان قرن خروج از اقتصاد دستوری دانست، برخی از تحلیلگران حوزه سیاست و اقتصاد بر این باورند که اگر مذاکرات وین و برجام نتایج مثبتی داشته باشد، ممکن است تا طی چند ماه آینده تحولات مثبتی رخ دهد، که در پی آن، درآمدهای ارزی افزایش و نرخ تورم کاهش یابد و از این طریق با کاهش فشارها از دولت، بتوان به سمت حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی رفت که به مراتب اثرات تورمی و منفی این اقدام کمتر شود. هدف دولت از سیاستگذاری ارز ترجیحی پشتیبانی از مصرف‌کننده بود، اما غافل از اینکه عوامل متعددی بر قیمت تمام شده این کالاها تأثیر می‌گذارد که این عوامل با رشد تورم تأثیرگذاری بیشتر بر قیمت آن کالاها گذاشتند.

کالا	قیمت در آذر ۱۳۹۶	قیمت در آذر ۱۴۰۰	درصد تغییرات	
کالاهایی که در جریان تولید، مشمول ارز ۴۲۰۰ تومانی شده‌اند.	مرغ	۷۳۷۳	۳۱۶۶۰	۳۲۹/۴
	گوشت گوسفند	۴۰۷۵۰	۱۳۹۷۰۰	۲۴۲/۸
	تخم مرغ	۶۶۳۷	۲۷۹۵۰	۳۲۱/۱
	شیر	۲۷۵۴	۱۳۷۸۰	۴۰۰/۴
	کره	۳۲۹۲	۱۲۶۳۰	۲۸۳/۶
	ماست	۳۸۰۵	۱۹۱۱۰	۴۰۲/۲
	روغن مایع	۵۳۸۵	۱۷۸۲۰	۲۳۰/۹
	ماکارونی	۲۰۰۰	۷۳۴۰	۲۶۷
	پنیر	۵۸۴۳	۲۷۶۱۰	۳۷۲/۵
	میانگین			۳۱۶/۷
کالاهایی که در جریان تولید، مشمول ارز ۴۲۰۰ تومانی نشده‌اند.	عدس	۸۲۹۳	۴۲۱۵۰	۴۰۸/۲
	چای خارجی	۲۰۷۶۵	۱۱۳۸۸۰	۴۴۸/۴
	لوبیا	۱۲۰۲۴	۵۰۹۱۰	۳۲۳/۴
	برنج ایرانی	۱۳۴۴۲	۵۱۶۸۰	۲۸۴/۵
	برنج خارجی	۵۸۸۶	۲۷۹۴۰	۳۷۴/۷
	شکر	۳۲۶۴	۱۶۱۲۰	۳۹۳/۹
	قند	۴۰۳۷	۱۹۳۳۰	۳۷۸/۸
	تن ماهی	۶۰۰۰	۲۸۷۶۰	۳۷۹/۳
	نوشابه	۳۰۰۰	۱۳۶۰۰	۲۵۳/۳
	میانگین			۳۸۸/۸

THE NEW CENTURY

هر نفر پرداخت کند. اما براساس محاسبات انجام شده و با توجه به اینکه تا پایان سال فعلی ۲۰ میلیارد دلار ارز ترجیحی برای اقلام اساسی داده می‌شود، با حذف ۲۰ میلیارد دلار در سال آینده حدود ۴۰۰ هزار میلیارد تومان منابع درآمدی برای دولت ایجاد می‌شود.

بر این اساس و با احتساب این منابع می‌توان به هر نفر ایرانی حدود ۵۵۰ هزار تومان یارانه داد. مبلغ ۱۱۰ هزار تومان معادل یک پنجم درآمد حاصل از حذف ارز ترجیحی است و دولت اعلام نکرده است که چهار پنجم باقی مانده این منابع در چه بخش‌هایی هزینه خواهد شد.

از این رو بند مرتبط به ارز ترجیحی در لایحه بودجه ۱۴۰۱ به کمیسیون تلفیق عودت داده شد. این تصمیم در حالی اتخاذ شده است که سران قوا شنبه شب مورخ سی‌ام بهمن ماه، به میزبانی محمدباقر قالیباف جلسه‌ای در مجلس برگزار و بر هم‌افزایی و تشریک مساعی در بررسی بودجه سال آتی تاکید کرده بودند. همچنین مجلس روز یکشنبه یکم اسفند ماه به مدت سه ساعت و نیم جلسه غیر علنی با موضوع بودجه و ارز ترجیحی داشت.

در آن جلسه غیر علنی رییس سازمان اطلاعات سپاه هم حضور داشته است. مجلس حداقل ۴ جلسه طولانی و جامع درباره حذف ارز ۴۲۰۰ تشکیل داد، اما کمیسیون تلفیق با حذف این ارز به دلیل حمایت از معیشت مردم مخالفت کرد. در نهایت با تصمیم مجلس در جریان بررسی بودجه سال آینده، سیاست دلار ۴۲۰۰ تومانی در سال ۱۴۰۰ به ایستگاه آخر رسید. بر اساس مصوبه مجلس، دولت در سال آینده می‌تواند با بهره‌گیری از مکانیزم «کالابرگ الکترونیکی» و «تقویت بیمه‌ها» شیوه پرداخت یارانه‌ها را تغییر دهد. اجرایی شدن این سیاست، به معنای پایان پرداخت ارز ترجیحی به شیوه کنونی است.

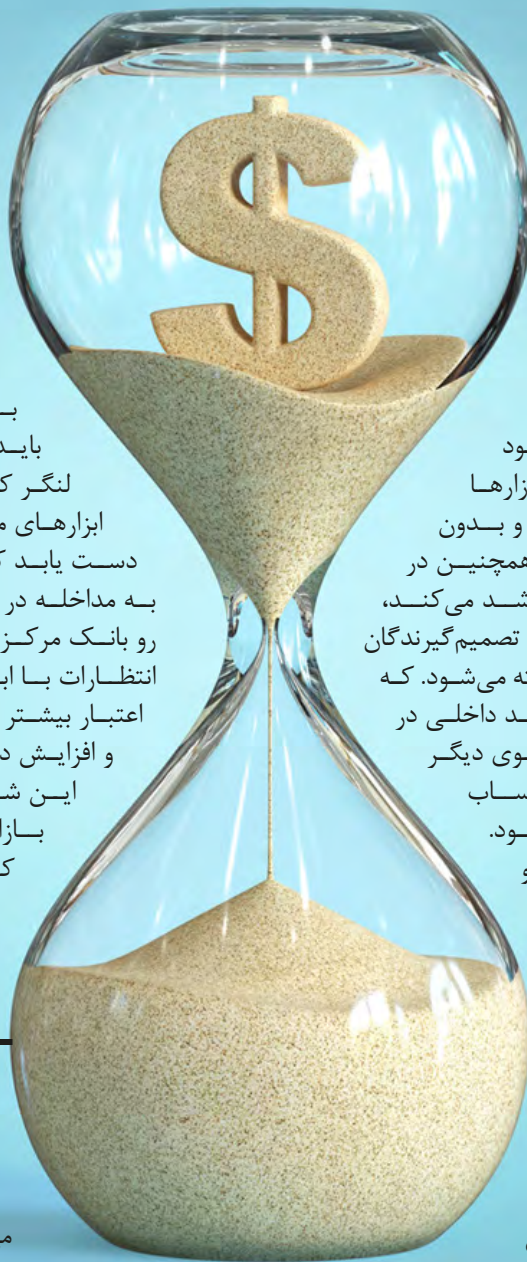
نتایج نشان می‌دهد در بازه چهارساله، تغییرات قیمتی این دو گروه کالایی تقریباً مشابه بوده است و کالاهایی که ارز ۴۲۰۰ دریافت کردند در مقایسه با سایر کالاها، افزایش قیمت یکسانی را تجربه کرده‌اند.

حال سوال این است در شرایطی که سیاستگذار در نهایت تصمیم به حذف دلار ترجیحی به شیوه کنونی گرفته است، آیا کالاهایی که در این چهار سال، ارز ارزان دریافت می‌کردند و هم‌سطح با سایر کالاها افزایش قیمت داشتند، پس از حذف ارز ترجیحی، باز هم با افزایش قیمت روبه‌رو خواهند شد؟ اگر پاسخ مثبت است، منطقی اضافه‌پرش جدید این کالاها چیست؟ دولت و مجلس با حذف ارز ترجیحی تفاهم دارند و بر این باورند که تداوم روند این سیاستگذاری به صلاح اقتصاد و حاکمیت نیست، اما تعدیل از این سیاست تعریف شده یا حذف ارز ۴۲۰۰ در زمین مجلس و دولت در حال پاسکاری است. عضو هیات رییس مجلس یازدهم سیدنظام‌الدین موسوی، در جمع خبرنگاران با استناد به اظهارات اخیر مسعود میرکاظمی، رییس سازمان برنامه‌بودجه اعلام کرد که دولت به دلیل کمبود منابع مجبور است ارز ترجیحی را حذف نماید. اما گمانه‌زنی‌هایی درباره شیوه تخصیص یارانه‌ها و چگونگی هزینه‌کرد ارزهای آزاد شده از محل حذف ارز ترجیحی مطرح شده است.

ارکانی، دیگر نماینده مجلس و عضو کمیسیون برنامه‌بودجه عنوان کرد، ابهامات حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی هنوز هم به قوت خود باقی است. اشاره کرد که ردی از آزادسازی ارز دولتی در تبصره ۱۴ لایحه بودجه ۱۴۰۱ دیده نمی‌شود. تبصره ۱۴ لایحه بودجه همان تبصره‌ای است که کلیه مباحث مربوط به هدفمندی یارانه‌ها را در برمی‌گیرد. دولت پیش‌بینی کرده بود با حذف ارز ترجیحی به صورت پلکانی یارانه‌ای بین ۹۰ تا ۱۳۰ هزار تومان به دهک‌ها و به‌طور میانگین ۱۱۰ هزار تومان به

سیاست ارزی پس از احیای برجام کدام است؟

می‌توان با وضع مالیات، میزان تراکنش‌های این بخش را مدیریت کرد. بنابراین ضمن باز شدن امکان داد و ستد در بازار ارز، می‌توان ابزار مالیاتی را برای اثرگذاری بر بازار مانند سایر کشورها به‌کار برد. و در گام آخر، سیاستگذار باید به درجه‌ای از ثبات پولی و لنگر کردن انتظارات تورمی از طریق ابزارهای مرسوم ذیل سیاست‌های پولی دست یابد که برای کنترل تورم نیازی به مداخله در بازار ارز نداشته باشد. از این رو بانک مرکزی باید در جهت لنگر کردن انتظارات با ابزار هدف تورمی به کسب اعتبار بیشتر در فضایی که حاصل از توافق و افزایش درآمد ارزی است، نائل آید. به این شکل بدون نگرانی از تحولات بازار ارز، قادر است تا تورم را کنترل کند و نرخ ارز دیگر امری حیثیتی نخواهد بود.

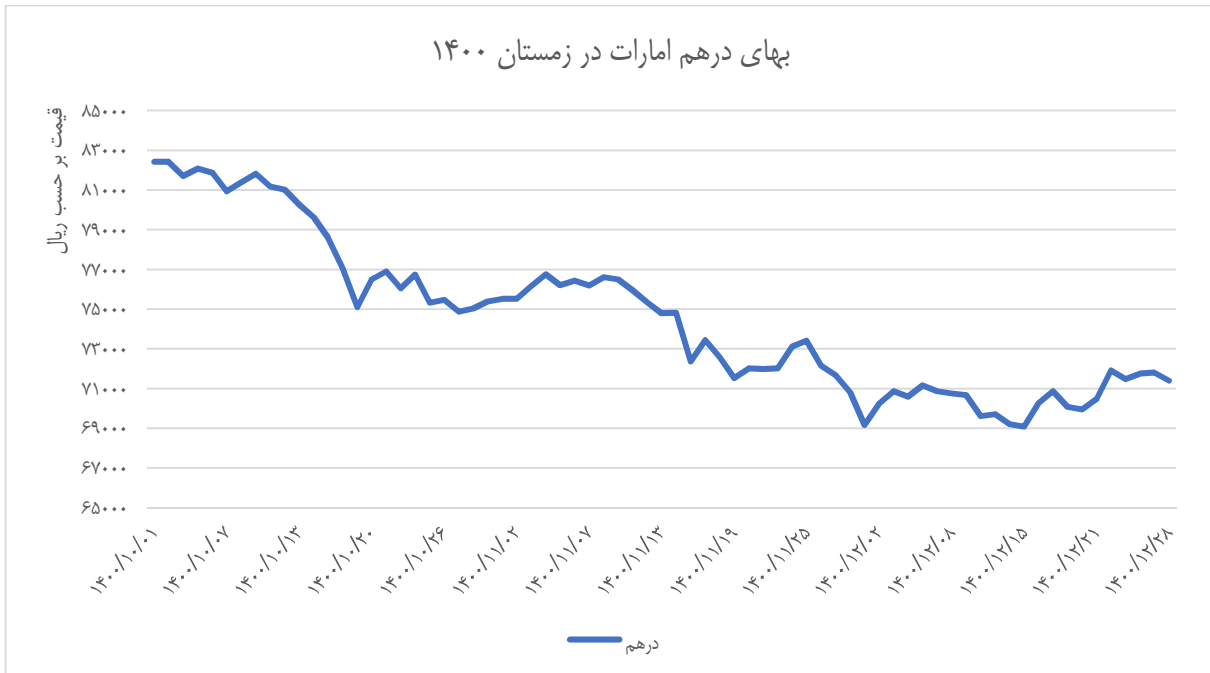
در گام اول باید موانع تجاری پیش روی ایران برداشته شود، شاید اولین موضوع تعامل تجاری بین ایران و کشورهای جهان همین موضوع باشد باشد. در گام دوم یکسان‌سازی نرخ ارز و به طبع آن حذف ارز ۴۲۰۰ که باید برای کاهش تبعات آن و تقلیل تورم هرچه زودتر انجام شود و در گام سوم یک کاسه شدن بازارها برای رسیدن به نرخ متعادل و بدون ایجاد انگیزه‌های انجام آربیتراژ. همچنین در دوره‌هایی که درآمدهای ارزی رشد می‌کند، و سوسه تثبیت اسمی نرخ ارز بین تصمیم‌گیرندگان و مداخله در بازار ارز پیش از گذشته می‌شود. که ثمره آن کاهش قدرت رقابت تولید داخلی در مقابل کالای خارجی است. و از سوی دیگر محدود ساختن تقاضا ذیل حساب سرمایه، با ممنوعیت عملی نمی‌شود. در صورت باز شدن بازار ارز و شفاف شدن تراکنش‌های ارزی،

پایان سال ۱۴۰۰

سال ۹۷، ۹۸ و ۹۹ که تاکنون نتوانسته‌اند رفع تعهد ارزی کنند، تا پایان سال می‌توانند با ارائه مستندات در سامانه جامع تجارت، نسبت به ایفای تعهد ارزی خود اقدام کنند. علاوه بر این، رییس سازمان توسعه تجارت نیز از حل مشکلات مربوط به تعهدات ارزی صادرکنندگان بعد از سه سال بلا تکلیفی خبر داده است. مشکلاتی که همزمان با الزام بازگشت ارز به چرخه اقتصاد در سال ۹۷ برای صادرکنندگان ایجاد شد.

رفع تعهد ارزی

آوانس سیاستگذار پولی به صادرکنندگان برای رفع تعهد ارزی. این چندمین بار است که بانک مرکزی، برای رفع تعهد ارزی مهلت را تمدید کرده است. بخشنامه جدید به‌منظور همراهی و مساعدت با فعالان اقتصادی و صادرکنندگان در تاریخ ۲۸ دی ماه ۱۴۰۰ به منظور اجرا به‌دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط ابلاغ شده است. بر اساس این دستور بانک مرکزی صادرکنندگان ریالی سال ۹۷ به عراق و افغانستان و سایر کشورها و سایر صادرکنندگان

بهای دلار در زمستان ۱۴۰۰

IN DOLLARS IN THE WINTER OF 1400

را می‌توان اخبار منتشرشده از وین، محل مذاکرات هسته‌ای دانست.

علی باقری، مذاکره‌کننده ارشد ایران هم از آغاز شمارش معکوس توافق هسته‌ای خبر داد. بازار ارز تهران برای شکل‌گیری کف حمایتی جدید ۲۷ هزار و ۵۰۰ تومانی تلاش کرد. بررسی میدانی حاکی از آن است که معامله‌گران بازار ارز با ارائه نرخ‌هایی بالای این رقم سعی در جلوگیری از شکست دوباره قیمت دلار داشتند. اختلاف قیمت خرید و فروش دلار همچنان چشمگیر و حدود ۵۰۰ تومان است که این امر حاکی از ادامه انتظارات کاهش برای بازار ارز تهران بود.

بررسی‌های آماری نشان داد که دلار در معاملات بازار آزاد در ۲۵ روز نخست زمستان به دلیل مذاکرات وین به میزان ۱۰ درصد کاهش قیمت را ثبت کرده است. به گفته فعالان، انتظارات قیمتی در بازار کاهش یافته و عرضه در بازار تقویت شده است. و در نهایت در پایان دی ماه دلار با یک نوسان بسیار کم در کانال ۲۷ هزار و ۵۲۵ تومان به کار خود خاتمه داد.

دلار در اولین روز زمستان با قیمت ۲۷ هزار و ۴۰۲ تومان کار خود را آغاز نمود، در این فصل دلار بیشتر در کانال های ۲۵ تا ۲۷ هزار تومان دیده شد، در اولین هفته اظهارات مذاکره‌کننده ارشد اتحادیه اروپا، آغاز شروع نگارش متن توافق و تلاش برای حصول توافق در کوتاه‌مدت سه خبری بود که مدنظر معامله‌گران ارزی قرار گرفت. در نتیجه مذاکرات هسته‌ای وین، بازار ارز تهران در وضعیت فشار فروش قرار گرفت. نرخ ارز در بازار روز سه‌شنبه ۷ دی ماه در مسیر کاهش پیش‌بینی شده قرار گرفت. انریکه مورا، مذاکره‌کننده ارشد طرفین اروپایی در نشست مطبوعاتی که در روز دوشنبه ۶ دی ماه داشت، عنوان داشت: در دور هشتم مذاکرات درباره موضوعات مورد مناقشه بحث خواهد شد. ما در پی تعهد متقابل ایران و آمریکا و همچنین به دنبال رفع تحریم‌های ایران و محدود کردن برنامه هسته‌ای این کشور هستیم.

در نیمه دی ماه و با کاهش شدن روند قیمت ارز در معاملات، معامله‌گران بزرگ به فکر خروج از بازار دلار بودند. مهم‌ترین عامل این کاهش سطح قیمت دلار

سمت بازار سهام که می‌تواند نقشی مولد در اقتصاد کشور ایفا کند، سالی متفاوت برای بورس و اقتصاد رقم بخورد.

در اسفند ماه دلار کار خود را در تبعیت از سیگنال‌های مثبت وین در کانال ۲۵ هزار تومانی آغاز کرد. معامله‌گران افزایشی بازار تهران با مناسب شمردن فضای خلوت خبرها در این بازه زمانی توانستند قیمت شاخص بازار ارز را افزایش داده و معاملات خود را در سطوح قیمتی کانال ۲۶ هزار تومانی انجام دهند. البته این کانال تنها دو روز یعنی روزهای ۵ و ۶ بهمن بود. این روند افزایشی، با انتشار سیگنال‌های مثبت از جانب طرفین مذاکرات هسته‌ای وین متوقف شد و نمودار قیمت دلار در جهت نزولی حرکت کرد. و مجدد در هفدهمین روز از اسفند دوباره کانال ۲۶ هزار تومانی را لمس کرد. از این رو می‌توان گفت که بازار دلار در روزهای آخر سال ۱۴۰۰ روزهای با ثباتی را تجربه می‌کند و منتظر خبرهای خوب در روزهای آینده است.

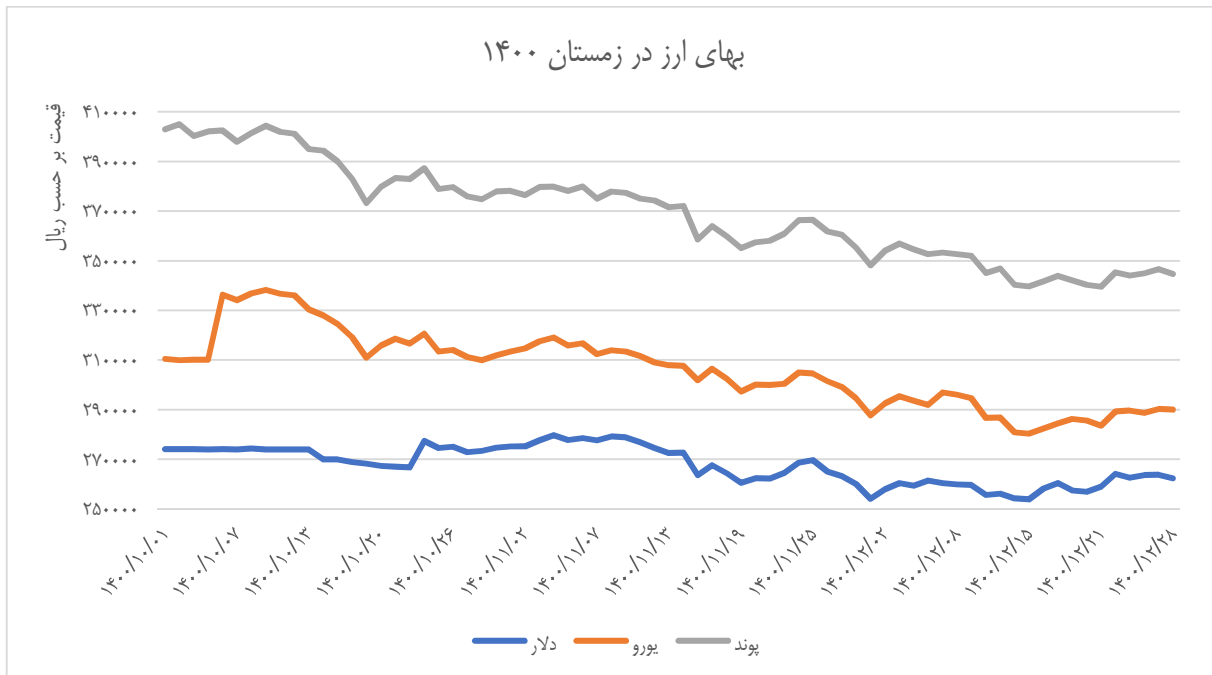
در روزهای گذشته و پس از انتشار برخی سیگنال‌های منفی مبنی بر توقف مذاکرات هسته‌ای وین تا زمان حل اختلافات جدید ایجاد شده در روند این نشست‌ها، اسکناس آمریکایی حرکت افزایشی جدیدی را برای خود ثبت کرد. اما پس از سفر حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه کشور، به مسکو در روزهای گذشته و برگزاری نشستی دوجانبه توسط این مقام مسوول با همتای روسی خود، اخبار مثبتی مبنی بر برطرف شدن اختلافات موجود منتشر شد که گمانه‌ها از شروع روند کاهش‌ی جدید برای دلار را افزایش داد.

در بهمن ماه نیز دلار علی‌رقم اخبار منتشره نوسانات گسترده‌ای را تجربه نکرد ولی مسیر ثابت یا کاهشی زمستان نشان از این داشت که فعالان بازار به روند مذاکرات خوشبین هستند. در میانه بهمن نرخ دلار پس از ۵ ماه و نیم به کانال ۲۶ هزار تومانی برگشت و از هسته سخت معاملاتی ماه‌های اخیر خود عبور کرد. کانال ۲۷ هزار تومانی برای معاملات دلار به یک هسته سخت تبدیل شده بود که برای عبور از آن به یک خبر جدی نیاز داشت. به نظر می‌رسد که انتشار خبر بازگشت یک معافیت هسته‌ای ایران و حرکت به سمت فینال مذاکرات هسته‌ای خبری بود که این فشار را ایجاد کرد تا دلار از هسته سخت قیمتی خود عبور کند و در نهایت به میانه کانال ۲۶ هزار تومانی برسد.

در پایان بهمن ماه همانطور که انتظار می‌رفت اخبار و رویدادهای مربوط به مذاکرات احیای برجام اثر خود را بر بازار دارایی‌محور نیز به جای گذاشت. به این ترتیب نرخ دلار در دادوستدهای بهمن‌ماه، بیش از ۷ درصد ریزش کرد و سکه نیز ۴/۵ درصد ارزان‌تر دادوستد شد؛ بازارهایی که مدت‌ها بود با رشد انتظارات تورمی رو به صعود بودند مدار

کاهش‌ی را تجربه کردند ولی از سوی دیگر در یازدهمین ماه سال شاهد طناب‌کشی جدی میان خریداران و فروشندگان و نزدیک میان ارزندگی و هراس بودند تا ناگر اصلی تالار شیشه‌ای پس از فرار و نشیب‌های کم‌مقدار، تغییرات تقریباً صفر را به نمایش بگذارد و تنها ۰/۲ درصد رشد کند. با تداوم چربی‌سوزی احتمالی در بازارهای غیرمولد و روشن شدن برخی ابهامات اما می‌توان امیدوار بود تا با حرکت سرمایه‌ها به

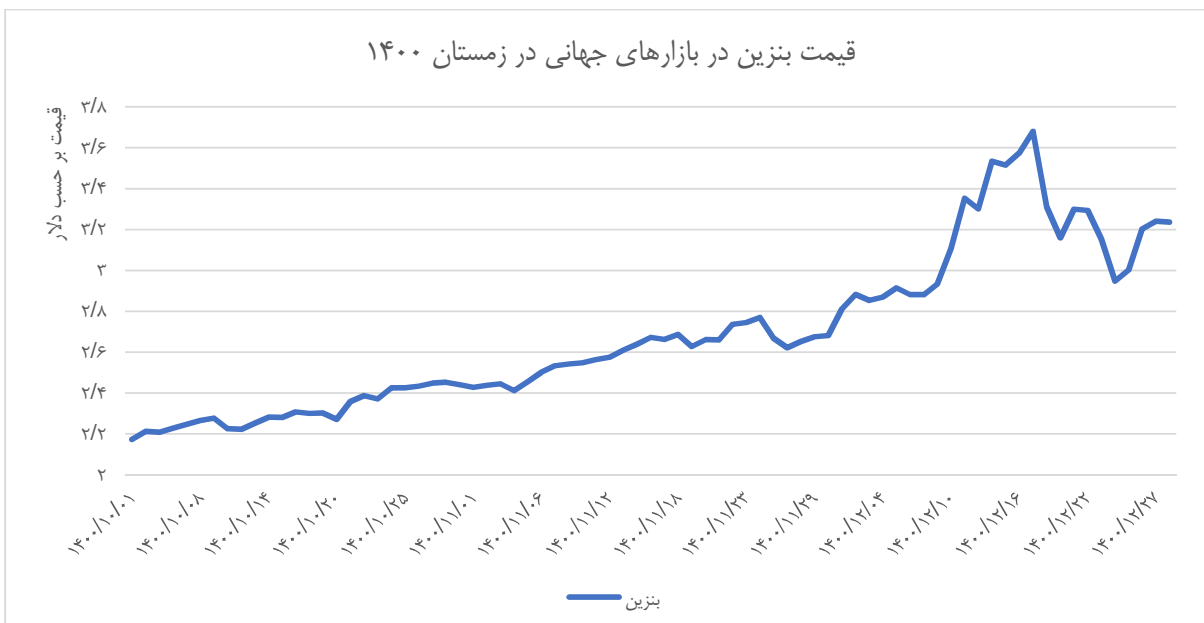

بازار انرژی

ماجرای بنزین شهروندی

طرح سهمیه‌های قابل مبادله بنزین برای افراد پس از تمامی کش و قوس‌های صورت گرفته برای راه اندازی آزمایشی آماده شد. این طرح برای اشخاص طراحی شده نه برای خودروها، اما در اجرای طرح عمیق به چندین موضوع حایز اهمیت خواهد بود.

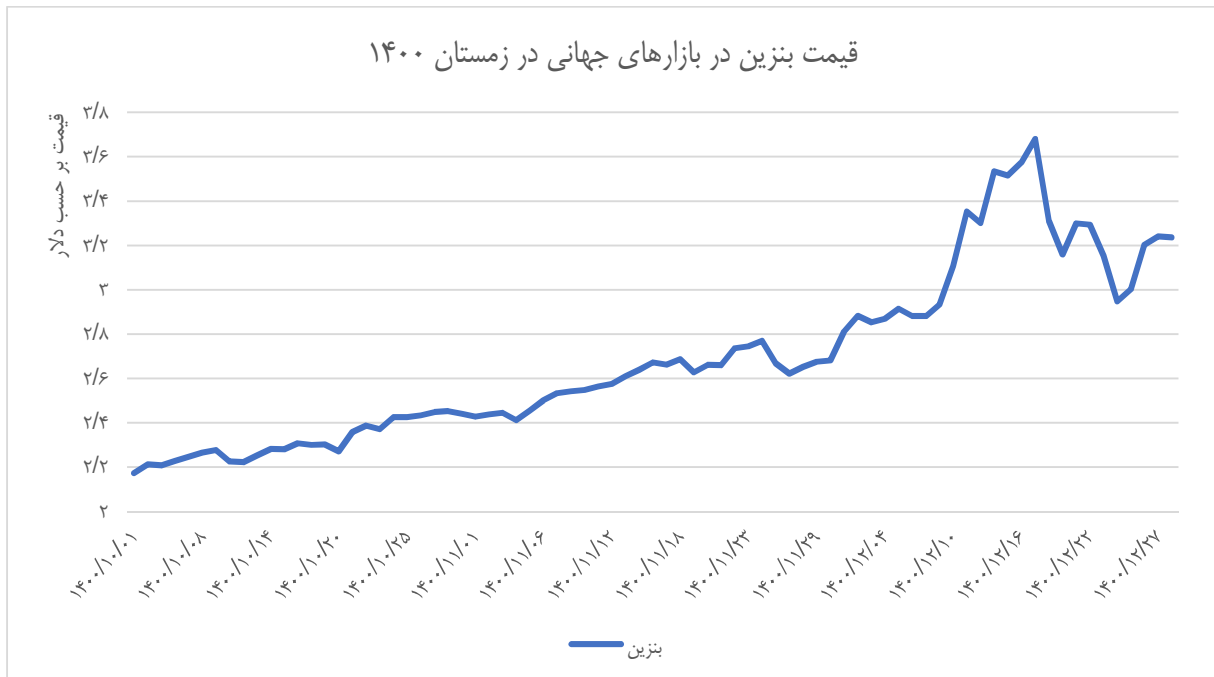
- ۱- سهمیه‌ها باید قابل مبادله باشند
- ۲- سهمیه‌ها باید قابل ذخیره‌سازی و پس‌انداز باشند
- ۳- سهمیه‌های مازاد مردم باید به بازار محول شود
- ۴- بهتر است که این بازار غیرمتشکل و غیرمتمرکز باشد به شکل معاملات همتابه‌همتا P2P
- ۵- قاطعیت و قطعیت در زمان اجرا و پایبندی به آن
- ۶- ارایه بنزین آزاد در کنار بنزین سهمیه‌ای
- ۷- صادرات بنزین، کاملاً آزاد باشد

حدود ۶۰ درصد خانوارهای کشور زیر ۴ نفر هستند و فقط ۴۰ درصد خانوارها ۴ نفره یا بیش از ۴ نفر هستند. این سیاست جدید به معنای انتقال حق خانوارهای ۴ نفره و بزرگ‌تر به خانوارهای ۲ نفره و ۳ نفره است. به عبارت دیگر، بی‌عدالتی موجود در وضعیت فعلی که سهمیه بنزین به خودروداران اختصاص می‌یابد با این تغییر، در وضعیت جدید هم به نوعی ادامه خواهد یافت. فارغ از نقض عدالت، تغییر جدید حتی با سیاست‌های کلی جمعیتی هم مغایرت دارد چراکه به مفهوم تشویق بی‌فرزندی و تک‌فرزندی خواهد بود.

بررسی‌ها از این طرح نشان از آن دارد که در طرح جدید بنزینی دولت که قرار است در کیش برای دوره نامعیننی به‌صورت آزمایشی اجرا شود، قیمت تغییر نخواهد کرد. با این حال، همه حتی آنها که صاحب خودرو نیستند سهمیه بنزین دریافت خواهند کرد. این افراد در صورت عدم استفاده بنزین می‌توانند در یک اپلیکیشن آن را به دولت یا دیگر شهروندان به‌فروش برسانند که قیمت هر لیتر حداکثر ۳۰۰۰ تومان خواهد بود. اما طولی نکشید که شاهد تغییرات در سیاستگذاری باشیم وزیر نفت در ششم دی ماه عنوان داشت که در طرح بنزینی که در جزیره کیش و سپس قشم برگزار خواهد شد، به هر فرد ۱۵ لیتر بنزین ۱۵۰۰ تومانی داده خواهد شد. پیش از این، قرار بود ماهانه ۲۰ لیتر به شهروندان اعطا شود. طرح عدالت بنزینی که براساس آن قرار است سهمیه بنزین نه به «خودروها» که به «عموم شهروندان ایرانی» تخصیص یابد و به صورت آزمایشی در جزایر کیش و قشم در حال اجراست با دو تغییر عجیب مواجه شد. اخبار به دست آمده حاکی از آن است که علاوه بر کاهش سهمیه ماهانه هر نفر از ۲۰ لیتر به ۱۵ لیتر، عنوان شده است که سهمیه خانوارهای ۲ نفره و ۳ نفره با خانوارهای ۴ نفره مساوی و به میزان ۶۰ لیتر در ماه باشد که نقض فلسفه اصلی طرح «عدالت بنزینی» است. بر اساس داده‌های سازمان آمار ایران

پتروشیمی در گذر تحریم PETRO CHEMICAL

جهانی (با فرمول ۵۰ درصد نرخ داخلی مصرفی و ۵۰ درصد میانگین چهار هاب بین‌المللی) موجب خواهد شد، مزیت رقابتی تولید این محصولات در ایران پایین آید. در همین حال بهای سوخت گاز پتروشیمی‌ها هم قرار است از سال آینده با بهای خوراک به آنها تحویل داده شود؛ این دو مورد می‌توانند موجب افت تولید و کاهش سرمایه‌گذاری در این صنایع شوند؛ هرچند تولید محصولات پایین‌دستی پتروشیمی با وجود این شرایط هنوز هم می‌تواند به‌شدت سودآور باشد و این شرکت‌ها در صورت شیفیت از تولید صرف‌متانول به محصولات پلیمری درآمدزایی خود را نه‌تنها حفظ، بلکه افزایش خواهند داد.

ساموئل واتکینز، کارشناس نفت و بازارهای مالی در وبسایت «اول‌پرایس» به وضعیت صنعت پتروشیمی

اقتصاد کشور به دلیل تحریم‌ها در فروش نفت در چند سال اخیر با مشکلات عدیده‌ای دست و پنجه نرم می‌کند، بر این اساس صنعت پتروشیمی به یاری اقتصاد آمده، بررسی‌های آماری نشان از آن دارد که پتروشیمی درآمد ارزی بالایی برای کشور تولید کرده است. محصولات پتروشیمی در کنار سودآوری بالاتر از فروش نفت خام، مسیر آسان‌تری برای ورود به بازارهای جهانی دارند؛ به همین سبب، توسعه این صنعت از اولویت‌های کشور بوده است. از این رو وزیر نفت، جواد اوجی از هدف‌گذاری رسیدن به رتبه اول منطقه از نظر تولید محصولات پتروشیمی تا سال ۲۰۲۷ خبر داده بود که درآمد سالانه این صنعت را به ۵۰ میلیارد دلار خواهد رساند، با این حال طرح افزایش قیمت خوراک پتروشیمی‌ها نزدیک به قیمت

ایران و چشم‌انداز پیش‌روی آن پرداخته است. به گفته این کارشناس ارشد، حالا که خط‌لوله گوره - جاسک نهایی شده است، تمرکز اصلی ایران در شرایط تحریمی همچنان روی توسعه میدین عظیم مشترک غرب کارون و میدان گازی پارس‌جنوبی در کنار بهینه‌سازی بخش پتروشیمی است که قبلاً هم در کلاس جهانی قرار داشته است. افزایش تولید و درآمد در بخش پتروشیمی همیشه محور کلیدی اقتصاد مقاومتی بوده است؛ به این معنا که سرمایه‌فکری را هر جا که امکانش وجود داشته باشد در توسعه کسب‌وکارها به‌کار برد.

ایران جدای بحث احتمال احیای برج‌ام، به بخش پتروشیمی به‌عنوان نقطه ضروری حیات اقتصادی بلندمدت خود می‌نگرد. بر اساس ارقام شرکت ملی پتروشیمی، تولید محصولات پتروشیمی ایران از ۳ میلیون تن در سال ۱۹۷۸ به ۸۳/۵ میلیون تن در سال گذشته رسیده است؛ هرچند این رقم به دلیل تحریم‌های آمریکا اندکی نسبت به سال قبل از آن کاهش نشان می‌دهد.

وزیر نفت، جواد اوجی چندی پیش گفت که درآمد ایران از صادرات محصولات پتروشیمی در سال ۱۴۰۰ به ۴/۸ میلیارد دلار خواهد رسید. با این رقم، سهم ایران از تجارت محصولات پتروشیمی در خاورمیانه که در سال ۱۳۹۹، ۲۰/۲ درصد بود به ۲۲/۱ درصد در سال جاری افزایش خواهد یافت. همچنین گام بعدی توسعه صنعت پتروشیمی ۴۷ پروژه را پوشش می‌دهد که درآمد این صنعت را تا سال ۲۰۲۷ به ۵۰ میلیارد دلار خواهد رساند (البته این رقم شامل مجموع فروش داخلی و خارجی است).

۱۰ پروژه از ۴۷ پروژه باید تا پایان سال ۱۴۰۰ به بهره‌برداری برسند. این پروژه‌ها ظرفیت تولید پتروشیمی کشور را به‌راحتی به بالای ۱۰۰ میلیون تن در سال خواهند رساند. یکی از این پروژه‌ها طرح ساخت شرکت پتروشیمی سبلان است که ظرفیت تولید سالانه ۱/۶۵ میلیون تن متانول‌گرید AA با ارزش ۴۰۰ تا ۴۵۰ میلیون دلار در سال را داراست.

گاز و مشکلات اروپا در تأمین گاز به واسطه جنگ روسیه و اوکراین

باعث شده است تا تانکرهای زیادی برای انتقال LNG از قطر، آمریکا و دیگر کشورها به اروپا آماده باشند. اخبار حاکی از آن است که کاخ سفید اعلام کرده است، که مذاکرات برای انتقال گاز طبیعی بیشتر به اروپا در جریان است، اما معلوم نیست LNG وارداتی در صورت قطع گاز روسیه جوابگوی نیازها باشد.

از سوی دیگر در میانه بحران گازی جهانی، مصر با بهره‌گیری از توانایی خود در زمینه گاز طبیعی مایع (LNG) در حال تبدیل شدن به تولیدکننده این صنعت است. استراتژی قاهره برای تبدیل شدن به هاب گازی منطقه، با ورود سرمایه خارجی و تمرکز بر منابع شرق مدیترانه در حال پیشرفت است. این پیشرفت‌ها ترکیه، مهم‌ترین رقیب منطقه‌ای آنها را به مشتری عمده LNG مصر تبدیل کرده است. صنعت LNG مصر با بهره‌گیری از محدودیت‌های بازار گاز اروپا و بهره‌برداری از تحولات ژئوپلیتیک منطقه‌ای، سرانجام در حال تجربه کردن موفقیت‌هایی است. رویای قاهره برای تبدیل شدن به یک بازیگر جهانی در حوزه LNG با ترکیبی از بهار عربی، درگیری با ترکیه و نابودی تقاضا در نتیجه بیماری کووید از ریل خارج شد، با این حال صنعت LNG مصر آماده رشد بزرگ است و بزرگ‌ترین تولیدکننده آن، شرکت EGAS محموله‌ای از مجتمع تولیدی شهر دمياط را با قیمت فوب برای بارگیری در روزهای ۲۸ و ۲۹ دسامبر آماده کرده است.

پوتین نیروها و تجهیزات نظامی کشورش را به صورت گسترده در مرز اوکراین جمع کرده، از این رو در بازارهای انرژی جهان نیز تنش‌های موازی ایجاد شده است. گاز طبیعی روسیه از طریق خطوط لوله به اروپا منتقل می‌شود و گرمای مورد نیاز بسیاری از خانه‌ها و منابع نیروگاه‌ها را تأمین می‌نماید.

بر این اساس و به گزارش روزنامه نیویورک تایمز، روسیه یکی از تأمین‌کنندگان کلیدی نفت اروپاست. از این رو مقامات غربی نگران هستند که اگر روسیه در پاسخ به تنش‌ها، جریان صادرات نفت و گاز خود به اروپا را در میانه زمستان قطع کند، چه خواهد شد. بن‌بست بر سر مساله اوکراین در بدترین زمان رخ داده؛ چرا که قیمت انرژی به شدت افزایش یافته و عرضه نفت و گاز از تقاضا عقب مانده است. قیمت‌های بی‌سابقه

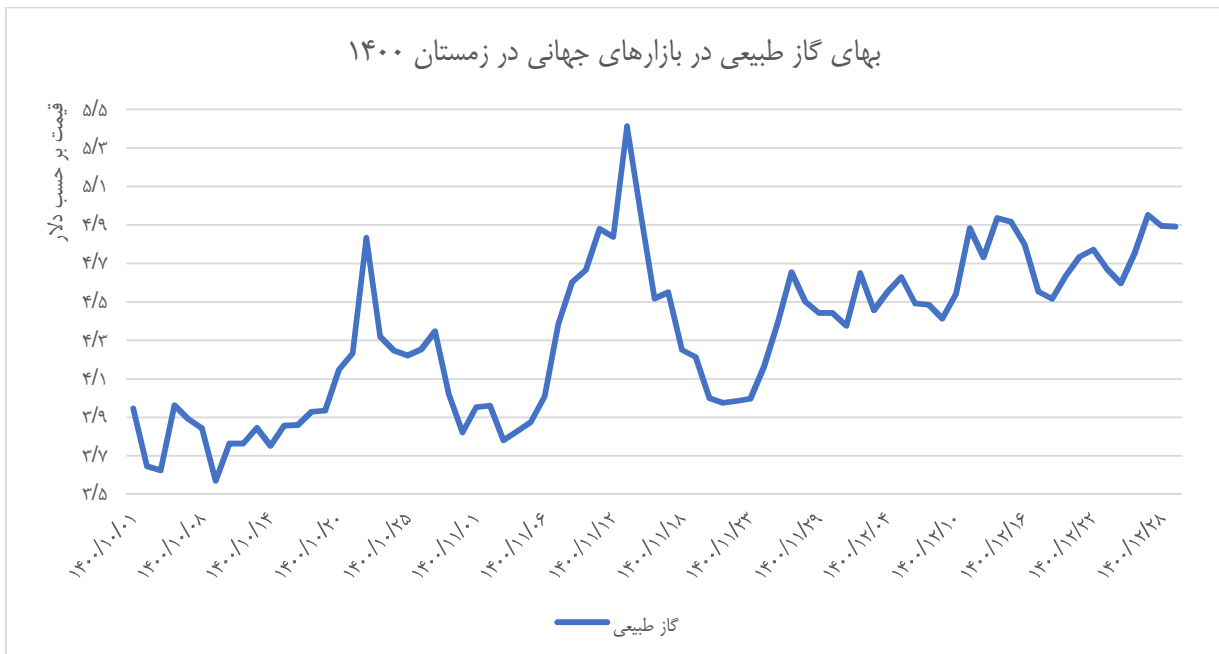

با ادامه روند کنونی، آمریکایی‌ها برنده بزرگ بحران گازی که جهان را درنوردیده است، خواهند بود. نشست سران کشورهای عضو مجمع کشورهای صادرکننده گاز اسفند ماه در دوحه برگزار شد. محمد حامل، دبیرکل GECF با اشاره به افزایش تقاضا، انعطاف‌پذیری قابل توجه و رشد بازار گاز، به جایگاه آن در فرآیند گذار به تجدیدپذیرها پرداخت و خاطرنشان کرد که دوران طلایی گاز طبیعی هنوز آغاز نشده است و در آینده خواهد بود. حامل معتقد است گاز نقشی کلیدی در تامین امنیت انرژی جهان خواهد داشت. این نشست با میزبانی تیم بن حمد آل ثانی، امیر قطر، با موضوع «گاز طبیعی: شکل دادن به آینده انرژی»، سران کشورها و دولت‌های کشورهای عضو و اعضای ناظر برگزار شد. محمد حامل، دبیرکل GECF بر اهمیت گاز طبیعی به عنوان یک انرژی پاک در جهان تاکید کرد و با اشاره به انعطاف‌پذیری گاز و تامین امنیت انرژی با کمک آن، اظهار کرد که عصر طلایی گاز در راه است. این نشست بر تقویت تلاش‌ها در راستای پاسخگویی به تقاضای رو به رشد جهانی برای انرژی پاک متمرکز است.

بحران جهانی گاز و افزایش سرسام‌آور قیمت‌ها در اروپا و آسیا، پایه‌های احیای پروژه‌های جدید صادرات گاز طبیعی مایع (LNG) را در سراسر جهان ایجاد می‌کند، اما آمریکایی‌ها در این میان موقعیت ویژه‌ای دارند. به گزارش اوپل‌پرایس، شرکت‌های حوزه نفت و گاز آمریکا که امکان تولید گاز طبیعی از منابع عظیم با هزینه بسیار پایین را دارند، به دنبال کسب سودهای چشمگیر از طریق بازار داغ ال‌ان‌جی هستند.

تولیدکنندگان آمریکایی امیدوارند بتوانند از فرصت ایجادشده در نتیجه بحران انرژی در اروپا، قراردادهای بلندمدتی را در زمینه تامین گاز طبیعی مایع با مشتریان خود، به‌ویژه در منطقه شرق آسیا به امضا برسانند. سال گذشته شرکت‌های آمریکایی با چینی‌ها قراردادهای تامین ال‌ان‌جی بلندمدت چشمگیری را امضا کردند که تامین‌کنندگان آمریکایی را به همکاری‌های مشابه بیشتری ترغیب کرده است. از سوی دیگر تامین مالی پروژه‌های گاز طبیعی مایع برای شرکت‌های آمریکایی در ماه‌های اخیر و با بالا گرفتن بحران و افزایش قیمت‌ها بسیار تسهیل شده است. بسیاری از تحلیلگران بر این باورند که

مجمع کشورهای صادرکننده گاز دارای ۱۱ کشور عضو شامل قطر، الجزایر، بولیوی، مصر، گینه استوایی، ایران، لیبی، ترینیداد همچنین آنگولا، جمهوری آذربایجان، عراق، مالزی، نروژ، پرو و امارات متحده عربی به عنوان ۷ عضو ناظر GECF فعالیت می‌کنند که در اجلاس کنونی با پیوستن موزامبیک به جمع کشورهای ناظر تعداد آنها به ۸ کشور افزایش پیدا کرد کشورهای عضو مجمع حدود ۶۵ درصد از ذخایر گازی جهان را در اختیار دارند و بیش از ۴۵ درصد تجارت جهانی گاز مربوط به این کشورهاست. ابراهیم ریسی، رئیس جمهوری در نشست سران و جواد اوجی، وزیر نفت نیز در نشست فوق‌العاده وزرای مجمع GECF حضور پیدا کرده و سخنرانی کرد ریسی در سخنرانی خود اظهار کرد که جامعه جهانی باید مانع هرگونه اقدام یک‌جانبه و قهری نظیر تحریم‌های ظالمانه ایالات متحده آمریکا علیه صنعت نفت و گاز اعضای مجمع شود و آن را به رسمیت نشناسد. وزیر نفت با اشاره به اشتیاق ایران برای گسترش همکاری‌ها گفت: ایران آمادگی دارد با همه کشورهای عضو GECF در انواع روش موجود در تجارت گاز طبیعی و LNG اعم از سوآپ، ترانزیت و دیگر روش‌های متداول همکاری و مشارکت داشته باشد.

امسال هم خاموشی داریم؟

معاون وزیر نفت برگزار و در آن بر ذخیره‌سازی‌های مناسب سوخت مایع نیروگاهی و استمرار سوخت‌رسانی به نیروگاه‌ها تاکید شد. گزارشی که در این نشست ارائه شد نشان می‌دهد، در زمینه تامین سوخت نیروگاه‌ها شرایط سختی بر کشور حاکم است که عمدتاً ناشی از مصرف بیش از حد انتظار گاز است؛ موضوعی که شاهدهی برای ادعای سخنگوی صنعت برق است. البته شواهد دیگری نیز ادعای رجبی‌مشهدی را تایید می‌کند؛ هرچند باید منتظر واکنش صنایع نسبت به وعده سخنگوی صنعت برق ماند. عبور از سد خاموشی صنایع در فصل سرما در شرایطی رخ داده که تغییر فصل‌ها فشار را بر بخش نیروگاهی ایران برای تامین برق بالا برده و از هم‌اکنون آلام خاموشی برق در صنایع در اردیبهشت ۱۴۰۱ به صدا درآمده است. طبق یک پیش‌بینی، تنها ۷۹ روز تا بازگشت خاموشی به صنایع باقی مانده؛ موضوعی که یادآور خسارت‌های هنگفت خاموشی برای صنایع و احتمال بروز دوباره آن در سال ۱۴۰۱ است. خسارتی که هنوز هیچ‌یک از نهادهای رسمی درباره ابعاد آن گزارشی نداده‌اند. سیاستگذاری‌های نادرست در صنعت برق، خاموشی را به تهدیدی برای بخش تولید کشور تبدیل کرده است.

ظرفیت نیروگاه‌های حرارتی کشور با سنکرون دومین واحد بخار نیروگاه سیکل ترکیبی ارومیه به ۷۰ هزار مگاوات رسید. به گزارش وزارت نیرو، محسن طرزطلب مدیرعامل شرکت مادر تخصصی برق حرارتی با اشاره به اینکه از شهریورماه امسال تاکنون حدود هزار مگاوات نیروگاه حرارتی جدید به شبکه سراسری برق کشور متصل شده‌اند، افزود: این واحدها شامل بخش گاز نیروگاه‌های هنگام و ایران LNG و بخش بخار نیروگاه‌های جهرم، هریس و ارومیه هستند. وی با تاکید بر اینکه تاکنون ۵۸۷ واحد تولید برق حرارتی در ۱۲۹ نیروگاه حرارتی کشور احداث شده است، ادامه داد: با افتتاح پروژه نیروگاه ارومیه، تعداد واحدهای حرارتی تحت مالکیت بخش خصوصی و صنایع به ۳۸۳ واحد و ظرفیت در اختیار این بخش به بیش از ۴۷ هزار مگاوات رسیده است. طرزطلب با اشاره به اینکه ۶۷ درصد از مجموع ظرفیت نیروگاه‌های حرارتی در اختیار بخش خصوصی است، تاکید کرد: بر اساس برنامه‌ریزی صورت گرفته تا پایان امسال از طریق احداث واحدهای جدید و ارتقای توان تولید واحدهای موجود حدود یک‌هزار و ۵۰۰ مگاوات به ظرفیت نیروگاه‌های حرارتی کشور افزوده خواهد شد. در نوزدهمین نشست کارگروه ویژه پیگیری تامین سوخت زمستانی نیروگاه‌ها با حضور

میزان مصرفی زیر این اعداد داشته و تحت پوشش کمیته امداد یا سازمان بهزیستی باشد، برابر بند «یک» تبصره «۸» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ از تعرفه رایگان برخوردار می‌شود.

اما خاموشی‌های احتمالی سال آینده یکی از دغدغه‌های ماه‌های اخیر فعالان اقتصادی بوده است؛ موضوعی که پیش‌تر نیز درباره آن هشدار داده شده بود. به باور فعالان اقتصادی در سال آینده کشور مجدداً با کسری برق مواجه خواهد شد. این رقم در سال جاری حدود ۱۰ هزار مگاوات بود؛ موضوعی که آثار مخرب آن بر صنایع کوچک، متوسط و حتی بزرگ قابل توجه ارزیابی شده و فعالان اقتصادی نگران تکرار آن در سال آینده هستند. البته مسوولان دولتی مدعی هستند، کمبود سال آتی حدود ۵ هزار مگاوات است؛ به باور آنها دو تفاهم‌نامه ۲۲ هزار مگاواتی در حوزه احداث نیروگاه‌های حرارتی و خورشیدی می‌تواند چالش تامین برق را حل کند.

اما واقعیت این است که این چالش به این سادگی قابل حل نیست؛ زیرا موضوع اصلاح قیمت‌گذاری، اصلاح قراردادهای سرمایه‌گذاری، بهره‌وری پایین پنل‌های خورشیدی و ساخت نیروگاه‌های حرارتی پابرجاست. در واقع به باور فعالان اقتصادی، دولت از سال ۱۳۹۹ که مشکل تامین برق آغاز شده، تاکنون اقدام جدی انجام نداده و همچنان صنعت از ناهماهنگی بخش‌های مختلف و نبود استراتژی مشخص در این حوزه رنج می‌برد.

به گزارش اتاق تهران، فعالان اقتصادی در هشتاد و چهارمین جلسه شورای گفت‌وگوی استان تهران در راستای بررسی تبعات قطعی برق برای عملکرد صنایع طی ماه‌های آینده و نیز راهکارهای کاهش خسارات این قطعی گفت‌وگو کردند. در این جلسه، مدیرعامل شرکت برق منطقه‌ای تهران گفت: پیش‌بینی‌ها حکایت از آن دارد که در تابستان می‌توانیم از ظرفیت نیروگاه‌های برق آبی استفاده کنیم. حداکثر توان تولید نیروگاه‌های برق آبی با توجه به وضعیت بارش‌ها، حدود ۱۰ هزار مگاوات است. با احتساب ظرفیت تولید نیروگاه‌های حرارتی، برآورد توان تولید کشور به حدود ۶۴ هزار مگاوات می‌رسد که به نظر می‌رسد کسری تامین برق در تابستان حدود ۵ هزار مگاوات باشد.

در این راستا و با بررسی نتایج دو سند رسمی می‌توان گفت: حدود نیمی از صنایع ایران توانی برای مقابله با سهمیه‌بندی برق و خاموشی ندارند و حتی از خرید ژنراتور برای حل و فصل امور خود عاجز مانده‌اند.

چهار ضربه سهمیه‌بندی گاه و بی‌گاه برق را که در نتیجه خاموشی حادث می‌شود، «معیوب شدن دستگاه و تجهیزات تولید»، «از بین رفتن مواد اولیه تولید»، «بیکاری نیروی انسانی در ساعات کاری و کاهش بهره‌وری» و «تاخیر در تحویل سفارش‌ها» می‌توان عنوان کرد. در واقع، اینها مهم‌ترین نکاتی هستند که بنگاه‌ها را متضرر می‌کنند و برنامه‌های داخلی آنها را به هم می‌ریزند. اخلاف در وضعیت بهداشتی بنگاه و کندی پیگیری مسائل اداری و دولتی بنگاه‌ها هم جز ضررهای بی‌برقی است؛ این موارد از دو مرحله نظرسنجی اتاق بازرگانی تهران از ۵۰۰ بنگاه درباره ضررهای خاموشی در مرداد تا بهمن بدست آمده بود. کاهش ۳۷ درصدی بنگاه‌هایی است که ژنراتور نداشتند. در نظرسنجی قبلی ۸۲ درصد بنگاه‌ها اعلام کرده بودند که هیچ راهکار جایگزینی برای عبور از خاموشی و رفع نیاز به برق ندارد و تنها ۱۸ درصد به خرید ژنراتور به‌عنوان راه‌حل جایگزین اشاره کرده بودند. در نظرسنجی جدید این میزان به ۴۵ درصد کاهش یافته است که از رواج چشمگیر خرید ژنراتور در بنگاه‌های تولیدی استان تهران حکایت دارد.

پرمصرف‌های برق باید هزینه بیشتری پرداخت نمایند: طرح افزایش تعرفه برق برای مشترکان پرمصرف از ابتدای بهمن‌ماه سال جاری اجرا خواهد شد و این دسته از مشترکان، هزینه‌ای نزدیک به قیمت تمام‌شده پرداخت خواهند کرد. سخنگوی صنعت برق با بیان اینکه قطعاً قبوضی که بعد از بهمن‌ماه صادر می‌شوند با تعرفه‌های جدید خواهند بود، اظهار کرد: پیش‌بینی شده در این طرح برای مشترکانی که میزان مصرف آنها زیر الگوی کم‌مصرفی است، مشوق‌هایی لحاظ شود.

مصطفی رجبی مشهدی، افزود: الگوی کم‌مصرفی افزایش پیدا کرده، یعنی کسانی که زیر ۵۰ درصد الگوی منطقه باشند، در ماه‌های غیرگرم ۱۰۰ کیلووات ساعت برای مناطق عادی و در ماه‌های غیرگرم ۱۵۰ کیلووات ساعت لحاظ می‌شود؛ اگر مشترکی ماهانه

POWER CONSUMPTION

رتبه	کشور	مصرف برق گیگاوات ساعت/سال	سال داده‌ها	جمعیت	از	میانگین مصرف انرژی (سرانه) کیلووات ساعت به ازای هر نفر در سال	میانگین نیرو وات برای هر شخص
—	جهان	۲۳۳۹۸۰۰۰	۲۰۱۸	۷,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۰۱۸	۳۰۸۱	۳۵۰
۱	چین	۷۲۲۵۵۰۰	۲۰۱۸	۱,۴۲۷,۶۴۷,۰۰۰	۲۰۱۹	۴,۶۱۷	۵۲۷
۲	آمریکا	۳۹۸۹۵۶۶	۲۰۱۹	۳۳۸,۳۰۰,۰۰۰	۲۰۱۹	۱۲,۱۵۴	۱,۰۳۸۷
۳	هند	۱۵۴۷۰۰۰	۲۰۱۸	۱,۳۸۴,۶۶۰,۰۰۰	۲۰۱۹	۹۳۵	۱۰۷
۴	روسیه	۹۶۵۱۵۶	۲۰۱۹	۱۴۶,۷۰۰,۰۰۰	۲۰۱۹	۶,۶۸۵	۷۶۳
۵	ژاپن	۹۰۲۸۴۲	۲۰۱۹	۱۲۶,۸۶۰,۰۰۰	۲۰۱۹	۷,۱۵۰	۸۱۶
۶	برزیل	۵۹۷۲۳۴	۲۰۱۹	۲۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۰۱۹	۲,۸۳۰	۳۲۳
۷	کانادا	۵۴۹۲۶۳	۲۰۱۹	۳۷,۵۳۴,۰۰۰	۲۰۱۹	۱۴,۶۱۲	۱,۰۶۶۷
۸	کره جنوبی	۵۲۷۰۳۵	۲۰۱۹	۵۱,۷۱۰,۰۰۰	۲۰۱۹	۱۰,۱۹۲	۱,۰۱۶۳
۹	آلمان	۵۲۴۲۶۸	۲۰۱۹	۸۳,۲۰۰,۰۰۰	۲۰۱۹	۶,۳۰۶	۷۱۹
۱۰	فرانسه	۴۴۹۴۲۲	۲۰۱۹	۶۶,۹۸۰,۰۰۰	۲۰۱۹	۶,۷۰۲	۷۶۵
۱۱	عربستان	۳۲۲۳۷۲	۲۰۱۸	۳۳,۴۱۳,۰۰۰	۲۰۱۹	۹,۴۰۷	۱,۰۰۷۳
۱۲	انگلستان	۳۰۰۵۲۰	۲۰۱۹	۶۶,۸۰۰,۰۰۰	۲۰۱۹	۴,۴۹۶	۵۱۳
۱۳	ایتالیا	۲۹۷۱۵۰	۲۰۱۹	۶۰,۲۴۴,۰۰۰	۲۰۱۹	۴,۹۲۸	۵۶۲
۱۴	مکزیک	۲۶۷۹۱۰	۲۰۱۹	۱۲۷,۵۸۰,۰۰۰	۲۰۱۹	۲,۱۰۰	۲۴۰
۱۵	تایوان	۲۳۷۵۵۷	۲۰۱۹	۲۳,۷۷۵,۰۰۰	۲۰۱۹	۹,۹۹۲	۱,۰۱۴۰
۱۶	اسپانیا	۲۴۱۵۶۳	۲۰۱۹	۴۷,۰۷۶,۷۸۰	۲۰۱۹	۵,۱۳۱	۵۸۵
۱۷	استرالیا	۲۴۱۰۲۰	۲۰۱۹	۲۵,۳۶۴,۳۱۰	۲۰۱۹	۹,۵۰۲	۱,۰۰۸۴
۱۸	اندونزی	۲۶۳۱۳۹	۲۰۱۹	۲۷,۰۶۲۵,۵۷۰	۲۰۱۹	۹۷۲	۱۱۱
۱۹	ایران	۲۵۴۷۲۴	۲۰۱۸	۸۲,۹۱۳,۹۱۰	۲۰۱۹	۳,۰۷۲	۳۵۰

بازار نفت در سال ۱۴۰۱

عرضه از سوی اوپک‌پلاس و دیگر تولیدکنندگان خارج از این ائتلاف در کنار بازگشت نفت تحریمی ایران به‌علاوه ظهور آمیکرون منجر به معکوس شدن موازنه عرضه و تقاضا می‌شود که بر قیمت‌ها اثر منفی خواهد گذاشت، با این حال همین موسسات نیز بهای نفت را زیر ۶۰ دلار بر بشکه نمی‌بینند.

در ایران نیز در راستای بهبود اقتصاد نفتی با ابلاغ دستورالعمل معاملات آتی در بورس انرژی، یک گام بزرگ برای راه‌اندازی بازار مشتقه نفت‌خام یا فرآورده‌های نفتی در کشور برداشته شد. امکان نوسان قیمت‌ها بر مبنای نرخ‌های جهانی و همچنین سرشکن شدن بهای ارز در قیمت حامل‌های انرژی در معاملات آتی دو داده بسیار مهم است که می‌تواند به شفافیت بازار و پیش‌بینی‌پذیر شدن آن کمک کند. این در حالی است که زیرساخت‌های مقرراتی بورس انرژی برای این معاملات فراهم شده و هم‌اکنون این شرکت در حال تجهیز زیرساخت‌های فنی خود برای اجرایی کردن بازار آتی است.

پیش‌بینی‌ها به بازار نفت در سال ۱۴۰۱ صعودی است و متوسط قیمت نفت که در سال ۲۰۲۱ حدود ۷۰ دلار بر بشکه بود، از نظر اکثر نهادهای بین‌المللی در سال جدید میلادی بالای ۱۰۰ دلار خواهد بود و ریسک‌های صعودی قابل ملاحظه‌ای نیز برای آن وجود دارد. طلای‌سیاه با گذر از یکی از بهترین سال‌های خود در دو دهه اخیر، با چهره‌ای شاداب وارد سال ۲۰۲۲ شد. اغلب نهادهای بین‌المللی چشم‌انداز مثبتی از این سال برای بازار نفت دارند. این گروه از پیش‌بینی‌کنندگان معتقدند کاهش سرمایه‌گذاری در پروژه‌های جدید نفتی، ادامه ریکواری اقتصادی از همه‌گیری کووید-۱۹، کاهش نگرانی‌ها در مورد شیوع ویروس و احتیاط تولیدکنندگان برای افزایش تولید منجر به سالی پررونق برای نفت خواهد شد و پیش‌بینی‌های قیمتی عموماً بین ۷۰ تا ۱۰۰ دلار برای سال جدید دارند؛ هر چند برخی خوش‌بینانه قیمت‌های ۱۰۰ و ۱۲۵ دلار برای هر بشکه نفت را هم امکان‌پذیر می‌دانند، با این حال از نظر برخی دیگر از نهادها که بدبین‌تر هستند، افزایش

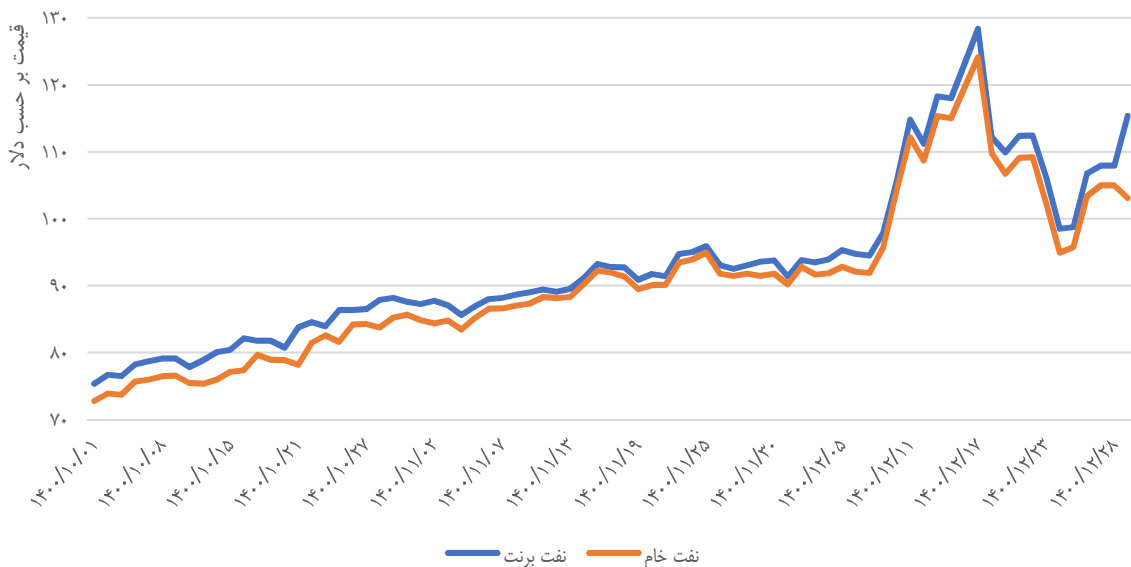
بهای نفت اوپک در بازارهای جهانی در زمستان ۱۴۰۰

نفت در مقیاس جهانی

پایداری قیمت نفت و گاز در سطوح بالا فرصتی برای توسعه کسب‌وکار غول‌های نفتی فراهم کرده است، اما آنها ترجیح داده‌اند روی افزایش پرداخت سود سهام و کاهش تولید هیدروکربن در بلندمدت همزمان با گذار به انرژی‌های تجدیدپذیر تمرکز کنند. رویه‌ای که منجر به کاهش ۱۵ درصدی تولید نفت پنج شرکت بزرگ اروپایی تا سال ۲۰۳۰ می‌شود؛ اما پیش از آن تولید به اوج تاریخی می‌رسد. این مهم مانعی بر سر راه رشد عرضه و در نتیجه حمایت از بهای طلای سیاه خواهد بود. بهای نفت پس از یک وقفه به دلیل ظهور سویه آمیکرون، مجدداً به سطوح بالای ۸۶ دلار

بهای نفت در بازارهای جهانی در زمستان ۱۴۰۰

PETRO

گزارش‌های ماهانه خود در سال ۲۰۲۲ پیش‌بینی‌های مثبتی درباره تقاضا داشتند و در بسیاری از موارد هم‌نظر نشان دادند. هر سه معتقدند تقاضای جهانی نفت در سال جاری به دوره پیشاکروناپی باز خواهد گشت. البته در این مورد، ارقام این موسسات متفاوت است. اوپک بدون تغییر برآورد خود نسبت به گزارش ماه قبل، گفته تقاضای نفت در سال جاری به ۱۰۰/۸ میلیون بشکه در روز به‌طور متوسط خواهد رسید. با این حال، آژانس و اداره آمریکایی به‌ترتیب ارقام ۹۹/۷ میلیون بشکه و ۱۰۰/۵۲ میلیون بشکه در روز را تخمین می‌زنند. با وجود افزایش جزئی پیش‌بینی تقاضای دو نهاد اخیر نسبت به گزارش‌های ماه دسامبر، هنوز اوپک در این باره خوش‌بین‌تر است. اوپک و آژانس هر دو معتقدند که با وجود ناتوانی ائتلاف اوپک‌پلاس در تحقق کامل برنامه افزایش تولید، عرضه در فصل اول سال از تقاضا سبقت خواهد گرفت. البته نهاد آمریکایی کسری تولید را هر چند موقتی، پیش‌بینی کرده است. آژانس با وجود برآورد پیشی گرفتن عرضه، هشدار می‌دهد که رسیدن موجودی‌های نفت جهان به کف هفت‌ساله در کنار کاهش روزافزون ظرفیت مازاد موجب می‌شود در صورت اختلال عرضه نتوان واکنش مناسبی به آن نشان داد. در این میان، اداره اطلاعات انرژی پیش‌بینی کرد متوسط بهای برنت و وست تگزاس اینترمدییت در سال ۲۰۲۲، به‌ترتیب ۷۵ دلار و ۷۱/۳ دلار بر بشکه باشد.

بر بشکه رسید که اوج قیمتی ۴۰ ماه اخیر است. نفت برای رسیدن به این سطح چهار هفته افزایشی را پشت‌سر گذاشت و در معاملات توانست رکورد بزند. در چنین شرایطی که تقاضای قوی و عرضه کم است، اثرگذاری امیکرون بر بازار کاهش یافته و امیدها به اتمام تدریجی همه‌گیری کرونا بالا رفته است. اغلب کارشناسان بازار نفت و انرژی را در کوتاه‌مدت افزایشی پیش‌بینی می‌کنند؛ اما در بازه بلندمدت هم کاهش سرمایه‌گذاری در تولید طی سال‌های اخیر احتمالاً منجر به یک کمبود در عرضه خواهد شد. به همین دلیل است که رییس یک موسسه پوشش ریسک که اتفاقاً سال گذشته رکورد بازدهی خود را زده، معتقد است که احتمال اینکه نفت در ۵ سال آینده به ۲۰۰ دلار بر بشکه برسد، وجود دارد. پیش از این نیز گزارشی در وبسایت بارونز گفته بود که قراردادهای آتی نفت با قیمت‌های ۱۰۵ تا ۱۵۰ دلاری از سپتامبر سال گذشته تاکنون ۱۴ برابر شده است. آژانس بین‌المللی انرژی (IEA)، اوپک و اداره اطلاعات انرژی آمریکا (EIA) در نخستین

نفت ایران با سوخت چینی

۷۰ میلیارد دلار برای تحقق اهداف تولید گاز طی سال‌های آینده نیاز است. وزیر نفت جواد اوجی توضیحات مبسوطی درباره ابعاد مختلف فعالیت‌های این وزارتخانه از تامین سوخت زمستانی گرفته تا ساخت پتروپالایشگاه‌ها، افزایش تعرفه مشترکان گاز و اجرای ۱۱۰ درصدی تعهدات ریالی وزارت نفت در ۱۰ ماه سال ۱۴۰۰ ارائه کرد. او همچنین مجدداً به بحث فروش نفت اشاره کرد و رشد حجمی آن را «خیره‌کننده» توصیف کرد. به گفته وزیر نفت، عمده درآمد حاصل از فروش نفت به صورت نقدی دریافت می‌شود و بخش کوچکی هم از طریق تهاتر با کالا تسویه می‌شود.

وزیر نفت جواد اوجی در گزارشی اظهار کرد که سرمایه‌گذاران چینی در قالب توافق ۲۵ ساله بین دو کشور حدود ۱۵ تا ۲۰ میلیارد دلار در میدین نفت و گاز ایران سرمایه‌گذاری خواهند کرد. این مقام مسئول همچنین ابراز امیدواری کرد چین سرمایه‌گذاری‌ای توسط روسیه نیز انجام شود. در صورت ورود سرمایه خارجی به صنعت تشنه نفت، یکی از مهم‌ترین موانع توسعه آن برداشته خواهد شد. هرچند به گفته مسوولان، برای توسعه صنعت نفت و گاز دست کم به ۱۶۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری شامل ۹۰ میلیارد دلار در حوزه نفت و

پیش بینی ۲۰۰ دلاری برای طلای سیاه

«در عمل، نفت بسیار کمتری راه خود را به بازار پیدا می‌کند. اعضای (اوپک پلاس) واضحاً نمی‌توانند به سطوح تولید پیش از کرونا بازگردند. همه اینها ناشی از کمبود سرمایه‌گذاری است.» مدیریت این صندوق از روسیه به‌عنوان کشوری که به حداکثر توان تولیدش نزدیک می‌شود، نام برد. چنین شرایطی برای قیمت نفت به معنای افزایش بیشتر مخصوصاً در صورت ادامه رشد قوی تقاضا است. همچنین بر اساس گزارشی از وبگاه بارونز، معامله‌گران بیشتری روی نفت بالای ۱۰۰ دلار بر بشکه شرط می‌بندند. تحلیلگر آرپی‌سی کپیتال‌مارکتس در این مورد گفته که معاملات باز برای وست‌تگزاس اینترمدییت با قیمت ۱۰۵ تا ۱۵۰ دلار از سپتامبر تاکنون ۱۴ برابر شده است. در این میان، مایک مولر، رییس بخش آسیای گروه ویتول گفته که قیمت‌های فعلی نفت توجیه اقتصادی دارند. مولر ادامه داد که با وجود اینکه قیمت گاز تا حدی بالا رفت که برخی مصرف‌کنندگان صنعتی مانند پاکستان و اروپا مصرفشان را کاهش دادند؛ بازار نفت هنوز به این نقطه نرسیده است.

داگ کینگ، رییس موسسه مرچنت کامودیتی‌فاند (Merchant Commodity Fund) سال گذشته از رکورد بازدهی سرمایه‌گذاری بهره برد و طی این سال ۷۴ درصد سود کسب کرد که بالاتر از سود سالانه ۵۹ درصدی سال ۲۰۱۴ این شرکت بوده است. سال ۲۰۱۴ هم سال رونق طلای سیاه بود که پس از آن قیمت‌ها پایین آمد، اما حالا کینگ انتظار افزایش بیشتر قیمت نفت را دارد و می‌گوید بهای نفت می‌تواند طی ۵ سال آینده حتی به ۲۰۰ دلار در هر بشکه هم برسد. او به بلومبرگ گفت: «ما به تورم ساختاری سمت عرضه کامودیتی‌ها باور داریم که بسیاری از آنها بالاترین قیمت از دهه ۱۹۷۰ را به خود ندیده‌اند.» کینگ افزود: «فقط اوپک به معیارهای قیمتی واکنش نشان می‌دهد و آنها هم هرماه کمتر از اهداف خود تولید می‌کنند.» این صندوق کالایی در یادداشتی به سرمایه‌گذارانش نوشت:

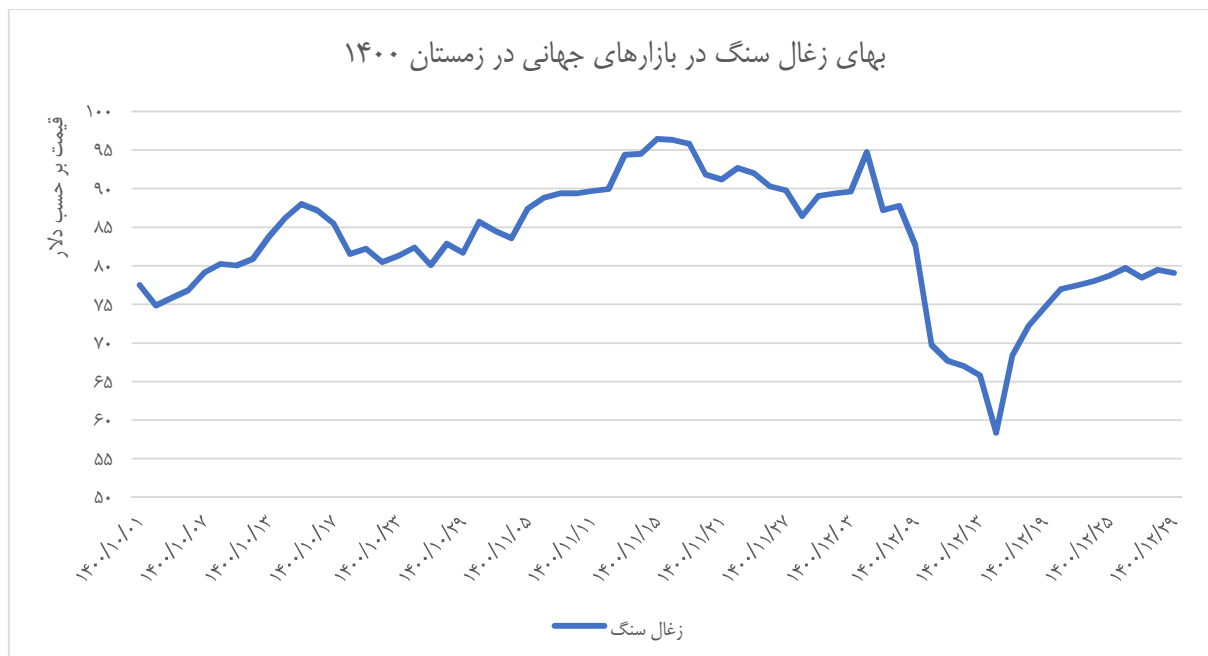
زغال سنگ در آخرین فصل از قرن

می‌شود؛ زیرا پس از استخراج و استفاده، قابل تولید مجدد نیست. عمده‌ترین کاربرد اقتصادی زغال سنگ در تولید برق است. از زغال سنگ در کارخانه‌ها، به‌عنوان سوخت در قطار، به‌عنوان منبع انرژی خانگی و... استفاده می‌شود. علاوه بر این، از این سوخت فسیلی برای تولید کک، لاستیک مصنوعی، حشره‌کش‌ها، محصولات رنگی، حلال‌ها، دارو و... استفاده می‌شود.

زغال سنگ پس از نفت و گاز، دومین منبع مهم انرژی در جهان بوده و اولین سوخت فسیلی است که بشر آن را مورد استفاده قرار داده است. زغال سنگ، نوعی سنگ رسوبی است و چین اصلی‌ترین تولیدکننده آن در دنیاست. بعد از چین، آمریکا و هند در رتبه‌های بعدی تولید زغال سنگ قرار دارند. زغال سنگ به‌نوعی منبع طبیعی غیرقابل تجدید محسوب

بهای زغال سنگ در بازارهای جهانی در زمستان ۱۴۰۰

آتش‌جنگ بر بوم‌های نفت‌افزود

اغلب صادراتش به اروپا و همین‌طور دشمن دیرینه‌اش ایالات متحده ارسال می‌شود. با این حال، اکنون اروپا اکراه بیشتری برای وابستگی به انرژی روسیه دارد. بر این اساس چه گزینه‌هایی برای کاهش این وابستگی وجود دارد؟ گاز طبیعی مایع‌شده (LNG)، خطوط لوله جایگزین، انرژی هسته‌ای و زغال‌سنگ، استخراج گاز شیل به روش فرکینگ و در نهایت انرژی‌های تجدیدپذیر و افزایش بهره‌وری که منجر به کاهش تقاضا می‌شود از جمله این گزینه‌ها هستند. اما بررسی‌های نشان می‌دهد که هیچ‌کدام در کوتاه‌مدت عملی نیست. بانک بارکلیز هم تأیید کرده جایگزین کردن عرضه ۱۵۰ تا ۱۹۰ میلیارد مترمکعبی روسیه به اروپا در کوتاه‌مدت امکان‌پذیر نیست. بر این اساس انتظار بازار جهانی برای بازگشت نفت ایران، با جنگ روسیه علیه اوکراین و اعمال تحریم‌های بانکی بیشتر از قبل شده چراکه از یکسو بهای نفت در سطوح بالای ۱۰۰ دلاری قرار گرفته و ادامه جنگ موجب رشد بیش از پیش آن می‌شود و از طرف دیگر، محبوبیت نفت روسیه در روزهای گذشته کاهش یافته و نفت ایران می‌تواند از این فرصت استفاده کند. در این میان، برخی معامله‌گران چینی به پلتس گفته‌اند ایران به دلیل اینکه می‌خواهد نفت خود را پیش از برداشته شدن تحریم‌ها مستقیماً به بازار جهانی بفروشد، پیشنهاد محموله‌های کمتری به شرکت‌های بازرگانی چینی ارائه می‌کند.

شروع جنگ تمام عیار بین روسیه و اوکراین و سرازیر شدن سیل موشک‌ها، تانک‌ها و نیروهای نظامی روسیه به چهارگوشه این کشور، بهای نفت را ۳ رقمی کرد و به قله تاریخی جدیدی رساند. این کمپین نظامی گسترده روسیه، با تحریم‌های زیادی از سوی ایالات متحده و متحدان غربی او مواجه شد، اما پیام روشن رهبران اروپایی این است که سناریوی تحریم علیه صنعت و گاز روسیه حتی در میان گزینه‌های موجود روی میز محسوب نمی‌شوند. نگرانی‌ها از اختلالات عرضه جهانی که ممکن است در نتیجه جنگ بین دو کشور به اوکراین مانع ارسال محموله‌ها شود، باعث رشد قیمت طلای سیاه شد. نفت خام برنت پس از حمله روسیه از مرز ۱۰۰ دلار در هر بشکه عبور کرد و تا ۶ درصد افزایش یافت که باعث شد قیمت این شاخص تا بالای ۱۰۵ دلار هر بشکه برسد که بالاترین رقم در بیش از ۷ سال گذشته محسوب می‌شود. همچنین بهای نفت خام وست‌تگزاس اینترمدییت نیز برای مدت کوتاهی به بالای ۱۰۰ دلار در هر بشکه رسید. با این حال بهای این کامودیتی در این بازه تا حدی تثبیت شد و تا ۹۵ دلار عقب‌نشینی کرد. تحریم‌ها علیه روسیه با آغاز تهاجم این کشور به اوکراین شدیدتر شد؛ اما نه آنقدر که کرملین را از بزرگ‌ترین منبع درآمدش (نفت و گاز) محروم کند. در واقع، این تحریم‌ها بخش انرژی روسیه را هدف قرار نمی‌دهند چراکه بین ۳۰ تا ۴۰ درصد گاز اروپا از روسیه می‌آید و این کشور دومین تولیدکننده بزرگ نفت جهان بعد از آمریکا است که

فعالان بازار نفت می گویند، ایران نفت خود را با تخفیف به مشتریان چینی می فروشد اما انتظار می رود پس از برداشته شدن احتمالی تحریم‌ها علیه کشور، تخفیف‌ها برداشته شود. درگیری نظامی روسیه و اوکراین، بازار نفت را وارد مرحله جدیدی نموده است و نگرانی‌ها از اختلال عرضه در بازار، باعث شده تا بهای شاخص‌های آتی بازار نفت طی ۳ روز حدود ۱۵ درصد رشد کند. اخبار منتشر شده حاکی از آن است که شاخص‌های نفتی برنت و وست‌تگزاس اینترمدییت هرکدام به ترتیب اوج ۷ و ۸ ساله قیمتی تازه‌ای برای خود ثبت کنند. این در حالی است که فشارها بر روسیه از سوی غرب افزایش یافته و بهای نفت روسیه سقوط حیرت‌انگیزی در بازار داشته است. آمریکا همچنین گفته که دستش برای تحریم نفت و گاز روسیه باز است، هرچند به نظر می‌رسد چنین ادعایی بیشتر جنبه تبلیغاتی دارد. اما جنگ در اوکراین باعث شده که دولت بایدن تلاش چندماهه خود برای فراهم کردن منابع جدید عرضه نفت را شدت ببخشد تا بتواند به کمک دوستان یا دشمنان داخلی و خارجی، افزایش انفجاری قیمت‌های انرژی را مهار کند. تلاش کاخ سفید برای پر کردن ظرفیت خالی ناشی از کاهش سریع مشارکت روسیه در بازارهای جهانی انرژی، کاخ سفید را به سمت کشورهای نفتی خاورمیانه، کشورهای تحت تحریم ایالات متحده و غول‌های نفتی بخش خصوصی سوق داده است، اما این تلاش به دلیل وجود عوامل متعددی، پیچیده شده است. از جمله این عوامل می‌توان به وعده بایدن در مورد اتخاذ موضعی سختگیرانه علیه عربستان سعودی در زمینه نقض حقوق بشر، فشار سیاسی در داخل آمریکا و اختلالات

زنجیره تامین در دوران پسا همه‌گیری اشاره کرد. وال استریت ژورنال در گزارشی می‌گوید که جمهوری خواهان و برخی از دموکرات‌ها از تلاش دولت بایدن برای بازگرداندن ایران و ونزوئلا انتقاد کرده‌اند. دولت بایدن همچنین با لابی‌ها و گروه‌های حامی نفت در آمریکا و کانادا نیز در مورد ظرفیت تولید آنها به مشکل خورده است. نتیجه چنین وضعیتی پس از ممنوعیت واردات نفت و سایر منابع انرژی روسیه به آمریکا، تلاش ایالات متحده در سراسر جهان برای ایجاد عرضه مازاد است. در بیست و یکمین روز از اسفند ماه طی هفته‌ای که در نخستین روزش نفت ۱۳۹ دلاری را برای اولین بار در ۱۴ سال گذشته شاهد بودیم، قیمت‌ها حدود ۵ درصد کاهش یافت. این در حالی است که بهای نفت در هفته پیش از آن بیش از ۲۰ درصد رشد کرده بود. نوسانات بازار طلای سیاه در شدیدترین حالت خود قرار دارد و این نشانه نااطمینانی عظیمی است که در مورد جنگ روسیه و اوکراین، تحریم‌های اعمال شده بر نفت و اقتصاد مسکو، مذاکرات هسته‌ای ایران و کمبود عرضه و تقاضای بالای نفت در بازار وجود دارد. با وجود کاهش هفتگی، نفت در مسیری صعودی قرار دارد و برخی از تحلیل‌گران قیمت ۲۴۰ دلاری نفت را در صورت ادامه تحریم نفت روسیه توسط کشورهای دیگر در تابستان متصور است. به نظر می‌رسد برای پایین آمدن قیمت نفت باید انتظار توافق هسته‌ای ایران و قدرت‌های جهانی یا یک آتش‌بس احتمالی بین مسکو و کی‌یف را داشت، در غیراین صورت نفت آنقدر بالا می‌رود تا فشار قیمت‌ها موجب تخریب تقاضا و کاهش بهای آن شود. اما فعلا طلای سیاه داستانی دلگرم‌کننده برای صادرکنندگان خاورمیانه و هراس‌انگیز برای مصرف‌کنندگان اروپایی روایت می‌کند.

بودجه ۱۴۰۱

بودجه به زبان ساده

مرکز پژوهش‌های مجلس به بررسی لایحه بودجه ۱۴۰۱ پرداخته است. کارشناسان این مرکز کسری بوجه ۱۴۰۱ را بین ۳۰۰ تا ۶۰۰ هزار میلیارد تومان برآورد نموده اند.

مرکز پژوهش‌های مجلس معتقد است که دولت ریسی برای کاهش کسری بودجه با سه‌گانه سختی مواجه است:

۱- دولت نمی‌تواند تعداد کارمندان خود را به طور جدی کاهش دهد؛

۲- بخش اصلی کسری بودجه ناشی از حقوق و دستمزد است و تامین آن از محل خلق پول در نهایت به تورم شدید منجر می‌شود.

۳- عدم افزایش حقوق در شرایط تورمی به معنی زیر فشار گذاشتن کارمندان است.

رقم بودجه سال جاری ۳۶۳۱ هزار میلیارد تومان است. از این رقم، ۱۵۰۵ هزار میلیارد تومان بودجه عمومی و بقیه معادل ۲۲۳۱ هزار میلیارد تومان، بودجه شرکت‌ها و بانک‌های دولتی است. در بودجه سال آینده، ۱۳۷۲ هزار میلیارد تومان، معادل ۹۱ درصد از بودجه عمومی، منابع و مصارف عمومی و معادل ۱۳۳ هزار میلیارد تومان، معادل ۹ درصد از بودجه عمومی، منابع و مصارف اختصاصی است که از ۱۳۳ هزار میلیارد تومان منابع اختصاصی قرار است حدود ۸۶ درصد صرف هزینه‌های اختصاصی جاری دستگاه‌های ایجادکننده درآمد شود و بقیه صرف بودجه عمرانی اختصاصی این دستگاه‌ها خواهد شد.

رقم پیش‌بینی‌شده برای فروش اوراق در لایحه بودجه ۱۴۰۱ کمتر از ۱۰۰ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده است، برآوردهای مرکز پژوهش‌ها نشان می‌دهد رقم تامین مالی غیرتورمی می‌تواند تا ۲۵۰ هزار میلیارد افزایش یابد. «تامین بخشی از ۱۵۶ هزار میلیارد تومان کسری بودجه با اوراق»، «کمتر شدن میزان درآمدهای نفتی از رقم پیش‌بینی» و «ابهام در مصارف تبصره ۱۴ به‌ویژه در زمینه سیاست‌های حمایتی» سه عاملی هستند که منجر به رشد فروش اوراق مالی توسط دولت در سال آینده خواهند شد. بر اساس لایحه بودجه ۱۴۰۱، میزان فروش اوراق از سوی دولت حدود ۹۸ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده که با رقم پیش‌بینی‌شده در قانون بودجه سال جاری اختلاف زیادی دارد. در مجموع بر اساس قانون بودجه ۱۴۰۰ و مجوزهای شورای هماهنگی اقتصادی، رقم کل فروش اوراق در سال جاری می‌تواند تا ۲۰۰ هزار میلیارد تومان نیز افزایش یابد. بر اساس همین شواهد، مقامات سازمان برنامه‌بودجه، کاهش اتکا به فروش اوراق را از اجزای اصلی اصلاحات ساختاری در بودجه ۱۴۰۱ می‌دانستند. با وجود این، بازوی پژوهشی مجلس در گزارش خود با عنوان «بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور»، مطرح کرده که رقم واقعی اوراق بودجه می‌تواند بیشتر از برآورد لایحه بودجه ۱۴۰۱ باشد.

مجلس همچنین سقف خالص پرداختی متوسط سالانه از محل حقوق و مزایای مستمر و غیرمستمر و سایر پرداختی‌ها از هر محل و تحت هر عنوان در سال ۱۴۰۱ به گروه‌های مختلف حقوق بگیر و همچنین نیروهای مسلح، وزارت اطلاعات و سازمان انرژی اتمی از قبیل کارکنان کشوری و لشکری، اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی و قضات در کلیه مناطق کشور ۷ برابر مبلغ جزء (۱) همین بند است.

پرداخت مزاد بر این مبلغ تحت هر عنوان و از محل هر نوع اعتبار به کارکنان کشوری و لشکری اعم از کارمندان، اعضای هیات علمی، قضات و بازنشستگان در وزارتخانه‌ها و شرکت‌های دولتی و همچنین شرکت‌ها و موسساتی که مدیران آن به هر طریق توسط دولت یا نهادهای عمومی منصوب می‌شوند، ممنوع است. کارانه گروه پزشکی، فوق‌العاده خاص پزشکان شاغل در سازمان پزشکی قانونی کشور، حق‌التحقیق، حق‌التألیف و حق داوری، راهنمایی و مشاوره پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها و حق‌التدریس اعضای هیات علمی و عیدی پایان سال از حکم این جزء مستثنی است. همچنین سقف پرداختی به کارکنان مستقر در سکوها‌ی حوزه عملیاتی شرکت نفت بر اساس مصوبه شورای حقوق و دستمزد تعیین شد.

طراحی بودجه کشور فرآیندی اقتصادی است که درآمدهای محتمل به هزینه‌های عمومی تخصیص داده می‌شود و سازوکار تخصیص هم بر مبنای اهداف و الزامات اقتصادی است. دیدگاه نظری دیگر، مناسبات سیاسی را مقدم بر بودجه‌ریزی و بودجه را محصل چانه‌زنی سیاسی بین گروه‌های مختلف می‌داند. در جهان واقعی، بودجه‌ریزی عناصری از هر دو دیدگاه را دارد. آنچه نزدیکی و دوری بودجه‌ریزی به یکی از این دو نظریه را تعیین می‌کند، ساختار سیاسی تصمیم‌گیری اقتصادی به همراه محدودیت‌های اقتصادی است. مهم‌ترین عاملی که این ساختار را در بیش از نیم‌قرن گذشته حفظ کرده، پول نفت بوده است؛ به این معنا که بودجه دولت و از طریق آن تمام اقتصاد ایران، متاثر از درآمدهای نفتی بوده است.

درآمد نفت که مستقیماً در دست دولت است، این نهاد را قادر می‌سازد تا هم امتیازات گروه‌های خاص را حفظ کند و هم با تأمین عمومی برخی کالاها به قیمت ارزان، مقبولیت بخرد؛ بدون اینکه نیازی به مالیات‌گیری داشته باشد. ویژگی غیرقابل اجتناب اقتصادهای مبتنی بر رانت، منابع نوسان درآمد است که در دوران رونق باعث افزایش هزینه‌های بودجه می‌شود؛ ولی در دوران رکود با چاپ پول جبران می‌شود.

از این رو کسری بودجه همیشگی و به تبع آن چاپ پول و ایجاد تورم دورقمی نیم‌قرن اخیر را رقم زده است. در نهایت با رفع ایرادات شورای نگهبان به لایحه بودجه عملاً پرونده بودجه در مجلس بسته شد. از مهم‌ترین تصمیمات دیروز مجلس می‌توان به عقب‌نشینی مجلس از مصوبه معافیت مشمولان غایب دارای دو فرزند اشاره کرد، همچنین تعیین ضوابط اعطای پاداش مدیران با استناد به میزان بهره‌وری آنان و گزارش عملکرد سه‌ماهه آنها از مهم‌ترین مصوبات دیروز مجلس بود.

معایب سیاست دلار ۴۲۰۰ تومانی

اثرات حذف ارز ترجیحی در بودجه خانوار توسط بازوی پژوهشی سازمان برنامه و بودجه بررسی شد. از نگاه این گزارش، منتفعان اصلی سیاست ارز ترجیحی، دهک‌های پردرآمد بوده و مصرف کالاهای اساسی توسط سه دهک ثروتمند نسبت به سه دهک کم‌درآمد حدود ۴ برابر بوده است. همچنین تامین منابع دلار ۴۲۰۰ تومانی با توجه به محدودیت‌های ارزی، عملاً باعث ایجاد کسری بودجه و افزایش نقدینگی شده است. در نتیجه رشد سطح عمومی قیمت‌ها، باعث بی‌اثر شدن سیاست مهار تورم شده است. این گزارش با بررسی اثر حذف این سیاست، متوسط افزایش هزینه سالانه خانوار شهری را ۷/۴ میلیون تومان و خانوار روستایی را ۵/۵ میلیون تومان برآورد کرده است. در نتیجه برای پوشش این هزینه، در هفت دهک درآمدی نیاز به حدود ۱۰۰ هزار میلیارد تومان منابع است که این رقم در بودجه سال ۱۴۰۱ در نظر گرفته شده است. از نگاه این پژوهش، با اجرای موفق سیاست اصلاح ارزی سه دهک پایین درآمدی بیشترین نفع را خواهند برد. بازوی پژوهشی سازمان برنامه و بودجه در گزارشی به بررسی تبعات حذف ارز ترجیحی پرداخت و راهکارهای جبران کاهش قدرت خرید خانوار در پی اجرای این سیاست را بررسی کرد. بر اساس محاسبات «مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری»، برخورداری سه دهک درآمدی بالای جامعه از کالاهای

اساسی که ارز ترجیحی دریافت می‌کنند ۳/۸ برابر سه دهک درآمدی پائین است. اما اصلاح سیاست ارز ترجیحی باعث خواهد شد که سه دهک کم‌درآمد بیشترین منفعت را کسب کنند. از آنجا که این سیاست، کالاهای اساسی و معیشت دهک‌های کم‌درآمد کشور را مدنظر قرار داده بود، مهم‌ترین نگرانی‌های سیاستگذاران اقتصادی، آثار تورمی اجرای این سیاست و چگونگی کاهش آثار جانبی آن از جمله جبران کاهش قدرت خرید خانوار به خصوص خانوارهای دهک‌های پایین درآمدی است. لایحه بودجه سال آینده برای جبران قدرت خرید از دست رفته ناشی از اجرای این سیاست حدود صد هزار میلیارد تومان در نظر گرفته است. محاسبات این گزارش نشان می‌دهد با توجه به تعداد خانوارهای کشور و قدرت خرید از دست رفته ایشان از محل حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی در صورتی که منابع در نظر گرفته شده در بودجه تحقق پیدا کند، می‌توان اصلاح نرخ ارز را با موفقیت اجرا کرد و سه دهک کم‌درآمد بیشترین نفع را از اجرای این سیاست خواهند داشت. لازم به ذکر است اثربخشی اجرایی این سیاستگذاری در راستای مدیریت و کنترل انتظارات تورمی نسبت به آینده اقتصاد کشور است.

ردیف	کشور	درآمد میلیون دلار	هزینه‌ها میلیون دلار	کسری/مازاد درآمد میلیون دلار	کسری/مازاد درآمد درصد %	سال مالی
۱	آمریکا	۵۰۹۲۳۰۸۲۹	۹۰۸۱۸۰۵۲۴	۳۰۸۹۴۰۷۰۵-	-۱۸,۷۲	۲۰۲۰
۲	چین	۳,۶۲۲,۳۱۳	۵,۳۸۸,۸۱۴	۱,۷۶۶,۵۰۱	۱۱,۸۸	۲۰۲۰
۳	آلمان	۱,۷۲۹,۲۲۴	۲,۰۳۸,۲۴۷	۳۰۹,۲۰۳	۸,۱۸	۲۰۲۰
۴	ژاپن	۱,۶۶۶,۴۵۴	۲,۳۶۲,۶۷۶	۶۹۶,۲۲۲	۱۴,۱۵	۲۰۲۰
۵	فرانسه	۱,۳۲۴,۹۴۴	۱,۶۰۹,۷۱۰	۲۷۴,۷۶۶	۱۰,۷۷	۲۰۲۰
۶	انگلستان	۹۶۶,۴۰۷	۱,۴۰۰,۷۷۶	۴۳۴,۳۶۹	۱۶,۴۶	۲۰۲۰
۷	ایتالیا	۸۶۳,۷۸۵	۱,۱۰۳,۷۲۱	۲۳۹,۹۳۶	۱۲,۹۸	۲۰۲۰
۸	کانادا	۵۹۸,۴۳۴	۹۱۷,۲۷۱	۳۱۸,۸۳۷	۱۹,۹۲	۲۰۲۰
۹	اسپانیا	۴۸۱,۹۴۵	۶۵۷,۷۵۰	۱۷۵,۸۰۵	۱۴,۰۹	۲۰۲۰
۱۰	هند	۴۶۸,۷۳۹	۸۰۷,۷۷۱	۳۳۹,۰۳۲	۱۳,۰۷	۲۰۲۰
۱۱	روسیه	۴۶۸,۶۵۱	۵۴۶,۰۲۷	۷۷,۳۷۶	۵,۳۹	۲۰۲۰
۱۲	استرالیا	۴۵۹,۵۴۶	۵۹۳,۸۵۶	۱۳۴,۳۱۰	۱۰,۰۶	۲۰۲۰
۱۳	برزیل	۳۸۲,۴۴۱	۶۱۱,۳۰۸	۲۲۸,۸۶۷	۱۶,۷۸	۲۰۲۰
۱۴	کره جنوبی	۳۶۳,۱۳۰	۴۱۴,۴۵۲	۵۱,۳۲۲	۳,۲۴	۲۰۲۰
۱۵	هلند	۳۵۲,۶۰۳	۴۳۰,۲۲۰	۷۷,۶۱۷	۸,۷۶	۲۰۲۰
۱۶	مکزیک	۲۵۴,۲۵۶	۳۱۴,۵۹۸	۶۳,۳۴۲	۵,۸۰	۲۰۲۰
۱۷	بلژیک	۲۵۱,۳۹۵	۳۰۸,۵۵۳	۵۷,۱۵۸	۱۱,۳۵	۲۰۲۰
۱۸	سوئد	۲۵۱,۰۰۹	۲۸۲,۲۲۳	۳۱,۲۱۴	۵,۹۰	۲۰۲۰
۱۹	لهستان	۲۳۶,۴۶۴	۲۹۷,۲۴۹	۶۰,۷۸۵	۱۰,۴۶	۲۰۲۰
۲۰	سوئیس	۲۳۴,۴۴۵	۲۶۴,۲۳۲	۲۹,۷۸۷	۴,۲۱	۲۰۲۰
۲۱	اتریش	۲۰۹,۶۶۷	۲۵۲,۵۲۴	۴۲,۸۵۷	۹,۹۰	۲۰۲۰
۲۲	نروژ	۱۹۶,۱۴۴	۲۰۲,۶۸۴	۶,۵۴۰	۱,۷۹	۲۰۲۰
۲۳	عربستان	۱۹۳,۰۵۴	۲۶۴,۹۸۴	۷۱,۹۳۰	۱۰,۵۶	۲۰۲۰
۲۴	ترکیه	۱۸۸,۲۵۸	۲۳۹,۴۲۱	۵۱,۱۶۳	۷,۸۸	۲۰۲۰
۲۵	دانمارک	۱۸۰,۲۸۷	۱۹۳,۸۳۱	۱۳,۵۴۴	۳,۹۹	۲۰۲۰
۲۶	فنلاند	۱۴۲,۲۱۵	۱۶۰,۵۴۴	۱۸,۳۲۹	۶,۸۴	۲۰۲۰
۲۷	اسرائیل	۱۲۸,۸۶۵	۱۷۸,۴۶۵	۴۹,۶۰۰	۱۲,۹۴	۲۰۲۰
۲۸	ژرمنی	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۲۹	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۳۰	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۳۱	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۳۲	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۳۳	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۳۴	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۳۵	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۳۶	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۳۷	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۳۸	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۳۹	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۴۰	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۴۱	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۴۲	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۴۳	ژاپن	۱۲۷,۳۵۷	۱۲۷,۳۵۷	۰	۰	۲۰۲۰
۴۴	مجارستان	۶۵,۶۸۹	۷۸,۱۰۳	۱۲,۴۱۴	۸,۲۸	۲۰۲۰
۴۵	فیلیپین	۶۳,۲۵۲	۹۲,۸۷۶	۲۹,۶۲۴	۸,۰۶	۲۰۲۰
۴۶	کویت	۶۱,۱۷۴	۷۰,۴۰۱	۹,۲۲۷	۸,۴۹	۲۰۲۰
۴۷	سنگاپور	۵۹,۶۷۸	۹۶,۰۳۱	۳۶,۳۵۳	۱۰,۷۷	۲۰۲۰
۴۸	ویتنام	۵۷,۸۳۷	۷۸,۳۴۸	۲۰,۵۱۱	۶,۰۲	۲۰۲۰
۴۹	ایران	۵۷,۲۷۳	۱۱۵,۴۶۳	۵۸,۱۹۰	۹,۵۹	۲۰۲۰

تأثیر حسابداری منابع انسانی بر عملکرد

مالی سازمان‌های SME در بورس اوراق بهادار تهران

رامین کریمی
محدثه جوانمردآهندانی
سیداحسان میرانی انارمرزی

چکیده

در کسب و کارهای امروزی تاثیر و اهمیت کیفیت خدمات بر هیچ کس پوشیده نیست، ولی نکته ای که مورد غفلت قرار گرفته است، چرخه عمر رابطه مشتری و چگونگی تاثیر کیفیت خدمات در مراحل مختلف آن می باشد که به وفاداری برند توسط مشتری نیز ربط پیدا خواهد کرد. در پژوهش حاضر به رابطه کیفیت خدمات بر وفاداری به برند با توجه به نقش میانجی واکنش های مشتریان (مطالعه موردی: شعب بانک قوامین در شهر گرگان) پرداخته شد. جامعه آماری برای این تحقیق کلیه مشتریان شعب بانک قوامین در شهر گرگان بود که نمونه آماری به تعداد ۵۱۶ نفر از مشتریان در نظر گرفته شد، که در نهایت ۴۳۰ پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت. روش مورد استفاده تحقیق، از روش توصیفی، پیمایشی از نوع همبستگی انتخاب شد که با کمک نرم افزار SPSS و برای بررسی و تحلیل فرضیات تحقیق از روش مدل یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار Smart pls استفاده شده است. نتیجه تحقیق نشان داد که بین کیفیت خدمات و واکنش های مشتریان (پاسخ های عاطفی و پاسخ های شناختی) و بین وفاداری به برند با واکنش های مشتریان رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. همچنین بین دو متغیر اصلی کیفیت خدمات و وفاداری به برند نیز رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

کلیدواژگان: حسابداری منابع انسانی، بهره وری سرمایه انسانی، عملکرد مالی، بورس اوراق بهادار تهران

1-Enofe
2-khana
3-Flamholtz

بنابراین، رویکرد HRA برای پر کردن شکاف بین سرمایه انسانی شرکت و نتایج هزینه-فایده مورد انتظار برای دستیابی به اهداف، ضروری و مهم است. از طرف دیگر، HRA تضمین می‌کند که به بخش‌های منابع انسانی برای توسعه جایگزین‌های تطبیقی کمک کند. بر این اساس، کارشناسان منابع انسانی در حال توسعه مدل‌های منابع انسانی جدید برای پیاده‌سازی در کسب‌وکار خود هستند، با این امید که به کارکنان و شرکت‌های خود خدمات بهتری ارائه دهند و با بینش عمیق نسبت به مزایای آتی، تفاوتی در بازار ایجاد کنند (خان^۲، ۲۰۲۱). این موضوع انگیزه نویسنده را برای بررسی بیشتر در مورد HRA و شناسایی عواملی که به طور منطقی به عنوان عوامل محرک در عرصه منابع انسانی ثابت شده‌اند، برانگیخته است.

تلاش‌های محدودی به‌ویژه در بورس اوراق بهادار تهران برای پاسخگویی به سؤالات تحقیقاتی کمی از جمله: دلایلی که شرکت‌ها از HRA استفاده می‌کنند، نقش آن چیست و چه دستاوردی دارد، تأثیر آتی HRA بر سودآوری شرکت‌ها، اهداف فعلی و آتی یک شرکت و پیامدهای اجرای HRA، وجود داشته است. با این حال یک شکاف تحقیقاتی در درک عوامل مهم تعیین‌کننده HRA که عملکرد شرکت‌ها را از نظر سودآوری تحریک می‌کنند، وجود دارد (فلامهولتز^۳ و همکاران، ۲۰۱۶). بنابراین، این مطالعه تمام مؤلفه‌های HRA که در ارزیابی دارایی‌های انسانی و مدل‌های ارزش‌گذاری منابع انسانی نقش دارند را شناسایی می‌کند و به منظور تصویرسازی مفهوم HRA، در این تحقیق تلاش شد تا به بررسی شکاف‌های شناسایی شده در زمینه شرکت‌های کوچک و متوسط پرداخته شود. در این خصوص، اهداف کلی بررسی این موضوع است که آیا HRA یک ابزار اندازه‌گیری بالقوه کارایی سرمایه انسانی محسوب می‌شود و نتیجه‌گیری کند که آیا HRA به بهبود سودآوری سازمان‌ها کمک می‌کند و در صورت‌های مالی شرکت، تفاوت ایجاد می‌کند. به عبارتی هدف از این مطالعه شناسایی تأثیر HRA بر کارایی سرمایه انسانی، سودآوری سازمان، بازده دارایی و بازده سهام است و مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۱- مقدمه

اتخاذ تصمیمات مربوط به منابع انسانی (HR) بدون داشتن دانش مناسب از آنالیز هزینه - فایده هرگز آسان نبوده است. از آنجا که اکثر شرکت‌ها انتظار کاهش هزینه‌ها را دارند، آنالیز هزینه - فایده به ابزاری قدرتمند برای ارزیابی طیف گسترده‌ای از چشم‌اندازهای تجاری تبدیل شده است. همچنین، اثبات شده است که این آنالیز هزینه - فایده در مقایسه با هزینه‌های همراه سرمایه‌گذاری در بسیاری از فعالیت‌های منابع انسانی (یعنی آموزش کارکنان، اتوماسیون فرآیند منابع انسانی و غیره در شرکت‌های مختلف) نتایج امیدوارکننده‌ای را محاسبه و ارائه می‌کند. با این حال، اکثر شرکت‌ها در حال حاضر بررسی هزینه مربوط به برنامه ریزی و اجرای منابع انسانی را بسیار آسان می‌دانند، اما اغلب آنها هنگام بررسی مزایای از نظر ارزش پولی با چالش روبرو می‌شوند (انوف^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). توجیه سرمایه‌گذاری سرمایه انسانی دشوار است، مگر اینکه بخش‌های منابع انسانی دیدگاه‌های خود را از هزینه‌های فرآیند به بازده مالی و منافع تغییر دهند.

۲- مبانی نظری تحقیق و

پیشینه تحقیق

با در نظر گرفتن مفهوم HRA و منافی که برای سازمان دارد، ابعاد نظری مورد بحث قرار می‌گیرد:

۲-۱- کارایی سرمایه انسانی

سرمایه انسانی یکی از اجزای ضروری برای هر سازمان است و آن بر افزایش بهره‌وری و کارایی سازمان تاثیر می‌گذارد. ورگان و آلم^۴ (۲۰۱۵) بیان کرده‌اند که این‌ها ارزش همه‌ی کارمندان در یک سازمان هستند که دستمزد آنها با بهره‌وری آنها مرتبط است. اگرچه سازمان در منابع انسانی سرمایه‌گذاری می‌کند، صلاحیت و مهارت‌های منابع انسانی استثنایی هستند و با خروج افراد از سازمان‌ها از دست می‌روند. بانتیس^۵ (۲۰۱۴)، نشان داد اگر سرمایه‌فکری سازمان کارآمد باشد آن به یک مزیت رقابتی دست خواهد یافت و نقاط قوت آن به درستی با دیگر عملکردهای سازمان مرتبط می‌شوند.

۲-۲- سودآوری سازمان

مفهوم سودآوری هزینه‌کل، نقطه اشتراک هر فعالیت تجاری در رابطه با سودآفرینی برای شرکت است. همچنین سودآوری بستگی به استفاده فعالانه از هر فعالیت و منابع موجود در بازار دارد. هاروارد و آپتون^۶ (۱۹۶۷) سودآوری را به عنوان منفعت بدست آمده از استفاده صحیح از پول سرمایه‌گذاری شده تعریف کرده‌اند. بنابراین، سودآوری واژه‌ای جایگزین برای کارایی نیست، بلکه آن به عنوان ابزاری برای سنجش کارایی در نظر گرفته می‌شود. همچنین سودآوری نشان دهنده‌ی کارایی نیست، بلکه مشخصه‌های دیگری مانند دارایی نامشهود، علامت تجاری، به رسمیت شناخته شدن بطور جهانی، و غیره نیز برای کارایی وجود دارد. بنابراین سود خالص نشان دهنده توازن آشکار بین ارزش دریافت شده و ارزش صرف شده توسط سازمان است.

۲-۳- بازده دارایی

بازده دارایی ابزاری به منظور سنجش کارایی یک سازمان توسط استفاده مناسب از دارایی‌های آن است. ریگانتو^۷ (۲۰۱۱) بیان کرده است هرچه بازده دارایی بیشتر باشد، عملکرد سازمانی بهتر خواهد بود، زیرا هرچه نرخ دارایی بیشتر باشد، بازده سرمایه‌گذاری نیز بهتر خواهد بود. بنابراین بازده دارایی توسط سود خالص پس از مالیات‌ها توسط کل دارایی‌های شرکت نشان داده می‌شود.

۲-۴- بازده سهام

بازده سهام نشان می‌دهد تا چه حدی یک شرکت بطور کارآمد سرمایه خود را مدیریت می‌کند و آن سود سرمایه‌گذاری را برآورد می‌کند. هرچه بازده سهام بیشتر باشد، افزایش سود و افزایش سرمایه در گردش بیشتر خواهد بود. همچنین بازده سهام، سودآوری سرمایه‌گذاری و موفقیت تجاری را مشخص می‌کند. به همین منظور پیشینه تحقیق حاضر عبارت است از: - سقائی (۱۳۹۹)، به پژوهشی تحت عنوان ارائه مدل ارزیابی عملکرد مالی در سیستم حسابداری شرکت‌های کوچک و متوسط صنعتی پرداخت. هدف اصلی این پژوهش استفاده از معیارهای مبتنی بر نسبت بدهی، بهره‌وری و ارزش افزوده و سودآوری برای رتبه‌بندی و ارزیابی شرکت‌های کوچک و متوسط صنعتی بر اساس عملکرد مالی آنها در حوزه سازه‌های صنعتی و ماشین‌آلات شده است. جامعه آماری این پژوهش شرکت‌های فعال در حوزه سازه‌های صنعتی و ماشین‌آلات در شهرک صنعتی مشهد می‌باشد. در این پژوهش مدلی برای ارزیابی عملکرد مالی با توجه به مدل‌های قبلی پیشنهاد می‌گردد و معیارهای آن تعریف می‌گردد. - ناصحی فر و همکاران (۱۳۹۷)، به تحقیقی تحت عنوان مؤلفه‌های توسعه منابع انسانی سازمان‌های کوچک و متوسط (SMES) برای دستیابی به عملکرد بهتر پرداختند. نمونه‌گیری با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای انجام شد. مدل تحقیق در قالب ۷۴ نشانگر در ۱۲ متغیر مکنون برای دستیابی به سه متغیر مستقل مورد مطالعه قرار گرفت.

4-Verguwen & Alem

5-Bontis

6-Harvard & Upton

7-Riganto

8-OLADEJO
9-Cherian & Farouq

اطلاع‌رسانی گسترده در سراسر کشور امکان‌پذیر است. اولادجو^۸ (۲۰۱۹)، به پژوهشی تحت عنوان شیوه‌های حسابداری منابع انسانی و عملکرد مالی شرکت‌های تولیدی نیجریه پرداخت. نتایج نشان داد که شیوه‌های HRA هر دو رابطه بلندمدت و کوتاه مدت با عملکرد مالی شرکت‌های منتخب دارد. این مطالعه به این نتیجه رسید که شیوه‌های حسابداری منابع انسانی تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد مالی شرکت‌های تولیدی به نقل از نیجریه دارد. توصیه می‌شود که مدیریت باید شیوه‌های کارآمد HRA را در سازمان‌های خود به کار گیرد تا عملکرد مالی آنها را بیشتر تقویت کند. چرین و فاروق^۹ (۲۰۱۳)، به مروری بر حسابداری منابع انسانی و عملکرد سازمانی پرداختند. هدف اصلی این بررسی، مطالعه مزایای شیوه‌های منابع انسانی برای شرکت است. این بررسی، تعاریف نظری برای HRA و چالش‌هایی را که در طول اجرای مدل‌های اندازه‌گیری HRA برای پیش‌بینی عملکرد سازمان با آن مواجه است، برجسته می‌کند. با این حال، سازمان‌ها در طول اجرای HRA با چالش‌های متعددی مواجه هستند. از آنجایی که افشای دارایی‌های انسانی به عنوان مدرکی برای خلق ثروت عمل می‌کند، چندین کارآفرین با آن مخالفت می‌کنند. حسابداری منابع انسانی به محاسبه سرمایه منابع انسانی، ارزش توسعه مدیریت کمک می‌کند و ارزش حسابداری مدیریت را افزایش می‌دهد.

نتایج تحلیل ساختاری نشان داد، هر سه بعد، نقش معنی‌داری در توسعه منابع انسانی SMEs دارند و مبتنی بر آزمون فریدمن، اولویت‌بندی هر سه بعد مشخص شد. لذا نتیجه تحقیق نشان داد مؤلفه‌های ابعاد ساختاری، رفتاری و زمینه‌ای مؤثر بر توسعه منابع انسانی، به افزایش دانش و مهارت، بهبود نگرش و انگیزه کارکنان و در نتیجه افزایش عملکرد مالی و عملیاتی SMEs منجر شده است. -رضایی (۱۳۹۴)، به تحقیقی تحت عنوان بررسی رابطه مدیریت منابع انسانی و عملکرد مالی شرکت‌ها پرداخت. مدیریت منابع انسانی به عنوان کلیدی‌ترین منبع سازمانی زمانی می‌تواند به طور کارآمد و اثربخش به کار گرفته شود که بانگ‌گش استراتژیک مدیریت شود رویکرد استراتژیک در مدیریت منابع انسانی به مفهوم به کارگیری فنون و روش‌هایی نوین است که سازمان بتواند با تکاب به آنها در برابر محیط ناپایدار واکنش نشان داده و منابع انسانی را در جهت کسب مزیت رقابتی بسیج کند. موضوع اصلی در این مقاله بررسی رابطه بین مدیریت استراتژیک منابع انسانی و عملکرد شرکتها است. خان (۲۰۲۱)، به بررسی تأثیر حسابداری منابع انسانی بر عملکرد مالی سازمان‌های SME پرداخت. شواهد نشان می‌دهد که شرکت‌های SME در عربستان از مزایای HRA سازمان آگاه هستند و تنها نگرانی این است که نیاز به اقدامات سریع مدیریتی وجود دارد که با

۳- روش تحقیق

که شامل پرسش های بسته بود. این پژوهش از روش نمونه گیری تصادفی از حوزه های گوناگون شرکت های کوچک و متوسط بورس اوراق بهادار تهران استفاده کرده است. پرسشنامه ی نظرسنجی توسط دو ایمیل در بازه زمانی دوماهه برای پاسخ دهندگان اجرا شد. پاسخ دهندگان متعلق به HR و دپارتمان های امور مالی و منابع انسانی بودند که در هزینه های HR یا بودجه بندی و آماده سازی صورت های مالی شرکت دخیل بودند. این روش محقق را قادر ساخت تا ۲۸۴ پاسخ جمع آوری کند و با حذف داده های ناقص نهایتاً ۲۶۸ پاسخ سوومند برای تجزیه و تحلیل بیشتر داده ها بدست آمد.

این پژوهش به بررسی تاثیر HRA بر اجزای گوناگون عملکرد مالی سازمانی پرداخته است. ماهیت این پژوهش کمی است، زیرا آن داده های اولیه را از HR و دپارتمان امور مالی شرکت های کوچک و متوسط صنایع گوناگون با نام فناوری اطلاعات، بیمه، تدارکات، زنجیره تأمین، شرکت های سرمایه گذاری مالی، خرده فروشی، اتومبیل، مخابرات، تولیدی و ساخت وساز بدست آورده است. برای این پژوهش گزینه های سنجشی HRA با استفاده از مقیاس ۵ نمره ای لیکرت شامل ۵ = کاملاً موافق تا ۱ = کاملاً مخالف بکار رفته اند. پرسشنامه برگرفته از پرسشنامه خان (۲۰۲۱) بود

جدول ۱- جدول آلفای کرونباخ

متغیر	آلفای کرونباخ	تعداد گویه ها
کارایی سرمایه انسانی	۰.۷۵۲	۴
سودآوری سازمان	۰.۷۸۱	۴
بازده دارایی	۰.۸۶۵	4
بازده سهام	۰.۷۲۵	4
حسابداری منابع انسانی	۰.۷۸۴	5

۴- اعتبار (پایایی) پرسشنامه تحقیق

برای سنجش پایایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده گردید. همچنین روایی یا اعتبار صوری پرسشنامه توسط چند تن از اساتید مورد بررسی قرار گرفت و نکات اصلاحی آنها در پرسشنامه قید گردید. علاوه بر این، اعتبار تجربی پرسشنامه با استفاده از تکنیک تحلیل عاملی به بررسی اعتبار ابزار تحقیق پرداخته شد.

نتیجه گیری فرضیات

در این قسمت فرضیات تحقیق بررسی خواهد شد:

۶-۱- فرضیه اول

با این وجود، دریافتیم بقیه ۸۲٪ (۰,۸۱) از تفاوت به علت تأثیر متغیرهای تصادفی است. مقدار F زمانی معنادار است که میزان معناداری پنج درصد است. همچنین مقدار ضریب بین HRA و HCE، ۰,۴۲۳ است و آن معنادار است ($\alpha = 0,05$). بنابراین نتیجه گرفتیم تأثیر HRA بر HCE قابل توجه است و فرضیه ۱ قابل قبول است، زیرا داده ها این فرضیه را تأیید می کنند.

H1: HRA تأثیر مثبت معناداری بر کارایی سرمایه انسانی سازمان ها (HCE) دارد. رگرسیون ساده به منظور آزمایش فرضیه انجام شد. نتایج ارائه شده در جدول ۳، HRA را به عنوان رگرس شده^{۱۰} و HCE را به عنوان رگرسور^{۱۱} در نظر می گیرد. نتایج نشان داد که متغیر مستقل تنها ۱۷,۹٪ از واریانس را توجیه می کند ($R^2 = 0,179$)، که آن رقم بسیار کمی است.

جدول ۲- نتایج آنالیز رگرسیون

Model	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		
	B	Std. Error	B	t-value	Sig.
مقدار ثابت	-240.343	359.038		-0.669	0.510
HRA	57.934	25.903	0.423	2.237	0.035

$$F\text{-value} = 5.002 \text{ (Sig.} = 0.035) \text{ Adjusted } R^2 = 0.143$$

متغیر وابسته: HCE

۲-۶- فرضیه دوم

کمی است. نتیجه ANOVA مقدار P را ۰,۰۲۹ نشان می دهد که آن در $P > ۰,۰۵$ معنادار است. همچنین مقدار ضریب بین HRA و OP، ۰,۵۱۴ است و آن در $P > ۰,۰۵$ معنادار است. بنابراین نتیجه گرفتیم تأثیر HRA بر OP قابل توجه است و فرضیه ۲ قابل قبول است.

H2 : HRA تأثیر مثبت معناداری بر سودآوری سازمان (OP) دارد. نتایج ارائه شده در جدول ۳، HRA را به عنوان رگرس شده و OP را به عنوان رگرسور در نظر می گیرد. نتایج نشان داد که متغیر مستقل تنها ۲۶,۵٪ از واریانس را توجیه می کند ($R^2 = ۰,۲۶۵$)، که آن رقم نسبتاً

جدول ۳- نتایج آنالیز رگرسیون

Model	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		Sig.
	B	Std. Error	B	t-value	
مقدار ثابت	1.108	0.563		1.967	0.067
HRA	0.306	0.128	0.514	2.400	0.029

$$F\text{-value} = 5.759 \text{ (Sig.} = 0.029) \text{ Adjusted } R^2 = 0.219$$

۳-۶- فرضیه سوم

متغیر وابسته: OP

معنادار است. جالب توجه است که مقدار ضریب بین HRA و ROA منفی است ($B = -۰,۸۱۷$) و آن در $p > ۰,۰۵$ معنادار است. به علت مقدار منفی ضریب، نتیجه می گیریم تأثیر HRA بر ROA منفی است و فرضیه ۳ رد می شود، زیرا داده ها این فرضیه را تایید نمی کنند.

H3 : HRA تأثیر مثبت معناداری بر بازده دارایی (ROA) دارد. نتایج ارائه شده در جدول ۴، HRA را به عنوان رگرس شده و ROA را به عنوان رگرسور در نظر می گیرد. نتایج نشان داد که متغیر مستقل ۶۶,۸٪ از واریانس را توجیه می کند ($R^2 = ۰,۶۶۸$)، که آن مقدار قابل توجهی است. مقدار $F = ۱۶,۱۰۵$ ($p < ۰,۰۰۰$) از لحاظ آماری

جدول ۴- نتایج آنالیز رگرسیون

Model	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		Sig.
	B	Std. Error	B	t-value	
مقدار ثابت	7856642.174	37841636.85		0.208	0.841
HRA	0.651	0.162	-0.817	-4.013	0.004

$$F\text{-value} = 16.105 \text{ (Sig.} = 0.004) \text{ Adjusted } R^2 = 0.627$$

۴-۶- فرضیه چهارم

متغیر وابسته: ROA

که آن بسیار معنادار است. همچنین مقدار ضریب بین HRA و ROE ۰,۸۸۶ است و آن در $p > ۰,۰۵$ معنادار است. بنابراین نتیجه می گیریم تأثیر HRA بر ROE قابل توجه است و فرضیه ۴ قابل قبول است، زیرا داده ها این فرضیه را تایید می کنند.

H4 : HRA تأثیر مثبت معناداری بر بازده سهام (ROE) دارد. نتایج ارائه شده در جدول ۵، HRA را به عنوان رگرس شده و ROE را به عنوان رگرسور در نظر می گیرد. نتایج نشان داد که متغیر مستقل حدود ۷۸,۵٪ از واریانس را توجیه می کند ($R^2 = ۰,۷۸۵$)، که آن مقدار قابل توجهی است. نتیجه ANOVA مقدار P را ۰,۰۰۰ نشان می دهد

جدول ۵- نتایج آنالیز رگرسیون

Model	طریب استاندارد نشده		طریب استاندارد شده		Sig.
	B	Std. Error	B	t-value	
مقدار ثابت	0.621	0.038		6.848	0.000
HRA	0.837	0.004	0.886	227.487	0.000

$$F\text{-value} = 51750.50 \text{ (Sig.} = 0.000) \text{ Adjusted } R^2 = 0.785$$

HRA منفعی برای سازمان فراهم می سازد و تاثیر مثبتی بر ROE خواهد داشت. جالب توجه است که آنها ROA را از طریق HRA شناسایی نمیکنند.

متغیر وابسته ROE

بطور کلی، داده ها نشان می دهد شرکت های کوچک و متوسط بورس اوراق بهادار تهران به خوبی از مزیت های اجرای HRA آگاه هستند، زیرا آنها می دانند که

کارمندان خود سرمایه گذاری کنند. با این حال، SME ها به بازده دارایی چشمگیری از طریق HRA دست نیافتند. با این وجود، این مطالعه نشان داد که تلاش برای اجرا و اقدام موفقیت آمیز HRA، تغییرات مثبت معناداری را در صورت های مالی شرکت ایجاد می کند.

۷- جمع بندی

این مطالعه برای درک تاثیر HRA بر عملکرد مالی کلی سازمان های SME انجام شده است. نتایج نشان می دهد که در بسیاری از شرکت های SME در بورس اوراق بهادار تهران، HRA به عنوان دارایی اصلی شناخته می شود. شرکت ها تصور می کنند که آنها باید به جای هزینه کردن در سایر فعالیت های سازمانی غیرمولد، روی

۸- پیشنهادات

با توجه به فرضیات تحقیق پیشنهاد می گردد که:

- برای ایجاد آگاهی سازمانی و مزایایی که شرکت می تواند با اجرای مفهوم HRA در راستای تلاش های مربوط به کاهش هزینه در این اقتصاد جهانی مدرن داشته باشد، باید مطالعات بیشتری انجام شود. از آنجایی که مشخص شد HRA به ROA آسیب می رساند، توصیه می شود مطالعات بیشتری برای تأیید این یافته انجام شود.

- نظارت بر فرآیند گزارش دهی منابع انسانی، از طریق تنظیم استانداردهای حسابداری، بیشتر شود. - می بایست استاندارد مناسبی، برای شناسایی و اندازه گیری منابع انسانی، تنظیم گردد. به عبارتی ارزیابی سرمایه انسانی، منجر به افزایش اطمینان در ذینفعان، یکنواخت سازی در افشاگری ها و سهولت در مقایسه ارزش های سرمایه انسانی خواهد شد.

۹- پیشنهاداتی برای تحقیقات آینده

- مدل یابی عوامل مالی مؤثر بر عملکرد شرکت های کوچک و متوسط
- بررسی تاثیر گرایش به کارآفرینی و عملکرد مالی شرکت های کوچک و متوسط

- بررسی مؤلفه های توسعه منابع انسانی سازمانهای کوچک و متوسط برای دستیابی به عملکرد بهتر
- ارائه مدل ارزیابی عملکرد مالی در سیستم حسابداری شرکت های کوچک و متوسط

منابع

- رضایی، مجتبی، (۱۳۹۴)، بررسی رابطه مدیریت منابع انسانی و عملکرد مالی شرکت‌ها، چهارمین کنفرانس بین‌المللی حسابداری و مدیریت و اولین کنفرانس کارآفرینی و نوآوری‌های باز، تهران.
- سقائی، احسان، (۱۳۹۹)، ارائه مدل ارزیابی عملکرد مالی در سیستم حسابداری شرکت‌های کوچک و متوسط صنعتی یازدهمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، بابل.
- ناصحی فر، وحید؛ امیری، مقصود؛ مبارک آبادی، هوشنگ، (۱۳۹۷)، مؤلفه‌های توسعه منابع انسانی سازمانهای کوچک و متوسط (SMEs) برای دستیابی به عملکرد بهتر، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی دانشگاه جامع امام حسین (ع)، سال دهم شماره ۳، ص ۲۵-۴۵.
- Bontis, N. (2014). National intellectual capital index: A United Nations initiative for the Arab region. *Journal of Intellectual Capital*, 39-13 ,(1)5.
- Cherian, J., & Farouq, S. (2013). A review of human resource accounting and organizational performance. *International Journal of Economics and Finance*, 83-74 ,(8)5.
- Enofe, A.O., Mgbame, C. Sunday O.S., & Ovie, O. (2013). Human resources accounting disclosures in Nigeria quoted firms. *Research Journal of Finance and Accounting*, ,(13)4 15-1
- Flamholtz, E. G., Bullen, M. L., & Hua, W. (2016). Human resource accounting: A historical perspective and future implications. *Management Decision*, 954 - 947 ,(10)40.
- Harvard, M & Upton, K. (1967). *Introduction to Business Finance*. New York: Mc Graw-Hill.
- Khan, S. (2021). Impact of human resource accounting on organizations' financial performance in the context of SMEs. *Accounting*, 628-621 ,(3)7.
- Oladele, P. O. (2010). An empirical study of human resource accounting disclosure on financial performance of selected listed firms in Nigeria.
- Riganto, B. (2011). *Dasar-Dasar Pembelanjaan Perusahaan*. Yogyakarta.
- Verguwen, P.G., & Alem, F.J. (2015). Annual report of disclosures in the Netherlands, France and Germany. *Journal of Intellectual Capital*, 104-80 ,(1)6.

برج مسکونی الوند

RESIDENTIAL PROJECT ALVAND

Comencement of Construction
of Alvand residential project

دفتر فروش: تهران، ساحل شرقی دریاچه چیتگر، پروژه لکسون

02144755719-23-24 | 02144710097 | 0214784

09123118190 | 09121011061 | 09121003623

برج مسكونى البرز

RESIDENTIAL PROJECT ALBORZ

LEXON TOWER, EAST COAST OF KHALIJE FARIS LAKE

**TOSEH
ABNIEH
HEMMAT**
Cooperative Construction Company

دفتر فروش: تهران، ساحل شرقی دریاچه چیتگر، پروژه لکسون

02144755719-23-24 | 02144710097 | 0214784

09123118190 | 09121011061 | 09121003623

سیم و کابل دامغان

سیم و کابل دامغان

(بهر)

تهران، میرداماد، پاساژ پایتخت، طبقه ۷، واحد ۷-۲B

۸۸۶۴۵۹۲۱-۸۸۶۵۱۷۳۲-۸۶۰۸۷۳۵۱

Email: misco444@yahoo.com

Site: www.cabledamghan.com

کارخانجات تولیدی

مهراصل

متخصص تهویه و تبرید

MEHRASL

MANUFACTURING CORPORATION

General Catalogue 2019

WWW.MEHRASL.IR

PABR Series Packages

Range: 5 , 10 , 20 & 30 RT

Unit Heaters

Range: 28200 - 806600 Btu/Hr

Electric Fan Motors

Range: 0.2 to 6 Kw

Split Chiller

Range: 3RT & 5RT

گروه صنعتی ایران توحید

تولید کننده پیچ و مهره فولادی به روش فورج سرد

ما از ابتدا تا پایان شما را
همراهی می کنیم

◀ تهیه لیست های اقتصادی پیچ و مهره
مصرفی پروژه

◀ تولید، حمل و تحویل

◀ بازرسی دوره ای و آموزش کارگاهی
فرایند نصب و ایجاد پیش تنیدگی در
اتصالات

◀ برگزاری دوره های آموزشی نحوه
کنترل، تحویل گیری و نصب پیچ و
مهره

T.C Bolt در ایران دیگر یک رویا نیست

T.C Bolt is not a Dream any more , in IRAN

COVENTYA

precote

MAGNI EUROPE

IRAN TOHID CO.

Steel Structure
Bult & nut Family

آدرس دفتر مرکزی: ایران - تهران - بلوار آفریقا
بلوار گلشهر - مجتمع تجاری آی تک - طبقه ۱۲ الی ۱۴
تلفن تماس: +۹۸ - ۲۱ - ۲۲۰۵۰۷۰۷

جهاد بتن

تولید کننده بتن آماده تا رده مقاومتی C50

دفتر نمایندگی فروش: آیت الله کاشانی، روبروی مسجد نظام مافی

مجتمع تجاری و اداری اترک A، طبقه ۲، واحد ۲۰۷

تلفن تماس: ۰۹۱۲۲۸۸۰۵۷۰

www.jahadbeton.ir

JAHAD BETON

Manufacturer of ready
mixed concrete up to
C50 strength class

نوین افزار

طراح و مجری سیستم های
هوشمند پارکینگ و ساختمان

Wulian

FERMAX

•Zennio®

www.novin-afzar.ir

88283760

طراح و مجری سیستم های هوشمند پارکینگ برج مجل لکسون

شرکت آسانسور و پله برقی بهمنگر

Elevator and escalator company

تهران، میدان آرژانتین، ابتدای خیابان آفریقا، ساختمان شماره ۵
طبقه اول، تلفن: ۸۸۷۹۰۱۰۱ (خط ویژه) فکس: ۸۸۷۹۳۲۰۳
www.bfelevator.com info@bfelevator.com

**FIRMLY
WALK INTO FUTURE ...**

NEGIN BORJ GHAEM

Industrial Group

Unit 14, Floor 6, Daryoosh Complex, 196 street
South Bagheri Highway, Tehran, Iran
Tel: +9821-77726004

neginborjco@gmail.com

Design, Fabrication, Transportation and Installation of
Various Steel Structures For Buildings,
High-rise and Industrial Projects

طراح، ساخت، حمل و نقل و نصب ازہاے
مختلف فلزے برائے ساختمان ہا،
پروژہ ہاے بلند مرتبہ و صنعتے.

LEXON TOWER HOTEL

An experience of relaxation with beautiful scenery

تهران، ساحل شرقی دریاچه چیتگر، پروژه لکسون

02144755719-23-24 | 02144710097 | 0214784

09123118190 | 09121011061 | 09121003623

LUXURY TOWER

ENTERNAL FORTUNE

تهران، ساحل شرقی دریاچه چیتگر، پروژه لکسون

02144755719-23-24 | 02144710097 | 0214784

09123118190 | 09121011061 | 09121003623

دهبید لند

دهبید - شهرک صنعتی دهبید - فاز ۱ و ۲
انبار: ابتدای حکیم - بعد از پل المپیک
بازار سنگ تهران - واحد ۹

سرزمین سنگ دهبید

DEHBID LAND STONE

شماره تماس: ۰۹۱۲۲۸۹۵۴۱۹ - ۰۲۱۴۴۱۴۰۰۱۵